

**T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE'DEKİ TERÖRE
ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

**İBRAHİM COŞKUN
0650Y38210**

**İstanbul, Ekim 2007
T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE'DEKİ TERÖRE
ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

**İBRAHİM COŞKUN
0650Y38210**

Danışman: Prof. Dr. Kerem ALKİN

İstanbul, Ekim 2007

ÖZ

Küreselleşme kavramıyla anılan ve gözlenen olaylar ve tarihsel gelişmeler her konuda olduğu gibi, güvenlik algılamalarında da yeni bir boyuta geçilmesine neden olmuştur. Özellikle küresel terör konusunda 11 Eylül 2001 tarihi bir milat olarak kabul edilebilir.

Teknolojik ve ekonomik gelişmelerin sağladığı imkanları kullanan “küresel terörizm” her geçen gün etkinliğini arttırmakta ve dünya gündemindeki yerini perçinlemektedir. Söz konusu tehdidin bu boyuta gelmesinde, zamanında bu tehdidi önemsiz gören ve bir bakıma destekleyen tutum ve politikaların etkisi olduğu çok açıktır.

Bu çalışmanın amacı, terörün en kanlı yüzüyle karşılaşmış, maddi ve toplumsal olarak büyük kayıplar vermiş, acılar çekmiş bir ülkenin vatandaşı ve yıllarca terörle mücadele etmiş Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir mensubu olarak, terörizmin nedenlerini, desteklerini ve etkilerini küreselleşme kavramı çerçevesinde ele almak; ülkemizdeki terör olaylarının küreselleşme ve dış destekler ile geldiği noktayı belirlemek ve çözüm önerilerini ortaya koymaktır.

ABSTRACT

Developments occurred with the globalisation provided a new extent in security perception, like in all other subjects. Especially September 11th 2001 can be accepted as the beginning of the global terror.

“Global terror” , that benefits from all blessings of technological and economical developments, increases its efficiency day by day and saves its place in world’s agenda. It’s obvious that the effects of some supportive and condoned policy, has grown this threat.

The purpose of this study, is to handle terrorism with the reasons, supports and how is effected by globalisation, as a citizen of a country encountered all the bloody face of terror and suffered and also as a member of Turkish Armed Forces that struggled with terror for many years; determine the terror affairs effected by globalisation in our country and put forward solution suggestions.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	1
1. KÜRESELLEŞME VE ETKİLERİ	
1.1. Küreselleşmenin Tarihsel Gelişimi	3
1.2. Küreselleşme Kavramı	5
1.3. Küreselleşmenin Dünyaya Etkileri	7
1.3.1. Küreselleşmenin Ekonomik Gelişmelere Etkisi	7
1.3.2. Küreselleşmenin Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri	10
1.3.3. Küreselleşmenin Sosyal ve Toplumsal Etkileri	13
1.3.4. Küreselleşmenin Devlet Düzeni ve Ulus Devletler Üzerindeki Etkileri ..	15
1.4. Küreselleşme Hakkındaki Çelişkiler ve Farklı Düşünceler	18
2. KÜRESELLEŞEN DÜNYADA TERÖR	
2.1. Terörizm Kavramı	20
2.1.1. Terörizmi Doğuran Sebepler	24
2.1.2. Terörizmin Amaçları	25
2.1.3. Terör Örgütlerinin Halkla İlişkiler ve Propagandaya Bakışları	27
2.2. Küreselleşmenin Terör Boyutu	28
2.3. Dış Politikanın Bir Aracı Olarak Terör.	32
2.4.11 Eylül Terör Algılaması, Yeni Dünya Düzeni ve Büyük Ortadoğu Projesi ...	34
2.5. Küresel Terörle Mücadele Yöntemleri	41
3. KÜRESEL TERÖRÜN TÜRKİYE'YE YANSIMALARI	
3.1. Türkiye'nin Jeopolitik Konumu, Jeostratejik Değeri ve Sosyo – Ekonomik Durumu	46
3.2. Türkiye'de Terörün Tarihsel Gelişimi	48

3.3. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Başlıca Terör Örgütleri.....	51
3.3.1. PKK	51
3.3.2. Hizbullah	54
3.3.3. DHKP-C.	57
3.3.4. El-Kaide Türkiye	58
3.4. Türkiye’deki Terörün Uluslararası Destekleri	61
3.5. Terörle Mücadelede Yeni Güvenlik Algılamaları ve Türkiye’nin	
Milli Güvenlik Siyaseti	72
SONUÇ.....	75
KAYNAKÇA	79

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
AGİT	: Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
ASALA	: Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia
BM	: Birleşmiş Milletler
BOP	: Büyük Ortadoğu Projesi
C	: Cilt
çev.	: Çeviren
der.	: Derleyen
DHKP/C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
FKHC	: Filistin'in Kurtuluşu İçin Halk Cephesi
FTKSMB	: Faşist Teröre Karşı Silahlı Mücadele Birlikleri
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
GATT	: The General Agreement on Tariffs and Trade
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
HSBC	: Hong Kong Singapore Banking Corporation
IMF	: International Money Fund
IRA	: İrlanda Kurtuluş Ordusu
İBDA-C	: İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi Örgütü
KADEK	: Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KGB	: Komite Gosudarstvennoy Bezopasnosti
KOMAL	: Kürt Kültür Derneği
KONGRA-GEL	: Kürdistan Halk Kongresi
MHA	: Mezopotamya Haber Ajansı
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
PKK	: Partiya Kerkaren Kürdistan

s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SPB	: Silahlı Propaganda Birlikleri
SDB	: Silahlı Devrim Birlikleri
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
par.	: Paragraf
TCK	: Türk Ceza Kanunu
THKO	: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu, ve
THKP/C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
TİİKP	: Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi
TİKKO	: Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
WTO	: World Trade Organization

ÖZ

Küreselleşme kavramıyla anılan ve gözlenen olaylar ve tarihsel gelişmeler her konuda olduğu gibi, güvenlik algılamalarında da yeni bir boyuta geçilmesine neden olmuştur. Özellikle küresel terör konusunda 11 Eylül 2001 tarihi bir milat olarak kabul edilebilir.

Teknolojik ve ekonomik gelişmelerin sağladığı imkanları kullanan “küresel terörizm” her geçen gün etkinliğini arttırmakta ve dünya gündemindeki yerini perçinlemektedir. Söz konusu tehdidin bu boyuta gelmesinde, zamanında bu tehdidi önemsiz gören ve bir bakıma destekleyen tutum ve politikaların etkisi olduğu çok açıktır.

Bu çalışmanın amacı, terörün en kanlı yüzüyle karşılaşmış, maddi ve toplumsal olarak büyük kayıplar vermiş, acılar çekmiş bir ülkenin vatandaşı ve yıllarca terörle mücadele etmiş Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir mensubu olarak, terörizmin nedenlerini, desteklerini ve etkilerini küreselleşme kavramı çerçevesinde ele almak; ülkemizdeki terör olaylarının küreselleşme ve dış destekler ile geldiği noktayı belirlemek ve çözüm önerilerini ortaya koymaktır.

ABSTRACT

Developments occurred with the globalisation provided a new extent in security perception, like in all other subjects. Especially September 11th 2001 can be accepted as the beginning of the global terror.

“Global terror” , that benefits from all blessings of technological and economical developments, increases its efficiency day by day and saves its place in world’s agenda. It’s obvious that the effects of some supportive and condoned policy, has grown this threat.

The purpose of this study, is to handle terrorism with the reasons, supports and how is effected by globalisation, as a citizen of a country encountered all the bloody face of terror and suffered and also as a member of Turkish Armed Forces that struggled with terror for many years; determine the terror affairs effected by globalisation in our country and put forward solution suggestions.

GİRİŞ

Küreselleşme olgusu, son yıllarda giderek artan sıklıkla karşımıza çıkmaya başlamıştır. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği olumlu ve olumsuz birtakım gelişmeler yaşanmaktadır. Öncelikle teknolojik alanda meydana gelen gelişmeler, tüm sosyal hayatı etkilemiştir. 1990'lı yıllarla birlikte bilgi ve iletişim teknolojisinin hızla yaygınlaşması; dünyada mal, hizmet, sermaye ve fikir hareketlerinin serbest ve hızlı dolaşımı çerçevesinde ülkelerin başta ekonomik, güvenlik ve kültür olmak üzere çeşitli alanlarda birbirine daha bağımlı hâle gelmelerini sağlamıştır. Sonuçta bütün ülkeler, küresel sorunlar karşısında ortak değer, yaklaşım ve tavırlar benimsemeye zorlanmışlardır.

Küreselleşme ve terörizm kavramları da birbiri ile iç içe geçmiş ve terörizm, küreselleşmenin sağladığı gelişmeler sayesinde herkes için geçerli bir tehdit unsuru olarak ortaya çıkmıştır. Kısaca tanımlamak gerekirse terörizm; siyasi hedeflere ulaşmak için bir toplumu, ülkeyi kendi ideolojik hedefleri doğrultusunda şiddet ve korku yaratan eylemlerle ikna etme çabasıdır. Terörist örgütler; yaşanan teknolojik gelişmeler, ekonomik bütünleşme ve internet gibi iletişim araçları sayesinde ideolojilerini daha hızlı, daha geniş kitlelere yayabilir ve yeni taraftarlara kolayca ulaşabilirler.

Ülkemiz terör konusunda, müttefikleri dâhil olmak üzere yıllardır yalnız bırakılmıştır. Fakat, 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletlerine (ABD) yapılan saldırılardan sonra, bir anda gerçek yüzü ile tüm dünyanın gündemine oturmuştur. Bunun yanında; risk ve tehditlerin kaynağının, zamanının ve şeklinin önceden tahmin edilmesinin, Soğuk Savaş Döneminin aksine imkânsız bir hâle geldiği yeni güvenlik ortamında, mücadele alanı bütün dünya olarak ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada; öncelikle küreselleşme kavramı, tarihsel gelişimi ve toplumsal hayattaki yeri belirtilecektir. Küreselleşmenin ekonomik, doğal çevre, toplumsal ve ulus-devlet yapısındaki etkileri ele alınacaktır. Aynı zamanda, küreselleşme kavramı hakkındaki tartışmalar ve birbiriyle çelişen farklı düşünceler de vurgulanacaktır.

İkinci bölümde; terörizm kavramını ayrıntıları ile ele alındıktan sonra, terör örgütlerinin propaganda faaliyetlerini ve gelişimlerini sürdürebilmek için yaptıkları faaliyetler tartışılacaktır. “Küresel Terörizm” in miladı sayılan 11 Eylül saldırılarının ve hemen ardından ABD’nin gösterdiği ve adını “Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) ” olarak koyduğu refleksin boyutları ve sonuçları ele alınacaktır.

ABD’nin, BOP adı altında komşumuz Irak’ı işgalinin gerçek sebebinin işgalden önce belirtildiği gibi, kitle imha silahı üretimi veya anti-demokratik bir rejimin varlığı değil, tamamen petrol kaynaklarını sömürmek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu işgal, bölge istikrarını sekteye uğratmış ve bunun olumsuz sonuçlarına da başta Türkiye Cumhuriyeti olmak üzere, tüm bölge ülkelerinin uzun yıllar katlanmak zorunda olduğu ortaya çıkmıştır.

Üçüncü bölümde; Türkiye’nin özellikle II. Dünya Savaşı’ndan sonra, soğuk savaş dönemi ile birlikte yaşadığı çeşitli terör dalgaları ve sebepleri; halen mücadele edilen kökten dinci ve etnik-bölücü terör örgütlerinin uluslararası destekleri ve bu desteklerin nedenleri ve çözüm önerileri tartışılacaktır.

Sonuç bölümünde ise; günümüzde terörizm tehdidinin eriştiği noktaya ve terörizmle artık tüm devletleri, bireyleri ve uluslararası kuruluşları kapsayan topyekûn bir mücadeleye duyulan gereksinime değinilecek ve küresel teröre karşı güvenlik algılamalarında ki değişiklikler ortaya konacaktır.

Küresel terör ile mücadele konusunda ise en önemli husus, ortak bir mücadelenin gerekliliğidir. Bu mücadeleyi kazanabilmek için ortak hareket etmek, sadece kendi çıkarlarımızı değil, küresel bir güvenlik anlayışı içinde hareket etmek, ekonomik dengesizliğin önüne geçebilmek, terörizmi güçlendiren ideolojilerin taraftar bulma şansını azaltacaktır.

BÖLÜM I

1. KÜRESELLEŞME VE ETKİLERİ

1.1. Küreselleşmenin Tarihsel Gelişimi

Küreselleşme veya diğer adıyla globalleşme kavramlarını ele aldığımızda, karşımıza çok çeşitli tanımlar ve farklı görüşler ortaya çıkmaktadır. 90'lı yıllardan başlayarak giderek artan bir popüleriteye sahip olan ve neredeyse hayatımızın her alanında karşımıza çıkan küreselleşme kavramını tam olarak anlayabilmemiz ve analiz edebilmemiz için Ortaçağdan günümüze kadar olan süreci kısaca gözden geçirmemiz gerekir. Okyanuslar ötesi coğrafi keşifler ile birlikte batılı ülkeler, daha önce ulaşamadıkları deniz aşırı ülkeleri siyasal, askeri ve ekonomik olarak sömürgeleştirmiştir. Bu ülkelerden elde ettikleri her türlü zenginlikleri ve hammadde stokunu kullanmışlardır. Batı ile diğer ülkeler arasında adeta bir uçurum oluşmasını sağlayan “sanayi devrimi” neticesinde sanayi mamulleri gelişmiş ve çeşitlenmiştir. Böylece; ticaret hacmi de genişlemiş ve ihraç edilen mamuller ile birlikte, Hıristiyanlık ve Avrupa kültürü de artan ticaret ilişkileri ile evrenselleşmiş ve yaygınlaşmıştır.

Doğal olarak bu süreç gelişmiş, ortaya önce misyonerler daha sonra ticaret şirketleri çıkmış, dolayısı ile rekabet artmış ve bu da kar marjlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Bunun başlangıçta problem olmamasının nedeni, henüz keşfedilmemiş ve sömürülmemiş toprakların bol olması idi. Fakat, bu topraklar azalınca rekabet iyice kızışmış ve çıkar çatışmaları başlamıştır. Bu ekonomik çıkar çatışmaları I. Dünya Savaşı'nın başlamasına neden olmuştur.¹

Benzer ekonomik sebepler, I. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden 21 yıl sonra II. Dünya Savaşı'na sebep olmuş, fakat bu savaş sonrası dünyadaki ekonomik ve siyasi dengeler değişmiş, buna paralel olarak sosyal ve kültürel değerler farklılaşmış; imparatorluklar yıkılmış, birçok devlet bağımsızlığını kazanmış; ortaya çıkan boşlukları yeni dengeler doldurmuştur. Bunlardan birisi ABD, diğeri Sovyet Sosyalist

¹ Coşkun Can Aktan ve Hüseyin Şen, **Globalleşme, Ekonomik Kriz ve Türkiye**, Ankara: Tosyöv Yayınları, 1999, s. 1-8.

Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'dir. Bu, dünyada iki ayrı blok ve iki ayrı kutup oluşması demektir.²

II. Dünya Savaşı sonrası yapılan barış anlaşmalarına rağmen, dünya Soğuk Savaş süreci içerisine girmiştir. Bütün dünyayı etkileyen bu çekişmenin temelinde kapitalizm ve komünizm gibi birbirinin zıttı olan ekonomik yapılar yer almıştır. Bu bloklar içerisinde yer almak istemeyen devletler bile bu yapıdan etkilenmişler ve çıkar ilişkileri içerisinde her iki kutba da yakın olmuşlardır. Gerek kapitalist sistem, gerekse komünist sistem söz verdikleri idealler ve hedeflerden çok farklı yönlerde gelişmişlerdir. Kapitalizm, maddi başarıyı ve serveti her şeyin ölçüsü ve insanın maddi tatminini esas tema olarak kabul ederek gelişmiştir. Sonuçta başarılı olmuş, ama bu başarıyı istenilen ölçüde kitlelere yayamamıştır. Böylece, kurtarılmak istenen birey daha da ezilmiş ve yalnızlığa itilmiştir. Bunun ezikliğini yaşayan birey de, yeni arayışlar içine girmiştir.³

Diğer taraftan, devleti esas alan ve devletin her şeyi ile toplumdan sorumlu olduğu anlayışı ile eşitliği her kesime ulaştırmaya çalışan merkantilist devlet anlayışı ise bireyi hiçe saymıştır. Devlet gücü altında ezilen ve vaat edilen cennetlere bir türlü ulaşamayan kitleler, sonunda komünizmin hem idealinden hem de işlerliğinden ümidi kesmiştir. Dolayısıyla, yarım yüzyıllık devre içinde her iki ekonomik anlayış ve buna bağlı olan politik sistemler, değişme ihtiyacını kaçınılmaz olarak duymaya başlamıştır.

Ekonomik olayların küreselleşmesinin ve bunun oluşturduğu yeni durumun, genellikle 1960'larda ortaya çıktığı düşünülür. 1960, bir taraftan küresel şirketlerin ortaya çıktığı ve küresel düzeyde faaliyetlerini sürdürdüğü, diğer taraftan da, ticari faaliyetlerin hızla geliştiği bir dönemdir. Ancak küresel faaliyetler, görelilik olarak eski olsa da, bu işleyiş biçimini ifade eden küreselleşme kavramı oldukça yenidir. Küreselleşmenin tam manası ile hayatımıza girmesi ise 1991 yılında SSCB'nin yıkılması ve teknolojik anlamdaki gelişmelerin, özellikle iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin sonucunda gerçekleşmiştir.

² a.g.e., s. 2.

³ Refik Balay, "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergişi, C. 37, S. 2 (2004), (evrimii) www.education_ankara.edu.tr/ebfdergi/pdfler/2004_2/61-82.pdf -(Erişim Tarihi: 21.08.2007), s. 61-62.

SSCB'nin çöküşünün altında yatan sebeplere bakacak olursak, genel anlamı ile iki ana neden karşımıza çıkıyor; SSCB kendini korumak maksadı ile batılı toplumlar ile arasına ördüğü demir perde, küreselleşmenin getirmiş olduğu iletişim ve bilişim devrimi karşısında çökmüştür. Bu devrim klasik özgürlüklerin ve tüketim toplumu normlarının neler olduğunu Sovyet toplumuna aktarmıştır. Diğer bir unsurda üretim verimliliği çok düşük olan Sovyet ekonomisinin rekabet gücünün çok zayıf olmasından kaynaklanmıştır. Küreselleşmenin ortaya koyduğu tüketim normları karşısında toplumda oluşan tüketim beklentisini karşılamaktan çok uzakta olan Sovyet ekonomisi bir çöküş sürecine girmiştir.

Küreselleşmenin tarihi sürecine baktığımızda bu kavramın oluşmasında rol oynayan etkenler coğrafi keşiflere kadar dayanmaktadır. Fakat küreselleşme 1990'lı yıllardan itibaren yaygın olarak tartışılmaya başlanmıştır. ⁴

1.2. Küreselleşme Kavramı

Bu bilgiler ışığında küreselleşmenin tanımını yaptığımızda, “Küreselleşme” kısaca sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda sınırların ortadan kalkması ve bu süreçte sermaye, iş gücü, teknoloji ve bilginin sınır tanımaz hale gelmesidir.

“Globalleşme sürecinde demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, çevrenin korunması, terörizm ve organize suçlarla mücadele, insan hakları ve liberalleşme gibi evrensel değerler de ön plana çıkmaktadır. Bütün bu gelişmeler bir taraftan ulusal ekonomi, ulusal siyaset, ulusal kültür kavramını rafa kaldırmakta, diğer taraftan da ulus-ötesi çıkar guruplarını ortaya çıkarmakta ve değişik ülkelerden, hatta kıtalardan, insanları birbirlerine bağımlı hale getirmektedir. Globalleşme sürecindeki bütün bu gelişmeler, ülkeleri dünya standartlarında mal, hizmet ve bilgi üreten bir toplum olmaya doğru sürüklemektedir.”⁵

Küreselleşmenin tanımı konusunda tam anlamı ile henüz bir fikir birliği sağlanmış değildir. Bu durum, kavramın hem mevcut durumu hem de belli bir süreci ifade etme iddiasında olmasından kaynaklanmaktadır. Bazı yazarlar, küreselleşmenin sadece

⁴Peter Drucker, “Globalleşme, Bölgeselleşme ve Yerelleşme”, Çev. Coşkun Can AKTAN, (çevrimiçi) www.foreigntrade.gov.tr/ead/DTDERGI/tem98/global.htm. (Erişim Tarihi: 11.07.2007), s.2.

⁵ Aktan ve Şen, **a.g.e.**, s. 4.

ekonomik boyutuna ağırlık verirken; diğerleri, küreselleşmenin ekonomik boyutu yanında siyasi ve kültürel boyutlarına da temas etmektedir.

“Örneğin, küreselleşmeyi ekonomik açıdan ele almakta ve küreselleşmeyi, ticaret, finans akımları, teknoloji değişimi ile bilgi ve iş gücünün mobilitesi yoluyla dünya ekonomilerinin birbirleriyle etkileşimi olarak tanımlamaktadır. Bazıları ise küreselleşmenin ekonomik boyutu yanında siyasal ve sosyo-kültürel boyutuna da dikkat çekerek konuyu daha geniş bir perspektiften ele almaktadır.”⁶

Küreselleşme, ülkeler arasında fiziksel ve ekonomik engellemelerin törpülenmesi anlamı taşır. Bu anlamıyla küreselleşme farklı toplumsal inançların daha yakından tanınması, ülkeler arasındaki her türlü ilişkinin yaygınlaşması ve yoğunlaşması, ideolojik ayrımlara dayalı kutupların ortadan kalkması sonucunu doğuran kaçınılmaz bir süreçtir. Küreselleşme, yaşamımızı sürdürdüğümüz usulleri yeniden yapılandırmak demektir.

Küreselleşmenin soğuk savaş döneminden sonra hızlı bir ivme göstermesinin ardında çok hızlı gelişen teknolojik gelişmelerin olduğunu söylemek yanlış olmaz. İletişim ve bilişim teknolojilerindeki maliyetlerin giderek düşmesi küreselleşme sürecini hızlandırmış ve bu teknolojilerin toplumlardaki bireyler tarafından da kullanılması küreselleşmenin sosyolojik ve toplumsal etkilerini de arttırmıştır.

Yaşanan bu teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmeler ülkeleri ve toplumları birbirine doğru iyice yakınlaştırmıştır. Özellikle ekonomi ve siyasal anlamda sınırlar ortadan kalkmış ve dünya giderek “küresel bir köye” dönüşmüştür. Bu süre içinde bilgi ve iletişim ağındaki ilerlemeler, telekomünikasyon ve ulaşım teknolojisindeki gelişmeler başrol oynamıştır. Bu süreçte sermaye, iş gücü, teknoloji ve bilgi sınır tanımaz hale gelmiştir. Küreselleşme ile ulus devletlerin yok olacağı, dünyanın tek bir toplum haline geleceği düşünülmektedir. Küreselleşme sürecindeki bütün bu gelişmeler, ülkeleri dünya standartlarında mal, hizmet ve bilgi üreten bir toplum olmaya doğru sürüklemektedir.

⁶ a.g.e., s.5.

Küreselleşme olgusunu tam olarak algılayabilmek için son olarak, küreselleşmeyi meydana getiren üç ayağı da açıklamak gerekiyor:⁷

Siyasal ayak ; günümüzde dünyamızın siyasi ayağı ABD'nin siyasi liderliği ve dünya jandarmalığıdır. Clinton kongreye yaptığı bir konuşmada, tüm dünyayı bir apartmana, kendilerini de bunun en üst katında oturan insanlara benzeterek, "Bu nedenle apartmanda olup biten her şeyden etkileniyoruz. Etkilendiğimize göre de sizden aldığım vergilerle ben bu dünyayı denetleyeceğim ki, burada bir karışıklık çıkmasın ve en üst katta oturanlar zarar görmesin"⁸ dedi. Bu konuşma, ABD'nin devlet politikasının ne olduğunu tam olarak anlayabilmemiz için yeterlidir. Sonuçta, ABD'nin siyasi anlamda yaşanan dünyanın lideri olduğunu kabul etsek de etmesek de, şu an için gerçek bu.

Ekonomik ayak; uluslararası sermayenin günümüzde ön plana çıkması hatta egemenliği anlamına geliyor. Uluslararası sermaye aktörleri ise genel anlamda çok uluslu şirketlerdir. Bu şirketlerin kuruldukları ülke dışında diğer ülkelerdeki yatırımları ve faaliyetleri bugünkü rakamlarla 1 trilyon doların üzerindedir ki bu rakam dünyadaki tüm dengeler üzerinde söz sahibidir. "Bugün dünya üzerinde, daha önce görülmeyen ve devletler kadar önemli rol oynayan bir başka faktör vardır, o da küresel sermayedir."⁹

Askeri ayak; silahlı kuvvetlerin gücünü kullanarak her türlü siyasi, ekonomik ve kültürel egemenlik kurma çabalarıdır. Günümüzde, bu gücünü kullanarak dünyaya istediği şekilde hükmeden ABD, İngiltere gibi ülkeler bu güçlerini az gelişmiş ülkeler üzerinde, bu ülkelerin doğal kaynaklarını ele geçirmek için kullanmakta ve bu müdahaleleri uluslararası toplumda haklı göstermek için çeşitli bahaneler öne sürmektedirler.

1.3. Küreselleşmenin Dünyaya Etkileri

1.3.1. Küreselleşmenin Ekonomik Gelişmelere Etkisi

Ekonomik anlamda küreselleşme; ülke ekonomilerinin dünya ekonomisiyle tam bir etkileşimdir. Ülkemizde yaşanan bir takım ekonomik gelişmelerden tüm dünyanın etkilenmesi ya da tam tersi dünyanın herhangi bir ülkesinde veya bölgesinde yaşanan

⁷ Emre Kongar , **Küresel Terör ve Türkiye**, 9.b. , İstanbul: Remzi Kitabevi, 2005, s. 23.

⁸ a.g.e., s.24.

⁹ Mahir Kaynak, **İstihbarat ve Terör Oyunları**, 4.b., İstanbul: Selis Kitaplar, 2007, s.87.

ani ekonomik dalgalanmalardan diğ er ÷ lke ve bölgelerin de etkilenmesidir. Tabi bu etki dünya ekonomik dengeleri üzerinde söz sahibi olan baş ta G-8¹⁰ ÷ lkeleri veya benzeri gelişmiş ekonomilerde yaşanan ani dalgalanmalara karşı daha kapsamlı ve ş iddetli olur. Küreselleşmeyi yaratan etkenlerin doğ al bir sonucu olarak ekonomik küreselleşme sonucunda ÷ lkeler arasında sermaye, ticaret, mal ve emek transferleri hızlı bir şekilde artmış ve günümüzde nerdeyse tamamen serbest bir hale gelmiştir. Bu sürecin gelişmesinde en önemli rol çok uluslu (küresel) şirketlerdedir. Büyük sermaye güçlerini ellerinde bulunduran bu çok uluslu şirketler artan rekabet sonucu üretim maliyetlerini düşürmek için faaliyetlerini az gelişmiş veya gelişmekte olan ÷ lkelere kaydırmışlar, böylece bu ÷ lkelere teknolojilerini götürmüşler bunun karşılığında da ucuz kaynak, ucuz işgücü sağlamışlardır. Mal ve hizmetler ile üretim faktörlerinin, yani emek, sermaye ve teknolojinin uluslararası alanda hareketliliğ i sonucu mal ve hizmet piyasalarının etkileşimi ekonomik küreselleşme ile sonuçlanmıştır.

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT), Dünya Ticaret Örgütü (WTO) ve Uluslararası Para Fonu (IMF) gibi uluslararası ekonomik kuruluşlar da ekonomik anlamda bütünleşmenin ve liberalleşmenin önünü açmıştır.¹¹ Aynı zamanda iletişim ve telekomünikasyon alanındaki sınırsız gelişmeler de bu liberalleşmenin ve piyasa ekonomisinin önemini kavratmış ve ekonomik bütünleşmenin zeminini hazırlamıştır. Gelişmekte olan ÷ lkelerin dünya piyasalarına entegrasyonu, bu ÷ lkelerin karşılıştırmalı üstünlüklerini geliştirmelerine ve artan küresel rekabetten daha fazla faydalanmalarına imkân sağlamaktadır. Küreselleşme, bir taraftan gelişmekte olan ÷ lkelerin daha geniş ticari pazarlara, daha büyük sermaye girişine sahip olmasını sağ larken, diğ er taraftan da bu ÷ lkeler için ihraç ya da ithal edilebilir malların genişlemesini ve bu ÷ lkelerin teknolojik gelişmelerden daha fazla yararlanmasına olanak sağlamaktadır. Küreselleşme, ayrıca, ulaşım ve iletişim maliyetlerini düşürerek üretimde işbölümü ve uzmanlaşmaya olanak sağlamaktadır. Üretimde iş bölümü ve uzmanlaşmada etkinliğ i ve dolayısıyla verimliliğ i artırmaktadır.

Günümüzde ÷ lkeler arası mal ve sermaye hareketliliğ inin sürekli biçimde artmasının en önemli sebeplerinden biri de kar etme güdüsüdür. Sermaye sahiplerinin

¹⁰ Mesut Mahmutogulları, “Küreselleşme ve Yeni Sendikal Anlayışlar”, **Özgür Üniversite Forumu**, S.15 (Temmuz-Eylül 2001), s. 60.

¹¹ **a.g.m.**, s. 61.

ellerindeki kapitalleri en karlı şekilde değerlendirme arzusu bugünkü tam serbest piyasa ekonomisinin oluşmasında temel etkidir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu piyasaların da en önemli aktörleri “Çok Uluslu Şirketler” dir:¹²

- En büyük 200 şirketin satışları toplamı, en büyük 10 ülke dışında kalan tüm dünya ülkelerinin satışlarının toplamından daha fazladır.

- Bu 200 şirket içindeki 4 büyük ulus ötesi şirket, tüm Afrika kıtasının ürettiği gayri safi gelirden daha fazlasını gerçekleştirmektedir.

- 1983-99 yılları arasında söz konusu şirketlerin karlarındaki artış % 362 olurken, istihdam ettikleri işgücündeki artış sadece %14 olarak kalmıştır.

- Küresel mali piyasaların %80’ den fazlası 20 bankanın elindedir.

- Sayıları 10’u geçmeyen bilgisayar ve yazılım şirketi, ilgili piyasanın tümüne egemendir.

Küreselleşme, ulusal hükümetlerin ekonomik rollerini azaltmış, küresel rekabetin ülkelerden çok, uluslararası şirketler arasında olmasına yol açan bir süreci hızlandırmıştır.

“Artık küresel rekabet, İngiltere ile Almanya, Japonya ile ABD veya Avrupa ile ABD arasında olmaktan çok, Fuji ile Kodak, Boeing ile Airbus, Compaq ve Toshiba arasında olmaktadır. Bu süreç aynı zamanda iş dünyası ile ulus devletler arasında giderek artan bir amaç çakışmasının varlığını da haber vermektedir. Uluslararası şirketlerin en ucuz emeği, en düşük vergileri ve en az çevre koruma yasalarını talep etmeleri daha şimdiden bu sürecin yoğun bir çıkar ve amaç çatışması doğuracağını göstermektedir.”¹³

Bu temel fikirler ışığında, günümüzde dünyada yaşanan gelişmelere baktığımız da küreselleşmenin daha çok zengin toplumların, gelişmiş ülkelerin lehine bir kavram olduğunu söyleyebiliriz. Dünyada 700 milyon kişi açlık sınırının altında yaşamakta, bunun zıttı olarak dünyanın en zengin 3 kişinin toplam varlıkları bütün az gelişmiş ülkelerin Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) toplamından ve 600 milyon kişinin toplam gelirinden daha fazla olduğu bir dönemdeyiz.¹⁴ Yoksul ülkeler, yoksul toplumlar daha fazla yoksullaşmıyor fakat, gelişmiş ülkeler ve zengin toplumlar az gelişmiş ülkelerin doğal kaynaklarını ve emek arzını kendi lehlerinde kullanarak daha fazla zenginleşmektedirler, bu da zengin ile fakir arasındaki uçurumun artması anlamına gelmektedir.

¹² a.g.m., s. 60.

¹³ Balay, a.g.m. s. 63.

¹⁴ a.g.m., s. 62.

Bugün geldiğimiz noktada ekonomik küreselleşme; makro anlamda tüm dünya ekonomisinin tam bir etkileşimi; yaşanan ekonomik krizlerin boyutlarının tüm toplumlar tarafından hissedilmesi ve ABD gibi büyük oyuncuların ekonomik dengeleri istedikleri gibi değiştirebilmelerine olanak sağlamıştır. Bununla beraber sermaye, emek, teknoloji transferi ve ticaretin önündeki engellerin ortadan kalkmış olması ülkeleri ve toplumları hem ekonomik hem de kültürel anlamda birbirine yakınlaştırmıştır. Gelişmiş ülkelerde üretimin küreselleşmesi ile 'endüstri toplumu' yerini 'bilgi toplumuna' bırakmaktadır. Böylece, küreselleşme sürecinde imalat sektörünün önemi azalırken; bankacılık, sigortacılık, finansman gibi hizmet sektörlerinin önemi artmaktadır. Gelişmiş ülkelerin endüstri toplumundan bilgi toplumuna geçişi, bu ülkelerin imalat sektörünün bir başarısızlığı değil; aksine ekonomik gelişme sürecinin doğal bir özelliğidir. İmalat sektöründe ortaya çıkan boşluk ise, gelişmekte olan ülkeler tarafından doldurulmaktadır.

1.3.2. Küreselleşmenin Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri

“Gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan hızlı sanayileşme çabaları, bu ülkelerde hızlı şehirleşme sürecini de beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte, İngiliz bilim adamı Thomas Robert Malthus'un 1798–1803 yılları arasında yazdığı gibi nüfus geometrik olarak artmakta, yiyecek miktarı ise aritmetik olarak artmakta (TÇSV, 1986), dolayısıyla böyle bir eğilim çevre üzerinde olumsuz etkiler doğurmaktadır. Diğer yandan, gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelere yaptıkları çevre kirliliğine yol açan mal ithalleri gittikçe artmaktadır. Bu tür bir oluşum ise çevre sorunları adı altında olmak üzere birçok yaşamsal sorunu beraberinde getirmektedir.”¹⁵

Çevre kirliliği sorunu tamamen gelişmekte olan ülkelerin sorunu olmamakla birlikte, gelişmiş ülkelere daha fazla çevre kirliliği ile karşı karşıyadırlar. Bu sorunlar; yaşam alanı kirliliği (hava, su, toprak kirliliği, vs.), gecekondulaşma, toplum sağlığının bozulması (stres, çeşitli hastalıklar, vs.) ve benzeri şekillerde ortaya çıkmaktadır. Ancak bu sorunların tamamını bünyesinde barındıran ise çevre kirliliğidir.

Çeşitli ekolojik sorunlar, çoğunlukla, uluslararası nitelikte olmakta ve bu nedenle devletlerin ulusal egemenliklerinin sembolü konumunda olan siyasal sınırları aşan bir nitelik taşımaktadır. İki sebepten dolayı günümüzde çevre sorunları devletlerin tek

¹⁵ Özyay Özpençe ve Ahmet Özen, “Hızlı Şehirleşme, Sanayileşme ve Çevre Sorunları : Sorunların Çözümünde Siyasal Erkin Rolü”, Türk İdare Dergisi, (Çevrimiçi) www.icisleri.gov.tr/tid/dergi/444_125_138.doc (Erişim Tarihi: 19.07.2007), s.167

başlarına baş edebilecekleri durumların ötesine geçmektedir. Her şeyden önce çevrenin korunması süreci, birçok az gelişmiş ülkenin kolayca sağlayabileceği mali kaynakların ve elinde bulunan teknolojilerin ötesinde bir imkânlar dizisini gerektirmektedir. Diğer yandan ülkeler mali ve teknolojik olarak yeterli olsalar bile birbirlerine muhtaçtırlar. Dolayısıyla dünyada çevre sorunlarıyla boğuşan devletlerin çok büyük bir bölümü, mali ve/veya teknolojik açıdan başka ülke veya örgütlerin yardımına gereksinim duymaktadır.¹⁶

Çevre sorunlarının uluslararası boyut kazanmasına neden olan bazı faktörler vardır. Bunlar, tüm insanlığın üzerinde ortak hareket etmesini gerektiren sorunlardır:¹⁷

- Küresel Isınma- Sera Etkisi ve İklim Değişimleri
- Atmosferdeki Ozon Tabakasının İncelmesi Sorunu
- Genel Olarak Kirlenme ve Hava Kirlenmesi
- İçme Suyu Kaynakları ve Denizlerle İlgili Sorunlar.

Dünyayı küçük bir köy haline getiren küreselleşme sonucu iletişim ve etkileşim artmıştır. Dünyanın küçültüldüğü oranda kirlenmesi de kolaylaşmıştır. Dünya insanoğlunun devamlı tahribatı karşısında artık savunmasız hale gelmiştir.

Sanayi devriminden sonra sera gazlarındaki artışın sonucu olarak, sera etkisi de artmış ve dünyamız daha fazla ısınmıştır. Yirminci yüzyılın en sıcak on yılı asrın son on beş yılı içinde meydana gelmiştir. Bugünlerde de son derece popüler olan “küresel ısınma” neticesinde iklimlerde sapmalar mevsim normalleri dışındaki hava koşulları ve sel, fırtına gibi doğal felaketlerin boyutlarında ve etkilerinde artış gözlenmektedir. Küresel ısınmanın neden olduğu iklim değişiklikleri toplumlara, doğal sistemleri ve onların sosyo-ekonomik kalkınma faaliyetlerini etkilemekte, etkilenen unsurlar değişen şartlara uyum sağlamak ve bunun için de bir takım faaliyetlerinde azaltmaya gitmek zorunda kalmaktadır.¹⁸

Gelecekteki karbondioksit emisyonlarını ve diğer sera gazlarını kontrol altına alabilmek için ilk ciddi adım 1979 yılında I. Dünya İklim Konferansı’nda atılmıştır. 1985 ve 1987 yıllarında Avusturya’nın Villach kentinde ve 1998’de Toronto’da düzenlenen toplantılar, dikkatleri ilk kez iklim değişikliği karşısında siyasal seçenekler geliştirilmesi konusu üzerinde toplamıştır. Aralık 1988’de Malta’nın girişimi ile, Birleşmiş Milletler

¹⁶ Cafer Tayyar Sadıklar, **2000’li Yıllar Dünya ve Türkiye**, 2.b., Ankara: TBMM Vakfı Ofset Tesisi, 1998, s.55.

¹⁷ Özpençe ve Özay, **a.g.m.**, s.167.

¹⁸ Cemil Örgenç, “Küresel Isınma Dünyamızı Tehdit Ediyor”, *Ekoloji Magazini*, S.13 (Ocak 2007) (Çevrimiçi)www.ekolojimagazini.com/?s=magazin&id=231, (Çevrim Tarihi:27.07.2007), par.4-6.

(BM) Genel Kurulu, küresel iklimin insanoğlunun ortak mirası ve ortak problemi olduğunu belirtmiştir.29 Ekim- 7 Kasım 1990 tarihlerinde Cenevre’de yapılan “İkinci Dünya İklim Konferansı Deklarasyonu” aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 137 ülke tarafından onaylanmıştır. Japonya’nın Kyoto kentinde 11 Ekim 1997’de dünyadaki sera gazlarını azaltma antlaşması açıklanmıştır. Kyoto Antlaşması’na göre, gelişmiş ülkelerin 2008- 2012 yılları arasında sera gazı salımlarını 1990’daki seviyelerinden en az % 6 oranında azaltmaları gerekmektedir.¹⁹

Kyoto Protokolü olarak isimlendirilen bu anlaşma 16 Şubat 2005’de Türkiye’nin de içinde bulunduğu, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)’ne üye ülkeler tarafından, ABD ve Avustralya hariç, imzalanmıştır. Ayrıca, eski Doğu Bloğu ülkeleri ve birçok gelişmekte olan ülke de protokolü imzalamıştır. Bu protokol, imza atan tüm ülkeleri hukuki olarak bağlamaktadır. Sera gazı oluşumunda çok önemli bir sorumluluğu olan bazı gelişmiş ülkelerin henüz bu protokolü imzalamamış olması dünya sağlığı hizmetlerinin planlanması, organizasyonu ve korunmasında önemli bir engel olarak varlığını sürdürmektedir.²⁰

Mevcut insan kaynaklı karbondioksit emisyonlarının % 50’lik kısmı ABD, eski SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti tarafından salınmaktadır.²¹ Küresel ısınmaya sebep olan tüm unsurlar, kontrol altına alınarak, sorumluluğu olan ülkeler, üzerlerine düşeni en üst düzeyde, en etkin bir şekilde yerine getirmezse torunlarımızdan ödünç aldığımız çevre ve dolayısıyla dünya canlılığını kaybedecektir.

1.3.3. Küreselleşmenin Sosyal ve Toplumsal Etkileri

Küreselleşme, hayatımızda giderek daha fazla yer kaplamakta, önemi ve hayatımıza etkileri her geçen gün artmaktadır. Küreselleşmeyi toplumsal ve sosyal bir kavram olarak ele aldığımızda; toplum yapısında meydana gelen gelişmeler; nüfusun farklılaşması, ekonomik dönüşüm, aile biçimleri ve yaşam tarzlarının değişmesi gibi olgular toplumsal hayatımızda yol açtığı önemli değişim konularından sadece bazılarıdır.²²

Küreselleşmenin tanımı yapılırken genelde ekonomik içeriği ve etkileri göz önünde bulundurulur. Fakat sosyal anlamda da küreselleşmenin birçok etkisi vardır. insanlar ve

¹⁹ Vikipedi Özgür Ansiklopedi, “Kyoto Protokolü”, (Çevrimiçi) [http://tr.wikipedia.org/wiki/Kyoto protokol%C3%BC](http://tr.wikipedia.org/wiki/Kyoto_protokol%C3%BC). (Erişim Tarihi: 15.08.2007), par.7.

²⁰ Örgev, **a.g.m.**, par.15.

²¹ **a.g.m.**, par.16.

²² Balay, **a.g.m.**, s.61.

toplumlar gittikçe üst üste binişen hatta ülkelerin sınırlarını bile aşan faaliyetlere girmiştir. Seyahat, iletişim, finansman, ticaret, spor müsabakaları, meslekler ve hatta popüler müzik artık tek bir ülkenin sınırları ile yetinemez olmuştur. Buna benzer birçok ilişki ve faaliyet, uluslararası bir niteliğe kavuşmuştur. Bu açıdan bakıldığında küreselleşmenin, tarihsel bir olgu ve süreç olarak, insan ve toplumlar arasındaki ilişkileri daha çok zenginleştirdiği söylenebilir. Değişik ülkelerden insanlar bir araya gelmekte, mal, hizmet ve fikir alışverişinde bulunmakta ve birbirlerinin deneyimlerinden yararlanmaktadırlar. Bütün bu yaşananlar, insanların, ulusal düzeydeki düşünce ve ilişki biçimlerinden, uluslararası ölçekte yeni bir ilişki ve düşünme biçimlerine geçtiklerini göstermektedir. Buna göre küreselleşme, dünya ölçeğinde ekonomik, siyasal ve kültürel bütünleşme, fikirlerin, görüşlerin, pratiklerin, teknolojilerin küresel düzeyde kullanılması, sermaye dolaşımının evrenselleşmesi, ulus-devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim biçimlerinin ortaya çıkması, mekânların yakınlaşması, dünyanın küçülmesi, sınırsız rekabet, serbest dolaşım, pazarın dünya ölçeğinde büyümesi ve ulusal sınırların dışına çıkması, kısaca dünyanın tek pazar haline gelmesidir.

“Küreselleşme kavramı bazen dünya toplumlarının birbirine benzeme süreçlerini, buna bağlı olarak tek bir global kültürün ortaya çıkmasını; bazen de toplulukların ve kimliklerin kendi farklılıklarını ifade etme ve tanımlama sürecinde kullanılabilir... Aslında bu iki nitelik de, globalleşen kültürel yapılar ile farklılıkları, yerelliği ve tikelliği yaşama geçiren kültürel pratiklerin eşzamanlılığı, beraberliği ve birbirlerini tamamlayıcılığı, küreselleşme sürecinin tam da kendisidir.”²³

Küreselleşmenin kültürel bazdaki önemlerinden biri de giderek tekdüze bir hale gelen tüketim kültürüdür. Bu kültür gelişmiş ülke ve şehirlerden başlayarak tüm dünyada egemendir. İletişim teknolojilerindeki gelişmeler bu teknolojilerin ulaşılabilecek bilgiyi bir anlamda sınırsız hale getirmesi; sosyal ve kültürel değişimi tetiklemiştir. Böylece başka milletlerden öğrenilen hayat tarzı, yeme içme alışkanlıkları, giyinme tarzı gibi unsurlar ne özgün olabilmekte ne örnek aldığımız toplum ile aynı olabilmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri yukarıda da daha önce değindiğimiz gibi uluslararası şirketlerin uyguladıkları yayılcı politikalarıdır.²⁴ Günümüz iletişim teknolojilerini de kullanan bu firmalar ürünlerini tüm dünyaya yayabilme imkânına erişmişlerdir. İnsanları tüketime sevk

²³ E. Fuat Keyman ve Ali Yaşar Sarıbay, “Küreselleşme, Siyaset ve Toplumsal Yaşam”, Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam, der. E. Fuat Keyman ve Ali Yaşar Sarıbay, Konya: Vadi Yayınları, 1998, s.11.

²⁴ Balay, **a.g.m.**, s.61.

eden, sermayeye sahip küresel güçlerdir. Bireyi küreselleşme olgusu içinde ele aldığımızda artık birey olmaktan çıkıp tüketici pozisyonuna geldiğini söyleyebiliriz. Bunun yanında küreselleşmenin; teknolojik, ekonomik, hukuki, kültürel ve psikolojik bakımdan mesafelerin kısılması ve toplumsal kuralların, kültürel yapıların benzeşmesini sağlama fonksiyonu vardır. Bu anlamı ile küreselleşme toplumsal hayatın yeni bir mekan düzenlemesi anlamına geliyor. Başka bir deyişle, içinde yaşadığımız coğrafya farklılaşıyor. Aynı ayrı ülkelerden oluşan, ülkeler arası ilişkilerle belirlenen bir dünyadan, dünyanın bir bütün olarak kendi başına bir sosyal arena haline geldiği bir dünyaya doğru hareket ediyoruz. Bu bağlamda uluslararası ilişkiler ile küresel ilişkiler, yani dünyada bir bütün olarak varolan ilişkiler arasında farklılıklar olduğunu da belirtmek de fayda var.

Bu saptamaları yaparken küreselleşmenin herkes için aynı anlamı ifade ettiği söylenemez. Küreselleşmenin olumlu ya da olumsuz etkilerinden öncelikle daha gelişmiş toplumların, daha gelişmiş şehirlerin gelişen ve buralarda yaşayan bireylerin etkileneceği söylenebilir. Toplumlara etkileme anlamında en güçlü silah olan medya da küreselleşmenin etkilerini geniş halk kitlelerine ulaştırır. Aynı şekilde son yıllarda ortaya çıksa da bilgisayar ve internet teknolojileri de küreselleşmeyi hızlandıran fonksiyonların başında gelir.²⁵ Bu teknolojileri kullanan geniş halk kitleleri artık evlerinden çıkmadan manav alışverişini dahi yapabilir, yine interneti kullanarak hiç tanımadıkları insanlarla iletişimde bulunabilir veya istedikleri bilgiye istedikleri zaman ulaşabilir durumdadırlar. Saymakla bitirilemeyecek buna benzer birtakım faktörler toplumların genel alışkanlıkları, davranış biçimlerini, sosyal hayatları ve genel toplumsal kültür ve ahlak üzerinde çok köklü değişikliklerin ortaya çıkmasına sebep olmuşlardır. Bu değişikliklerin her zaman olumlu veya olumsuz yönlerinden bahsetmek yerine genel olarak çeşitli medeniyetlerden toplumların davranış ve genel davranış biçimlerinin dahi giderek standart bir hal aldığı söylemek yanlış olmaz.

“Küreselleşme, gerek çağın gerekleri, gerek iletişim-bilişim teknolojisinin yaygınlaşması, gerekse tarihten gelen gelişme ve değişme eğilimlerinin birikimi, insanlığın önündeki insan haklarına dayalı demokrasi seçeneğini ciddi bir kurtuluş alternatifi haline getirmektedir.”²⁶

²⁵ Özpençe ve Özen, **a.g.m.**, s.167.

²⁶ Kongar, **a.g.e.**, s. 81.

1.3.4. Küreselleşmenin Devlet Düzeni ve Ulus Devletler Üzerindeki Etkileri

Küreselleşme sürecinde dünya ölçeğinde hızla esen değişim rüzgârları, her alanda olduğu gibi siyasal yapılarda da köklü değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu dönüşüm gerek uluslararası sistemde ve gerek ulusal ve ulus-altı düzeylerde yeni yönetim modellerini kaçınılmaz kılarak, ulus-devletin geleneksel yapısında ve yetki ve işlevlerinde bir farklılaşmaya yol açmıştır.

“Küreselleşme ile birlikte demokrasi, insan hakları, özgürlük, çevrenin korunması gibi temel değerler evrensel nitelik kazanırken, her düzeydeki yönetim aygıtı gibi ulus-devlet de demokratikleşme, yerelleşme, saydamlık, katılım, esneklik, hesap verilebilirlik gibi güçlü eğilimlerin yoğun baskısı altında yeniden şekillenmeye zorlanmaktadır. Bu çerçevede devletin küçülmesi, deregülasyon, özelleştirme, siyasal reformlar, sosyo-ekonomik politikaların dönüşümü gibi stratejiler, ülkelerin temel politikaları haline gelmiştir.”²⁷

Küreselleşme ile birlikte sermayenin küreselleşmesi, dünya ekonomisi ve siyasetinin bütünleşmesi, yukarıda değindiğimiz çevre sorunlarının küresel boyuta taşınması ulus-devletlerin krize girmesi, artık hayatın en temel problemlerin dahi bu düzen içerisinde çözülemeyecek duruma gelmesi görüşü kabul görmektedir. Kabul etmek gerekir ki; ulus devlet düzeninin içeriği ve mahiyeti küreselleşme ile birlikte bir takım değişikliklere uğramıştır.

Tarihsel-sosyolojik bir kategori olarak ulus-devlet, Avrupa’da başlayan merkantilizm politikası ve sömürgeciliğin ortaya çıkardığı ve kapitalizmle birlikte gelişme sürecine giren bir olgudur. Batı Avrupa’daki şekliyle ulusal devlet, sınırları belli, daimi bir toprak parçasını denetlemekteydi; görece merkezileşmişti ve toprak parçası içinde fiziksel zor kullanma araçlarının tekeli yavaş yavaş eline geçirerek haklarını sağlamlaştırmaktaydı. Merkezi bir yapıya sahip olan ulus-devletin ayırıcı özelliği egemenliği tekeline tutmasıdır. Yapılan ulus-devlet tanımlarında önemli olan bir diğer nokta da ulus ile devlet arasındaki ilişki olmaktadır.²⁸ Her ne kadar ulus; kültürel yanı ağır basan çeşitli ortak özelliklere sahip insan topluluğunu nitelerken, devlet herhangi bir topluluğun teşkilatlanmış gücünü nitelemektedir.

²⁷ H. Ömer Köse , “Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü”, **Sayıştay Dergisi**, S.49 (Nisan-Haziran 2003), s.1.

²⁸ Haluk Ülman, “Dünya Nereye Gidiyor?”, **Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye**, Der. Sabahattin Şen, İstanbul: Bağlam Yayınları, 1992, s. 47.

“Bunların yanında, ABD, siyasi politikasını dünya egemenliğine ve küreselleşmeye temel engel olarak ‘ulus-devlet yapılanmasını’ görmektedir. Bu yapı, ekonomik, politik, kültürel ve psikolojik açıdan Amerikan egemenliğine ve küreselleşmeye karşı büyük tehditler barındırmaktadır. Bu yapının zayıflatılmasının iki bileşeni bulunmaktadır. Bu bileşenlerden ilki, ulus-devletin üstten yıpratılmasıdır. Bu ise BM, IMF, Dünya Ticaret Örgütü, AB gibi ulus ötesi oluşumların desteklenmesi, yenilerinin kurulması ve güçlendirilmesidir. Böylece, ulus-devletin egemenliğini sınırlayan ulus-üstü oluşumlar oluşturulmuş / güçlendirilmiş olacaktır. Gerçekten de bugün bir yandan ‘devlet üstü’ yetkilerle donatılmış yeni küresel ya da bölgesel örgütlenmelerle klasik ‘devlet’ yapısı sarsılmaya başlarken, öte yandan ‘ulus’ kavramı da giderek yerini (etnik, kültürel ya da çıkar birliğine dayalı) ‘alt topluluk’ kavramına bırakıyor.”²⁹

Ulus-devleti zayıflatan ikinci bileşen, "devlet-altı" örgütlenmeler ve meydan okumalar yoluyla ulus ya da devlet egemenliğinin sınırlandırılmasıdır. Bu ise özellikle Soros Vakıfları, ABD destekli çeşitli grup ve araştırma-inceleme vakıfları, araştırma merkezleri gibi Sivil Toplum Örgütleri yoluyla ulus-devletin gücünün zayıflatılması ve küreselleşmenin gereklerinin savunulması yoluyla yapılacaktır. Ayrıca, ulus-devletin güçsüzleştirilmesi için bölgesel çatışmaların körüklenmesi, iç savaşların desteklenmesi, devletin küçültülmesi, özelleştirmenin teşvik edilmesi gibi politikalar desteklenmektedir. ABD dış politikalarından biri de bu iki bileşeni kullanarak, dünyadaki ulus-devlet yapılarını güçsüzleştirmek kendi "Küresel Devlet" oluşturma politikasını ve bu politika önündeki engellerin kaldırılmasıdır. Bu gelişmelerin sonuçları olarak ulus-devletlerin arasında yoğunluklu olarak yaşanan “diplomasi”nin önemi ve işlevselliği giderek azalmıştır. Uluslararası ilişkilerin devlet-devlet ilişkisi olmaktan çıkarak devlet-ulusaşırı şirket ya da devlet-uluslararası örgüt ilişkileri ile çeşitlenmesi, geleneksel diplomatik örgütlenmenin tekeli yitirmesine yol açmıştır. Sonuçta günümüzde büyük ölçüde çok uluslu şirketlerin yönlendirdiği küresel bir ekonomik düzen, dünyanın her yanında etkinliğini başarıyla sürdürmektedir.

Küreselleşmenin ulus-devlet yapısındaki yukarıda saydığımız ekonomik ve siyasal etkilerinin dışında kültürel ve sosyal alandaki etkilerini de göze aldığımız zaman ulus-devlet yapılarının giderek çözülme sürecine girmesi kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Farklı

²⁹ a.g.m., s. 49.

dillerin, özellikle de İngilizce'nin kullanımının gün geçtikçe yaygınlaşması, iletişim ağının küresel düzeydeki etkinliğini artırmaktadır. Ekonomik, politik ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle kitle iletişim araçları üzerindeki devlet denetiminin azalması, bu araçların ticari amaçlarla çok geniş alanlara ulaşmalarını hızlandırmıştır. Küresel kitle iletişimin bir sonucu olarak da, yerel kültürlerin evrensel bir kültüre doğru dönüşüme uğramaları kaçınılmaz olmaktadır. Teknoloji bir yandan yerel kültürleri tehdit ederken, bir yandan da onlara kendi kültürel iletişim ve bilgi ağlarını kurma olanağını sunmaktadır. Bu şekilde yerel kültürler canlanıp dinamizmlerini artırabilmekte, dinsel ve geleneksel değerlere dönüşebilmekte ve oluşmakta olan bir dünya toplumunun öteki yüzü olarak belirmektedir.

1.4. Küreselleşme Hakkındaki Çelişkiler ve Farklı Düşünceler

Küreselleşmenin tanımını, tarihi sürecini, dünyamız ve bizler açısından çeşitli etkilerini anlattığımız bu bölümü bitirirken küreselleşme olgusunun yanında ve karşısında yer alan çeşitli görüşlere de yer vererek küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yanlarını da ortaya koymak istiyorum.

Daha önce de bahsedildiği gibi, küreselleşme sürecinde gelişen teknoloji, özellikle ulaşım, iletişim ve bilişim teknolojileri dünyayı küçültmüş ekonomik, sosyal, toplumsal, doğal çevre anlamında tüm dengeleri değiştirmiştir. Yeni dengeler üzerine yapılan tartışmalar bu değişikliklerin hayatımızdaki etkileri çevresinde şekillenmiştir. Küreselleşme çerçevesinde yapılan tartışmalar şöyle özetlenebilir;³⁰

- Küreselleşme, batı etkisinin her tarafa yayılması demek olduğu için, bir tekdüzeleşme sağlıyor.
- İnsan haklarının üzerinde duruyor. Aynı zamanda bunun antitezi olan güçlü iktidar özelemlerini getiriyor.
- Bireyi yüceltiyor ama bireyin üzerinde hâkim olan aşiret, etnik köken gibi kavramları güçlendiriyor.
- Yerel dillerin kaybolmaması için çaba sarf ediyor. Fakat aynı zamanda İngilizce'nin dünya dili olması için uğraşiyor.
- Ulusal devletleri zayıflatıyor. Diğer yandan uluslararası sermayenin yatırımının korunması için bu devletlerin güvenlik kuvvetlerini güçlendiriyor.

³⁰ Süleyman Yaman, "Küreselleşme", <http://w3.gazi.edu.tr/web/syaman/kuresellesme3.hm>, (Erişim Tarihi: 02.08.2007), s.3.

- Küreselleşme ile birlikte gelişmiş ülkelerde de, az gelişmiş ülkelerde de işsizlik ve bununla beraber geleceğe yönelik olarak umutsuzluk ve güvensizlik artmıştır.

- Geleceğe güvensizlik ve belirsizlik, kişiler için bir sığınma işlevi gören ve aidiyet duygusu sağlayan fundemantalist ve milliyetçi akımların güç kazanmasını da getirmektedir.

- Çok tartışılan bir boyut da; ulusal hükümetlerin, küresel sermaye ve çok uluslu şirketler karşısında politika oluşturma ve egemenliğini kabul ettirmede yetersiz kalmasıdır.

- Ticaretin ve yatırımın önündeki engellerin kaldırılması, uluslararası sınırları aşabilen gruplarla aşamayan gruplar arasındaki asimetriyi keskinleştirmektedir.

- Küreselleşme, hem ülkelerin kendi içinde, hem de ülkeler arasında yeni bir çatışma ortaya çıkarmaktadır.

- Küreselleşme, hükümetlerin sosyal güvenlik sağlamasını gittikçe zorlaştırmaktadır.

Bu tartışmalar çevresinde küreselleşmenin sonuçlarını da kısaca özetlemek gerekirse, küreselleşme;

- Dünyayı küçültmüş,
- Ulus-devletlerin egemenliklerinin sınırlanması ve kısıtlanmasına,
- Yerel ve ulusal kültürlerin zayıflamasına,
- İnsan hakları ve demokrasi kavramlarının yaygınlaşmasına,
- Zenginlerin daha zengin, yoksulların daha yoksul olmasına ve
- Terörün uluslar arası bir nitelik kazanmasına neden olmuştur.

BÖLÜM II

2. KÜRESELLEŞEN DÜNYADA TERÖR

2.1. Terörizm Kavramı

Bu bölümde, öncelikle 20.yüzyılın ikinci yarısı ve 21. yüzyılın en büyük problemlerinden biri olan terör kavramı ele alınacaktır. II. Dünya Savaşı'ndan günümüze kadar geçen süreçte, giderek yaygınlaşan ve teknolojik gelişmeler neticesinde daha tehlikeli bir halan alan “terörizm” devletlerin siyasal, kültürel, ekonomik ve askeri politikalarını kökten etkilemiş ve yeni önlemler almaya itmiştir. Bu gelişmeler neticesinde devletler yeni nesil terörizmden korunmak için adımlar atmış, birlikte hareket etmeyi seçmişlerdir. Bunların yanında, bir takım devletler de stratejik politikaları gereği başka ülkelerde faaliyet gösteren terör odaklarını desteklemiş ve böylece o ülkeleri ekonomik, siyasi ve askeri olarak güçsüz kılmaya çalışmışlardır.

“Uluslar tarih boyunca çeşitli terör eylemleri ile karşı karşıya kalmışlardır. Günümüzde ise terör artık uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Ekonomik, siyasal ve kültürel alanda yaşanan gelişmeler, toplumsal değişimlere yol açmış ve bu bağlamda terörün geleneksel anlamı ve işleyişi de değişime uğramıştır. Terörizm bugünkü anlamıyla radikalizm ile teknolojinin kesişme noktasındadır.”³¹

Hakkında tanım olarak bir fikir birliğine varılamamış olsa da terör kısaca; dinsel, kültürel veya sosyal sebepler ile toplumun sınıfları arasında çatışma ortamı yaratmaya çalışmak için haksız ve hukuk dışı yollarla şiddet kullanılması olarak tanımlanabilir. Terör, büyük çaplı korku veren ve bireylerde yılgınlık yaratan bir eylem durumunu ifade ederken; terörizm, siyasal amaçlar için mevcut durumu yasadışı yollardan değiştirmek amacıyla örgütlü, sistemli ve sürekli terör eylemlerini kullanmayı bir yöntem olarak benimsemiş durumudur.

Terörizmin boyutu ve geldiği nokta şöyle belirtilebilir:

³¹ Banu Baybars Hawks, “Küreselleşen Dünyada Yeni Terör Biçimleri ve Savunma Stratejileri.” (Çevrimiçi) <http://sanattasarim.iku.edu.tr/KENTOMETRE/esozece/kuresellesenteror.htm> (Erişim Tarihi: 29.08.2007), par.3.

“20nci Yüzyılın sonuna yaklaşırken ve 21nci Yüzyılın hemen başında, dünya iki büyük olay yaşadı. Bu olaylar uluslararası ilişkileri, ittifakları, stratejik düşünceleri, “tehdit” ve buna bağlı olarak “güvenlik” gibi kavramları temelden sarstı ve büyük oranda değişime zorladı. Bu iki olaydan biri Berlin Duvarı’nın yıkılışı, diğeri 11 Eylül’dür. 1989 yılında Berlin Duvarı’nın yıkılışı, Sovyetler Birliği’nin ve Varşova Paktı’nın dağılmasına giden yolun başlangıcı olurken, bazı değerlendirmelere göre de dünya düzeninin tek kutuplu bir şekle dönüşümüne neden olmuştur. Kesin olan; ABD ve Sovyetler Birliği veya NATO ile Varşova Paktı arasındaki soğuk savaş döneminin sona ermiş olmasıdır.11 Eylül 2001’de ABD’de yaşanan ve bütün dünya ülkeleri tarafından lanetlenen trajik olay ise; en güçlü devletlerin bile terörün hedefi olabileceğini gösterdi.”³²

Değişen dünya dengeleri ve uluslararası ilişkilerdeki farklılaşmalar sonucunda, sıcak savaşlar, yerini soğuk savaş metotlarına bırakmıştır. Soğuk savaşın gereği olarak ortaya çıkan psikolojik savaş türü ve bu savaşın vazgeçilmez unsuru düşük yoğunluktaki çatışmalar, terör kavramını da beraberinde getirmiştir.³³ Psikolojik savaşın bir unsuru olan terörizm, genel olarak, zaten var olan ya da suni olarak oluşması sağlanan ihtilalci fikir ve hareketlerin, belirli bir amaç için harekete geçirilmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Terörizm gelişen ve değişen dünya koşulları ile birlikte, değişiklik göstermekte, gelişen teknolojiye bağlı olarak elde ettiği yeni imkân ve kabiliyetleri ile etkisini ve gücünü her geçen gün arttırmaktadır.

Kürselleşmenin nimetlerinden faydalanan terör örgütleri toplumu daha fazla etkileyebilmek, daha fazla sayıda insana ulaşabilmek ve kendine taraftar toplayabilmek için en çok ihtiyaç duyduğu unsur olan reklâm ve propaganda araçlarını kullanmak istemektedirler. Bu çerçevede terör örgütleri, propaganda amaçlı eylemlerin duyurulmasında kitle iletişim araçlarını başarılı bir şekilde kullanmaktadırlar. Medyanın yeterli sorumluluk bilincinden uzak, sırf habercilik anlayışı ile hareket ettiği durumlarda terör örgütlerinin aradıkları zemin fazlasıyla sağlanmaktadır. Terör örgütleri en büyük desteği kitle iletişim araçlarından elde etmektedirler. Medyada etkin bir şekilde yer almak örgütler için büyük önem taşımaktadır. Varlıklarının devamını sağlamak ve davalarını kitlelere duyurabilmek için medyanın desteğine ihtiyaçları kaçınılmazdır.³⁴

³² İlker Başbuğ, “Türkiye, NATO ve AB Perspektifinden Kriz Bölgelerinin İncelenmesi ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri” Sempozyumu Açılış Konuşması, Antalya: 27 Mayıs 2004, (Çevrimiçi) http://turkdirlik.com/Bilgimece/Siyaset/Umumi/IBasbug_0001.htm (Erişim Tarihi: 15.08.2007),s.1-2.

³³ Hawks, **a.g.e.**, par.4.

³⁴ Başbuğ, **a.g.m.**, s.4.

Demokratikleşme alanında atılan adımlar terörü nicelik olarak azaltmakla birlikte, demokratik ortamlarda terör eylemlerinin etkinliği özellikle kitle iletişim araçlarının etkisiyle daha da artmaktadır. Toplumun sosyo-ekonomik şartlarından ve mevcut yapının eksikliğinden kaynaklanan terör faaliyetleri, bir süre sonra bazı güçlerin kontrolüne girmekte veya birtakım çevrelerce suni bir şekilde, istismara açık sorunlar üzerine bina edilmektedir. Psikolojik savaşın bir unsuru olan terörizm, genel olarak, zaten var olan ya da suni olarak oluşması sağlanan ihtilalci fikir ve hareketlerin, belirli bir amaç için harekete geçirilmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır.³⁵

Özellikle küreselleşme sürecinin hızlanması ve de iki kutuplu dünya anlayışının SSCB'nin yıkılması sonucu ortadan kalkması ile güvenlik algılamalarında ve tehdit değerlendirmelerinde önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır. Soğuk Savaş zamanında ülkelerin tehdit algılamaları daha basit düzeyde idi. Bir ülkenin klasik güvenlik anlayışı çerçevesinde, ilk olarak diğer devletlerden kendi toprak bütünlüğüne, devlet yapısına bir saldırı olabileceği endişesi vardı. Bu endişe ise askeri bir harekât olarak tanımlanmaktaydı. Askeri bir harekât sınırları ve şiddeti önceden tahmin edilebilir bir tehdit olarak algılanıyordu. Herhangi bir devletin askeri ve ekonomik kapasitesinde yarattığı yeni imkânlar, o ülkenin potansiyel tehlike olarak algılanmasına yol açıyordu. Tehditler askeri imkânlar ile sınırlı olduğundan karşılık verebilmenin en iyi yolu da yerel imkânlarla askeri kapasiteyi arttırmak ki, bu da simetrik olarak tanka karşı tank, uçağa karşı uçak, piyadeye karşı piyade sayısını orantısal olarak eşitlemek ya da bu imkânların yetmediği durumda ortak çıkarlar doğrultusunda müttefik bulmaktı.³⁶

Yeni terörizm incelenecek olursa, daha önce devletlerin karşı karşıya olduğu terörizmden birtakım farklılıklarının olduğu görülür. Bu anlamda ilk değişiklik, güvenliğin artık daha fazla karşılıklı bağımlılık ilişkileri çerçevesinde tanımlanıyor olduğudur.

“Uluslararası terörizm niteliği itibariyle hür dünya ülkeleri için adeta uluslararası bir hastalık olup bu tehditle karşılaşan demokratik ülkelerin karşılıklı iş birliği yapımlarıyla çözülebilecek bir problemdir.”³⁷

Simetrik tehdit kavramının yerini **asimetrik tehdit** kavramına bırakması şöyle ifade edilmektedir;

³⁵ Hawks, **a.g.e.**, par.12.

³⁶ Kürşat Yunusoğlu, “Devlet Güvenliği ve İstihbarat”, <http://www.kuzeyyildizietut.net/uploads/1170490095.doc>, (Erişim Tarihi:22.08.2007), s.70.

³⁷ **a.g.e.**,s.72.

“Güvenlik algılamalarında meydana gelen değişimin en önemli sebeplerinden birisi, tehdidin tek boyutlu, devletten devlete olma klasik konumundan çıkarak, asimetrik ve çok boyutlu bir konuma ulaşmasıdır. Bu durum, günümüz tehditleri ile mücadelede klasik yapılanma ve anlayışların geçerliliğini tamamen yitirdiğine işaret etmektedir.”³⁸

İki kutuplu sistemin yıkılışı ile yeni dünya düzeni tartışmaları yoğun bir şekilde yaşanırken, iki kutuplu sistemin kurumlarının bu yeni düzende yer alıp almayacakları, yer alacaklarsa bunların yeni düzende nasıl yer alacakları tartışılmıştır. Bu tartışmalar arasında en dikkat çekici olanı ise iki kutuplu yapı içerisinde uluslararası sistemin aktörleri olan ulus-devlet ve uluslararası örgütlerin yanında bireylerin, hükümetler dışı örgütlerin ve sivil toplum kuruluşların da bu yeni düzenin aktörleri olduğuydu. Sınırların hızlı bir şekilde daha fazla geçirgen olmaya başlaması, sınır-aşırı sermaye, işgücü, mal, hizmet ve teknoloji hareketlerini hızlandırmış, bu da güvenlik algılamalarının yeniden tanımlanmasına sebep olmuştur.

Teknolojideki gelişmelere paralel olarak, tahrip edici teknik bilginin tüm dünyaya yayılmasıyla kendini hissettiren bu yeni kavramın ilk özelliği “eski terörizm”in aksine, teknoloji ve iletişim ile olan yakın bağlantısıdır. Kimyasal silahlar, biyolojik silahlar vb. öylesine büyük bir öldürücü etkiye ulaşmış ve bu silahlar öylesine kolay üretilebilir bir hal almıştır ki artık milyonlarca askerin yapamayacağı etkiyi birkaç kişi yapabilir hale gelmiştir. Bu eylemlere örnek olarak, son 15 yıla baktığımızda ABD’deki Oklahoma Olayı, 11 Eylül Olayı, Türkiye’deki HSBC (Hong Kong Singapore Banking Corporation) banka binasının bombalanması ve Bali’deki bombalama olayları akla ilk gelenlerdir. Bu eylemler incelediğinde dünya kamuoyunda yarattıkları etki ile terörizmin korkunç yüzünü ortaya koymuşlar ve ırk, din, sınıf ayrımı gözetmeksizin binlerce masum insanın hayatını almışlardır.³⁹ Terörizm gelişen ve değişen dünya koşulları ile birlikte, değişiklik göstermekte, gelişen teknolojiye bağlı olarak elde ettiği yeni imkan ve kabiliyetleri ile etkisini ve gücünü her geçen gün arttırmaktadır.

2.1.1. Terörizmi Doğuran Sebepler

³⁸ Yaşar Büyükanıt, “Güvenliğin Yeni Boyutları ve Uluslararası Örgütler” Sempozyumu Açılış Konuşması, Antalya: 31 Mayıs 2007, (Çevrimiçi) www.tsk.mil.tr/bashalk/konusma_mesaj/2007/konusma_sempozyum_31052007.htm, (Erişim Tarihi: 31.07.2007), s.2.

³⁹ Yunusoğlu, **a.g.e.**, s.74.

Terörist eylem; toplumun varlığına, bütünlüğüne, geleceğine zarar veren ve devlet otoritesini zayıf düşüren, masum insanların ölümüne yol açan bir sosyal sapma davranışdır. Kişileri teröre iten söz konusu sosyal sapma nedenleri dört kategoriye ayrılabilir. Bunlar; ekonomik nedenler, sosyal ve kültürel nedenler, siyasal nedenler ve son olarak da hukuksal nedenlerdir.⁴⁰

• **Ekonomik Nedenler;** herkes için geçerli olduğundan provoke edilmesi en kolay nedenlerdir. Bunların başında gelir dağılımındaki dengesizlik ön plana çıkmıştır. Toplum içinde ekonomik olarak sınıflar arasındaki fark ne kadar açılırsa, o toplum içindeki huzur ortamı kaybolmaya başlar. İşsizlik ve istihdam ile ilgili problemler de toplum içinde huzursuzluğa sebep olur. Belirli bir geliri veya ekonomik beklentisi azalmış veya kaybolmuş insanlar içinde buldukları umutsuzluk ortamında provokasyona açık hale gelirler. Bunların yanında, dışa bağımlı bir ekonomi, artan dış borçlar, sürekli yükselen enflasyon oranı gibi birtakım ekonomik dengesizlikler de o ülkedeki anarşist odakları harekete geçirebilir.

• **Sosyal, Kültürel Nedenler;** günümüzün bir gereği olarak sürekli gelişen, değişen kültürel yapı, sosyal ve toplumsal olgular bu değişime ayak uyduramayan daha katı kesimlerce potansiyel olarak algılanabilir.⁴¹ Sosyal ve kültürel anlamda değişen dengelere o toplumun içindeki din, tarikat, mezhep farklılıklarının bulunması, ırk, köken gibi etnik ayrılıkların var olması, toplumun ideolojik olarak kamplara bölünmesine neden olur. Ayrıca toplumdaki genel eğitim seviyesinin düşük olması da toplumun bölünmezlik bilincini yitirmesine yol açar.

• **Siyasal Nedenler;** terörizmin nihai hedefinin, faaliyet gösterdiği ülkede siyasi iktidara sahip olmak arzusu olduğuna göre diğer faktörlerin bir sonucu olarak bahsedilebilir.⁴² Ülkede iktidarı elinde bulduran siyasi rejimin tam olarak oturmamış olması, ülkedeki siyasi otoritenin yetersiz olması ya da bu otoritenin farklı çıkar grupları tarafından kullanılması, ülkede siyasi bütünlük olmaması ve siyasi iktidarın yolsuzluk gibi gayri ahlaki eylemler içinde olması ülkedeki bütünlüğe zarar verir.

• **Hukuksal Nedenler;** ülkedeki hukuksal altyapı ve kanunlar ülkenin bütünlüğüne zarar veren terörist grupların cezalandırılması konusunda yetersiz kalıyorsa, ülkedeki

⁴⁰ Barış Kütahya, "11 Eylül ve...", **Düşün Dergisi**, S.14, s. 3-8.

⁴¹ **a.g.m.**, s.4.

⁴² **a.g.m.**, s.6.

hukuk sisteminin yavaş işleme, hukuk sisteminin yozlaşması ve siyasi iktidarların oy uğruna genel af gibi hukuk dışı eylemleri cesaretlendiren kararlar, terörizmi doğuran sebepler arasında sayılabilir.

Terörün anlaşılmasında dikkat edilmesi gereken önemli bir husus ise, terörün tamamen dış etkilere bağlanıp kolaycılığa kaçılmasıdır.⁴³ Terör mevcut veya istismara açık bir zeminin olmadığı yerlerde yaşama imkânı bulamaz. Dolayısıyla bir yerde yaygın olarak terör mevcut ise orada gerçekten bir şeylerin de yanlış gittiğini kabul ve tespit etmek gerekir. Sosyal yapının zayıf düşmesi veya buna ait belirtileri taşıması terörün arz ettiği tehlike açısından önemlidir. Bir vücut ne kadar sağlıklı olursa, o kadar dirençli ve mikroplara karşı dayanıklılığı ve bağışıklılığı yüksek olur.

2.1.2. Terörizmin Amaçları

Çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren terör örgütlerinin amaçları buldukları ülkelere, yönlendirildikleri ve destek aldıkları merkezlere göre farklılık gösterebilir. Yaptığımız terörizm tanımlamalarına göre, terörizmin nihai amacını hedef aldığı siyasi rejimi yıkarak, yerine kendi ideolojileri doğrultusunda yeni bir yönetim tesis etmek olarak tanımlayabiliriz.⁴⁴

Uzun vadedeki hedefini rejim ve otorite değişikliği olarak belirttiğimiz terörizm, bu hedefine ulaşmak için de kısa vadeli bir takım hedefler belirlemiştir. Kısa vadede ki amaçları kısaca açıklarsak; hedef aldığı rejimi ve siyasi iktidarı yıpratmak, devlet otoritesini sarsmak için eylemler düzenlemek böylece halkın mevcut iktidara olan güvenini sarsmak olduğunu söyleyebiliriz. Tabi bu eylemleri gerçekleştirirken çağımız teknolojilerinden de faydalanarak uluslararası kamuoyu oluşturmak, eylemlerini ve davalarını haklı çıkarmak amacını taşırlar. Ayrıca kısmi olarak otorite ve güç sağladıkları kesimde taraftar sağlamak ve aldıkları desteği artırma amacını da göz ardı edemeyiz. Toplumun farklı sınıf, kültür ve dünya görüşüne sahip bireyleri de terör aracını kullanarak karşı karşıya getirmek dolayısıyla toplumun birlik, beraberlik ve bütünlüğünü bozmak da terörizmin amaçları arasındadır. Türkiye’de son zamanlarda alevlendirilmek istenen laik-anti laik, Alevi-Sünni, Kürt-Türk sınıflandırılmaları ve bu sınıfların çatışmaya itilmek istenmeleri, Türkiye üzerinde uygulanan terörizm faaliyetleri olarak sıralanabilir.⁴⁵

⁴³ **a.g.m.**, s.7.

⁴⁴ **Hawks, a.g.m.**, par.4.

⁴⁵ **Kütahya, a.g.m.**, s.7.

Terörizmin, bazı güçler tarafından, birtakım siyasi ve ekonomik çıkarlar sağlamak için araç olarak kullanıldığı dikkate alındığında ise, amaç oldukça farklı olmaktadır. Bu gibi durumlarda terörizmin amacı, bir kazanım elde etmek amacıyla, hedef alınan ülke ve toplumda, belirli ortamların oluşmasına aracılık etmektir. Türkiye gibi stratejik önemi bulunan ülkelerin, terör ortamında tutulmasında, bazı devletler ve birtakım güçlerin çıkarları açısından zaruret bulunduğundan, terörün amacı, sadece bu ortamın devamını sağlamaktır. Dolayısıyla terör, bir siyasi mücadele aracı olarak, bir ülkenin bir başka ülkeyi zayıflatması, istikrarsızlaştırması için de kullanılmaktadır.

“Son yıllarda terörün herhangi bir hedef ayrımı gözetmediğini görmekteyiz. Masum insanların, toplu yerleşim merkezlerinde öldürülmesi olaylarının 90’lardan itibaren arttığını rahatlıkla söyleyebiliriz. 11 Eylül saldırısı, 1995 yılındaki Japonya’da Tokyo metrosuna yapılan sarin gazı saldırısı, yine 1995’te Oklohoma City’deki bombalama olayı ya da yakın geçmişte Türkiye’de yaşadığımız Mavi Çarşı trajedisi buna örnek olarak gösterilebilir. Terör örgütlerinin artık sadece sembollere değil masum insanları da hedef alıyor olmasının temel sebebi, teröre destek veren hükümetler ya da uluslararası silah satıcıları gibi ‘sponsor gruplar’ın desteğinin, terörist grupların topluma olan bağlılıklarını koparmış olmasıdır. Toplumdan fiziksel ya da düşünsel olarak bağlarını kesmiş, marjinal hale gelmiş bir insan ya da grup rahatlıkla masum insanları hedef alabilir ya da hedef gösterebilir. Ayrıca artık bu tip şiddet eylemlerinin yapılması için günümüzde bir terörist gruba üye olmak gerekmemektedir. İnternet aracılığı ile provoke edilecek, eğitilecek ve hatta yönlendirilecek amatör bir sempatizan, pek çok masum insanın hayatına kıyabilir.”⁴⁶

2.1.3. Terör Örgütlerinin Halkla İlişkiler ve Propagandaya Bakışları

Terör örgütleri için halk, kazanılması gereken en önemli unsurdur. Bu nedenle halkı kazanmak için her yolu geçerli ve haklı sayarlar. Bu doğrultuda kendileri her türlü halkla ilişkiler ve propaganda faaliyeti yürütürken, devletin bu yöndeki faaliyetlerine ise her türlü yakıştırmayı yaparlar.

Dolayısıyla her örgüt, amaçlarını gerçekleştirebilmek için geniş bir halk desteğine gereksinim duyduğunun bilincindedir ve özellikle propagandaya yönelik eylemlerini bu çerçevelerde gerçekleştirmektedirler. Hatta bu amaçla, ilgili yasalardan yararlanarak toplum içerisinde dernek, vakıf, v.b biçiminde yan örgütler kurmakta; kurulu olanlara ise

⁴⁶ a.g.m., s.8.

üye olarak yönetim kurullarını ele geçirmektedirler.⁴⁷ Yasal olan bu örgütlenmeler, örgütü özellikle basın-yayın yolu ile kamuya tanıtırken, diğer yönden taraftar ve sempatizan kazanarak; onların arasında da örgütün gereksinim duyduğu elemanlar bulmak ve onları yetiştirmek gibi fonksiyonları yerine getirmektedirler.

Terör örgütlerinin ilk aşamada sıklıkla kullandıkları propaganda da amaç, kendi davalarını ve örgütlerini tanıtmak, insanlara tanıdık kılmak ve insanlar arasında sempati uyandırarak potansiyel taraftar oluşturmaktır. Yapılan her türlü eylemde propagandanın öncelikli olduğu görülmektedir. Özellikle eylemlerden sonra basın yayın kuruluşlarının aramak veya olay yerine bildiri bırakmak suretiyle eylemlerin üstlenilmesi, bunun bir kanıtıdır. Bununla birlikte bazen tersi durumlara da rastlanmaktadır. Örneğin Hizbullah örgütü, işlemiş oldukları eylemleri kesinlikle üstlenmemektedir.⁴⁸ Bu durumu ise, kendilerinin reklâma ihtiyacı olmadığı, imzalarının hedefin şahsında zaten belli olduğu şeklinde izah etmektedirler.

İBDA-C örgütü ise, aksine, kim yaparsa yapsın, kendi işine gelen bütün eylemleri üstlenmekte ve böylece kamuoyunda güçlü görünmeye çalışmaktadır.⁴⁹ Çoğunlukla önemli kişi ve kuruluşlara yönelik ses getiren eylemlere ağırlık verilmektedir. Böylece kitle iletişim araçları vasıtasıyla gündemde kalmakta ve kendilerini hem yurt içinde ve hem de yurt dışında tanıtmış olmaktadır. Aynı zamanda örgütlerinin finansal gereksinimlerini de kendi çaplarında karşılamaktadırlar.

2.2. Küreselleşmenin Terör Boyutu

“Genel anlamda iktidarı zorla elde etmek amacıyla başvuru silahlı mücadele şeklinde görülen terör hareketleri, bazı etnik grupların bağımsızlık mücadelesi güttüğü sistem, intikam hırsı ile düzenlenen eylem veya politik çıkarlar uğruna kullanılan araç olarak karşımıza çıkmaktadır.”⁵⁰

Geçmişte insan ve toplumlar, başka insan ve toplumların sorunlarıyla pek ilgilenmemişlerdir. Dünyaları yalnızca yaşadıkları çevreden ibaretti. Günümüzde ise dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen deprem, sel felaketi ve bulaşıcı hastalıklar tüm dünya insanlığının yaşamını çok derinden etkilemektedir. Bu çerçevede, çağımızın en

⁴⁷ Yunusoğlu, **a.g.e.**, s.71

⁴⁸ **a.g.e.**, s.72.

⁴⁹ **a.g.e.**, s.72.

⁵⁰ Emin Demirel, **Dünyada Terör**, 5. b., İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları 2006, s.11.

önemli sorunlarından biri haline gelen terörizm de, tüm dünya insanlığının bugünü ve yarınını çok yakından ilgilendirmektedir.

On beş yıl öncesine kadar terörizm, yalnızca geri kalmış ya da gelişmekte olan ülkelerin bir sorunu olarak görülüyordu. Gelişmiş olan birçok ülke bu yüzden terörle mücadele konusunda hassas davranmıyor, hatta bazı ülkeler terör örgütlerine gizli ya da açıktan eğitim, kamp yeri ve lojistik destek sağlıyorlardı.

Dünyada ki terör örgütlerinden günümüzde adı en çok geçeni hiç kuşkusuz El-Kaide adlı örgüttür. 11 Eylül 2001 tarihinde bu örgütün ABD'nin New York ve Washington şehirlerinde Dünya Ticaret Merkezi kulelerine ve Pentagon binasına yaptığı uçaklı intihar saldırıları bir anda dünyanın gündemini değiştirmiş ve özellikle Ortadoğu'nun kaderini etkilemiştir.⁵¹

Bu eylemlerin ayrıntıları ve etkileri daha sonra tekrar ele alınacaktır; ancak bu bölümde, şunu belirtmek gerekir ki bu eylemler, savunma sanayine en çok yatırım yapan, ekonomik ve askeri açıdan süper güç diye adlandırdığımız ABD'nin bile küresel teröre karşı hazır olmadığını ve etkisiz kaldığını gözler önüne sermiştir. Amerikan halkının terörün acımasız yüzüyle karşılaştığı 11 Eylül 2001 tarihinden itibaren dünyamızda özellikle terör örgütlerini destekleyen hatta kendi politikaları uğrunda kullanan, finanse eden devletlerin bile terörün şiddetinden kaçamayacağı açıkça görülmüştür.

Günümüzde terörün uluslararası arenaya taşınması, sınır ötesi devlet-dışı aktörlerin eylemlerine karşı uluslararası boyutta daha etkin önlemler alınması gerekliliğini doğurmuştur. En etkili terörle mücadele stratejilerinden biri, uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesidir.⁵²

Dünyanın istikrarı ile ilgili dengelerin nasıl oluşacağını zaman gösterecektir; ama ortaya çıkan bir gerçek vardır ki, daha önce devletlerin kendi çıkarları için kullandıkları bireysel nitelikli terör örgütleri, şimdi daha kitlesel nitelikli olarak kendini kullanan, hoş gören, destekleyen herkesin elini kesmeye başlamıştır.⁵³ Önceleri yerel seviyede olan terör büyümüş, gelişmiş ve küreselleşmiştir. Artık tehdit değerlendirmesinde her ülke terörü ön sıralarda değerlendirmek; küreselleşen dünyada sadece siyasal alanda, kültür, sanat ve

⁵¹ **a.g.e.**, s.12.

⁵² Sedat Laçiner, "Uluslararası İlişkiler ve Terörizm", Ders Notları, (Nisan 2007), (Çevrimiçi) www.terorizm.info/index.php?option=com_content&task=view&id=517&Itemid=47, (Erişim Tarihi:06.08.2007), par.10.

⁵³ **a.g.m.**, par.11.

düşünce hayatında, ekonomi ve ticarete değil, terör olgusunda da globalleşme olduğunu dikkate almak zorundadır. Günümüzde terör örgütleri, küreselleşmenin ve yeni devlet düzeninin etkisi ile mücadele edilmesi ve yok edilmesi daha zor bir hal almıştır. Bunun başlıca sebepleri şöyle açıklanmaktadır;⁵⁴

• **Ulaşım Devrimi:** Bireyler ulaşım devrimi sayesinde büyük bir hareket serbestliğine kavuşmuşlardır. Mesafeler küçülürken operasyon yapılabilecek sahalar büyümüştür.

• **İletişim Devrimi:** Telgraf, telsiz, telefonun keşfi ve yaygınlaşması iletişimi arttırmıştır. Bu sayede organize hareket edebilme gücüne kavuşulmuş, bundan daha önemlisi olaylar kısa sürede tüm dünyaya yayılmaya başlamıştır. Bu da terör olayının etkisinin olduğu yer ile sınırlı kalmaması demektir. Oysa daha öncesinde bir meydana gelen hadise en fazla dedikodu yoluyla yayılabilirdi. Yeni dünyada bir tek cinayet dahi kısa sürede tüm dünyayı etkileyen bir olay haline gelebilmektedir. Nitekim 1. Dünya Savaşı'nı başlatan olay Avusturya-Macaristan'da yaşanan bir suikasttır.⁵⁵ Günümüzün terörizmi geniş alanlara yayılmış, kurumsallaşmış, teknolojik olarak gelişmiş ve nihai etkilerinde küresel özellikler taşır hale gelmiştir. İnternet, terör örgütlerinin politik mesajlarını geniş bir kitleye iletebildiği, bağış ve taraftar toplayabildiği, açık ve yoğun bir şekilde kullandığı araç haline gelmiştir.

• **Teknoloji Devrimi:** İletişim ve ulaşım konusunu da kapsamakla beraber, çok geniş bir alandaki gelişmeleri açıklayan Teknoloji Devrimi,⁵⁶ hem tahrip gücü yüksek sansasyonel olaylara olanak sağlamıştır. Bu olaylar da açıkladığımız devrimler sayesinde tüm düzeni etkilemiştir. Örneğin iki kıta arasındaki internet ağlarına yapılacak bir saldırı sadece iletişimi değil, üretimden pazarlamaya, siyasetten sanata kadar her alt sektörde etkide bulunabilmektedir. Modern ve hatta post-modern hayat düzeninde ağların durmaksızın çalışması gerekmektedir. En ufak duraksamalar çok ciddi maliyetlere, daha da önemlisi insanların zihninde güvenlik sorunlarına yol açmakta, böylece teröristlerin eylemleriyle seslerini daha fazla duyurabilmesine yol açmaktadır.

• **Ekonomik Yapının Karmaşıklaşması ve Hassaslaşması:** Özellikle 19. yüzyıldan itibaren ekonomik pazarlar hızla bütünleşmeye başlamışlar ve birbirlerine daha fazla bağımlı hale gelmişlerdir. Gümrük duvarları inerken 20. yüzyılda bu süreç pazarların daha

⁵⁴ a.g.m., par.2-8.

⁵⁵ a.g.m., par.3.

⁵⁶ a.g.m., par.4.

büyük tek pazar haline gelmesine dahi yol açmıştır. 21. yüzyılda içinde bulunduğumuz bu süreçte tek bir dünya pazarına doğru yol alınmaktadır⁵⁷ denilebilir. Sadece pazarlar birleşmemekte, aynı zamanda birbirini ciddi ölçüde etkileyen dengeler de oluşmaktadır. Uzak Doğu pazarlarındaki hareketlenmeler birkaç dakika içinde tüm dünyayı sarsabilmektedir. Terörün güç kazanmasında ve küreselleşmesinde bu hassaslaşan dengelerin büyük rolü vardır. Bugün Bali’de ya da Madrid’te patlayan bombalar tüm dünya borsaları tarafından takip edilmektedir. Bu da terörist saldırıları daha etkin hale getirmektedir. Oysa geçmişte yüksek gümrük duvarları ile bölünmüş ve birbirlerine etkileri nispeten daha az ve geç olan pazarlarda bu tür saldırılar sadece yerel dengeleri etkileyebilirdi.

• **Kentleşme:** 19. yüzyılda Batı Avrupa’da hız kazanan ve tüm dünyaya yayılan kentleşme, günümüzde tüm dünyanın reddedilemez olgusudur. Terör ise en büyük etkisini kentlerdeki eylemleri ile gösterebilir. Bu açıdan bakıldığında kentler, hassas dengeler üzerine kuruludurlar ve bir terör eylemi için çok büyük zayıflıkları vardır. Örneğin, trafik ışıklarının birkaç saat çalışmaması kentlerdeki kazaları arttırır. Birkaç kaza ise şehrin belli noktalarında kaotik bir görünüme yol açabilir.⁵⁸ Organize bir saldırıda ise kentler neredeyse savunmasızdırlar. Özellikle ulaşım ve iletişim hatları, para akış ağları bu tür saldırılarda büyük zarar görürler. Bir şehrin ulaşım şebekesini felç etmek için sadece bir otobüsü havaya uçurmak, ya da metro sisteminde birkaç bomba patlatmak yeterli olabilir. Birkaç kişinin öldüğü bu saldırılar sonucu ulaşımdaki yolcu sayısında % 70’lere varan azalmalar yaşanabilir. Bu da terör örgütlerinin eylemlerinde hedefledikleri sonuca ulaşabilmeleri anlamına gelir.

• **Demokratikleşme:** Terörün daha etkili bir araç haline gelmesinde demokratikleşmenin önemi büyüktür.⁵⁹ Siyasi sistem ne kadar geniş kitlelerin etkisine açılsa aktör sayısında da o kadar çok artış olmaktadır. Günümüzde etkisi artmış bir birey söz konusudur ve bireylerin karşılaştıkları tehlikeler kısa sürede siyasi sistem üzerinde baskı oluşturmaktadır. Ulusal düzeyde başlayan bu baskı hızla küresel düzleme de taşınmaktadır.

• **Medyanın Oluşumu:** Terörün 19.yüzyıldan başlayarak günümüze kadar olan yükselişinde medyanın büyük bir rolü vardır. Hatta bazı uzmanlara göre en önemli etken

⁵⁷ a.g.m., par.5.

⁵⁸ a.g.m., par.6.

⁵⁹ a.g.m., par.7.

medyadır. “Eğer medya olmasaydı teröristler olmazdı, teröristler olmasaydı medya işini yapamazdı”⁶⁰ diyenler de az değildir. Abartılı da olsa, bu tespitte gerçeklik payı vardır. Medyasız bir terör örgütü eylemlerini duyuramaz. Böyle olunca da eylemin gerçek anlamı ortadan kalkar. Örneğin kalabalık bir şehirde patlatılan bomba dahi sadece o anda orada olanlarca görülebilir. Dedikodu yoluyla yayılsa da teröristin istediği etki büyüklüğü ve zamanlama yakalanamaz. Bu nedenle terör örgütleri eylemlerini medyanın çalışma düzenine göre ayarlarlar. Örneğin akşam haberlerine yetiyecek şekilde eylemlerini gerçekleştirirler. Haberlerden sonra gerçekleşen patlama sayısının son derece az oluşu bundandır.

“Terör örgütü PKK/KONGRA-GEL propaganda faaliyetlerini; 28 yayın organı, 11 ayrı dilden yayın yapan 17 radyo, 1 TV istasyonu ve 700–750 kadar propaganda elemanı ile yürütmektedir. Bu vasıtalar ile yürüttüğü propaganda faaliyetlerinde; militanlarına ve milislere "Büyük Kürdistan", batı kamuoyuna "ezilen halk", Yunanistan, Suriye ve Ermenistan'a "Türlere karşı birlik", bölge halkına ise "Kürt İslam Devleti" temasını işlemektedir. Bu organizasyon yapısı örgütün propaganda, kamuoyu nu etkilemede medya organlarına verdiği önemi ortaya koymaktadır.”⁶¹

Özetle; terörizm yeni ve modern bir kavramdır. Fransız Devrimi'nin oluşturduğu fikri yapının üzerine Sanayileşme Devrimi ve beraberinde gelen iletişim, ulaşım, teknoloji vb. alanlardaki gelişmeden beslenerek hayat bulmuştur. Söz konusu alanlardaki gelişmeler arttıkça ve yeni boyutlar kazandıkça terörün de yeni boyutlar kazanması kaçınılmaz olacaktır. Terörün yerel düzeyden ulusala, buradan bölgele, buradan uluslararası alana ve küresel düzleme geçişi bu bahsettiğimiz değişimlere paralel olarak yaşanacaktır. Uluslararası siyasi, ekonomik ve diğer sistemler ne kadar hassas ve kırılabilir olur, karmaşıklık ne kadar artar ise teröre daha fazla açık olacaktır.

2.3. Dış Politikanın Bir Aracı Olarak Terör

Daha önce de değindiğimiz gibi, terörizm son yıllara kadar birçok gelişmiş ülkenin göz ardı ettiği hatta silah, propaganda, finansman olarak destek verdiği bir dış politika aracı olmuştur. Ülkeler stratejik menfaatleri gereği kendilerine ileride sorun yaratabileceğini düşündüğü ülkelerde faaliyet gösteren terörist grupları desteklemişlerdir. Bu bir politika aracı olarak yıllarca, özellikle gelişmiş ülkeler tarafından gelişmekte olan ülkelere karşı uygulanan bir senaryodur. Bundaki amaç, kendilerine rakip olarak gördükleri

⁶⁰ a.g.m., par.8.

⁶¹ a.g.e., par. 9.

veya ileride rakip konuma gelebilecek diğer ülkeleri istikrarsızlaştırmak, böylece ekonomik, dini, etnik ve sosyolojik sorunları irdeleyerek toplumun bütünlüğünü sarsma politikası devletlerarası ilişkilerde en eski politikalardan biridir. Bunun ana felsefesi “düşmanın düşmanı benim dostumdur” prensibidir. Bu anlamda terörizm önemli bir araçtır. Her şeyden önce bir ülkeye karşı terör olaylarını desteklemek diğer ülkeler için maliyeti oldukça düşük bir yöntemdir.

Terör örgütlerini destekleme politikası gelişmiş ülkelerin yanında, az gelişmiş ülkeler tarafından da uygulanmaktadır.⁶² Fazla uzağa gitmeden kendi ülkemize bakacak olursak, başta Suriye olmak üzere diğer komşularımız dâhil bugüne kadar Türkiye’de faaliyet gösteren tüm terör hareketlerinin desteklendiğini bilmekteyiz. Bunun dışında, dünyadaki bilinen güç odaklarının da her bölgede söz sahibi olabilmeleri politikaları açısından önemlidir. Bölgesel güçlerin “gereğinden” fazla güçlenmemesi için çeşitli aktörler yaratır, destekler ve kullanırlar.

Terörizmi destekleme aracı, eğer doğru kullanılabilirse, bir ülkeyi ilişkilerinizi bozmadan belli bir kıvama getirebilir, ehlileştirir. Özellikle ABD bu yaklaşımı müttefiklerine karşı yoğun bir şekilde kullanmıştır. Diğer ülkeler ile ilişkilerinin daha iyi olduğu İngiltere’ye karşı dahi bu yöntem kullanılmıştır ve İngiltere IRA (İrlanda Kurtuluş Ordusu) yoluyla bir anlamda terbiye olmuştur.⁶³ Öte yandan gelişmiş devletler birbirleri ile çatışmaya veya savaşa girme riskini göz önüne alamazlar, bunun yerine daha küçük ve sınırlı çapta güçleri çarpıştırırlar. Soğuk savaş döneminde bunların örneklerini bulabiliriz. Devletlerin terörü desteklemelerinin bir nedeni de hukuksal ve ahlaki sınırlamalardır. Savaş ve şiddet uluslar arası hukuk tarafından normal şartlarda yasaklanmıştır. BM düzeni savaşı sadece meşru müdafaa ve Güvenlik Konseyi hallerinde meşru saymaktadır. Bunun dışında kalan hallerde savaş hukukça yasaklanmıştır. Ayrıca günümüzde savaş çıkaran ülkeler ahlaki yaptırımlarla karşılaşabilmektedirler.⁶⁴ Oysa, teröre verilen desteği kanıtlayabilmek oldukça güçtür ve sonuçta karşılaşılan ahlaki ve hukuki yaptırımlar savaş ile karşılaştırıldığında son derece azdır. Uluslararası Hukuk henüz net bir terör tanımına dahi ulaşabilmiş değildir.

⁶² Selim A. Akyıldız; “Dünyadaki Yeni Gelişmeler Perspektifinde Terör ve Terörle Mücadele” (Çevrimiçi) www.caginpolicisi.com.tr/39/11-12-13.htm (Erişim Tarihi : 04.08.2007), par.1-3.

⁶³ İhsan Bal, “Küresel Terörle Mücadelede ABD Modeli mi, ABD Çıkmazı mı?”, (Çevrimiçi) www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=3, (Erişim Tarihi : 24.07.2007), par. 10-11.

⁶⁴ **a.g.m.**, par.14.

Diğer bir neden ise, devletlerin benimsedikleri ideolojileri yaymak için bu ideolojileri benimseyen terörist grupların desteklenmesidir. Bu destekler de çoğu zaman terörizmi desteklemekten çok, benimsenen ideolojinin yayılması için gösterilen çabalar olarak kalır. Özellikle soğuk savaş zamanlarında sıkça görülen bu desteklerin günümüzde etkisini yitirmiş olmasına rağmen tamamen kaybolduğu söylenemez⁶⁵.

Yukarıda da belirttiği gibi devletler bir şekilde terör örgütleri ile, kendi çıkarları gereği, ilişki içinde olmuşlardır. Bu ilişkiler çoğu zaman gizli destekler şeklinde gelişmişlerdir ve esas hedefleri rakip, düşmanlarını güçsüz kılmak ve kendi politikalarını kabul ettirmek olarak yorumlanabilir. Günümüzde terörün en önemli özelliği, uluslararası bir nitelik kazanması ve bu ilişkilerini oldukça geliştirmiş olmasıdır. Artık, teröristler eskiden olduğu gibi sadece içinde buldukları ülke ile sınırlı kalmayıp, başka ülkelerdeki farklı gruplar ile bağlantılar kurarak karşılıklı destek sağlamaktadırlar.⁶⁶ Dolayısıyla teröristler, uluslararası bağlantılarını ve modern teknolojiyi de kullanmak suretiyle milletlerarası etki yapan eylemler düzenleyebilmektedirler.

Terör örgütlerinin başka ülke ve gruplardan destek almadan başarıya ulaşması, varlığını sürdürmesi hemen hemen imkânsız gibidir. Özellikle eğitim, teşkilatlanma, finans ve silahlı eğitim için dış desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bu özelliği ile terörizm uluslararası bir nitelik kazanmaktadır.

2.4. 11 Eylül Terör Algılaması, Yeni Dünya Düzeni ve Büyük Ortadoğu Projesi

11 Eylül 2001 tarihi, birçok açıdan 21. yüzyıla damgasını vuran, devlet politikalarını etkileyen ve uluslararası terörizmin tehlikelerini; günümüzde eriştiği noktayı anlamayı sağlayan kanlı bir eylemin gerçekleştiği tarih olarak akıllarda kalacaktır. Soğuk Savaş'ın bitiminden sonra terör uluslararası bir sorun olarak daha çok gündeme gelmeye başlamıştır. Ancak terörün öneminin gerçek anlamda anlaşılması 11 Eylül'den sonra olmuştur. Özellikle ABD, bu tarihten sonra terörle mücadelede başı çeken ülke olmuş ve uluslararası sistemi terörle mücadeleye göre yeniden dizayn etmeye başlamıştır.

“El-Kaide'nin kendisinden önceki radikal İslami örgütlerden en büyük farkı, ABD'ye ve Batı'ya karşı ilan ettiği cihadı, yerel ya da bölgesel boyuttan küresel bir boyuta taşımasıdır. El-Kaide, cihadı bölgesel bazda kısıtlı bir hareket olarak değil, dünya

⁶⁵ Akyıldız, **a.g.m.**, par. 6-8.

⁶⁶ Bal, **a.g.m.**, par.17.

çapında çeşitli devletlerdeki radikal İslami grupların da katıldığı global bir hareket olarak nitelendirmektedir. El-Kaide'nin yekpare bir örgüt olmaktan ziyade diğer örgütleri himaye eden bir oluşumda olması ve militanlarla ve hücrelerle dolaylı yollardan bağlantılı olması, El-Kaide'nin aslında bir örgüt değil de bir "ideoloji" olduğu fikrini doğurmaktadır. Bu nedenle El-Kaide, içinde örgüt olan bir hareket olarak da ifade edilebilir."⁶⁷

Siyasal ve ekonomik olarak küreselleşmeye başlayan dünyada terör örgütleri de eylemlerini tüm dünyayı kapsayacak bir hale getirmeye başlamışlardır. İşte bu noktada 11 Eylül çok önemli bir mihenk taşı niteliği taşır. Daha önce, terör örgütleri kendi ülkeleri içerisinde ya da komşu ülkelerde eylem yapmaktan öteye gitmezken neredeyse kıtalararası olarak nitelendirilebilecek bir terörist eylem gerçekleşmiştir.

"11 Eylül ve sonrası benzeri terörist saldırıların bize öğrettiği, bir grup insanın politik olmayan nedenlerle insan kıyımına gidebileceği gerçeği olmuştur. İkinci önemli nokta ise şudur: 11 Eylül'ün eşiğinde, Soğuk Savaş Sonrası Dönemin (1990–2001) sona yaklaştığı ile ilgili belirtilerin olduğu ama 11 Eylül'ün buna kesin bir nokta koyduğudur. Ve bu çirkin kapanış, yeni dönemi daha önce olabilecek durumdan farklı bir konuma sokmuştur."⁶⁸

11 Eylül saldırıları küresel dünyanın dengesini bozacak bir etki yaratmıştır. Bu etkinin temelinde büyük ve güvenilebilir devletlere duyulan güvenin sarsılması gelmektedir. Uluslararası piyasalarda güven önemli bir unsur olduğundan saldırıların maddi hasarı küçük bile olsa yarattığı etki büyük olmuştur. Bu saldırılar dünya ekonomisinin ne denli hassas bir denge üzerine kurulduğunu göstermiştir.

11 Eylül sonrası şahit olduğumuz gelişmeler, Afganistan ve Irak'ın işgali ABD'nin gerçek niyetinin terörle mücadele mi yoksa fırsattan istifade ederek daha önceden planladığı yayılma politikalarını gerçekleştirebilmek için bir basamak mı? Bu sorun bir sonraki bölümde tartışılacak ve birbiri ile çatışan görüşler incelenecektir.

⁶⁷ Atasay Özdemir, "İslam Adına Gerçekleştirildiği İfade Edilen Terör ve Türkiye'ye Yansımaları", (Harp Akademileri SAREN Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006, s.3.

⁶⁸ Hawks, **a.g.m.**, par.7.

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'nin New York eyaletinde Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kulelerine ve Pentagon binasına yapılan saldırılar sonuçları itibarı ile kimsenin tahmin bile edemeyeceği noktalara varmıştır. Bu saldırıların sonuçları, **Yeni Dünya Düzeni** adı verilen bu dönem ve ABD'nin bu düzen içerisindeki rolü bu bölümde ele alınacaktır.

“Heisbourg, Avrupa Stratejik Araştırmalar Derneği Başkanı sıfatı ile, Brüksel’de Avrupa Güvenlik Forumu için hazırlamış olduğu konuşmasında (2001), Soğuk Savaş Sonrası Dönemin Sonunu tanımlamış ve 11 Eylül 2001 tarihinin dönüştürücü bir an olarak kabul edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu tarih aynı zamanda bu bölümün de konusunu oluşturan ve ‘Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Bölgesi ile Müşterek bir Gelecek ve İlerleme için Ortaklık’ kısa adı ile Büyük Ortadoğu Projesi’nin ABD’nin gündemine oturması ve uygulamasına başlanması açısından da önemlidir.”⁶⁹

Bu saldırıların El-Kaide adlı aşırı dinci terör örgütü tarafından yapıldığı iddia edilmiştir. Bu örgütün başı olarak bilinen Usame Bin Ladin bir anda dünyanın gündemine oturmuş ve başına bugün itibarı ile elli milyon dolarlık bir ödül konmuştur.⁷⁰ Fakat şunu unutmamak gerekir ki, Usame Bin Ladin soğuk savaş döneminde ABD tarafından Afganistan’ı işgal eden Sovyetler Birliğine karşı, bizzat ABD tarafından yaratılmıştır.

11 Eylül 2001’de Amerika’yı vuran terör saldırıları, dünyanın tek süper gücü olarak bilinen Amerika’nın dokunulmazlık ve yenilmezlik büyümesini bozmuştur. Bu saldırılarından sonra ABD’nin liderliğinde, El-Kaide’yi barındıran Afganistan’a yapılan askeri müdahale sonucunda ülkenin siyasi yapısının değişmesi ve Taliban’ın devrilmesiyle, El-Kaide, 1996’dan sonra üslendiği en güvenli bölgesini ve ana merkezini kaybetmiş bu da örgütün stratejisinde ve eylem tarzlarında zorunlu değişimlere yol açmıştır. Terörizme karşı tüm dünyada yaşanan öfke selini fırsat bilen ABD Afganistan’ı işgalinden sonra, 2003 yılında Irak’ı da **demokratikleştirme** adına işgal etmiş ve Ortadoğu’ya yerleşmiştir. Afganistan’da kısmen başarıya ulaşılmasına rağmen, Irak’taki durum hala tam olarak netlik kazanmamıştır. Yaratılan güç boşluklarının amaçlanan demokratik yönetimlerle doldurulup doldurulamayacağını önümüzdeki günlerdeki gelişmeler ortaya koyacaktır.⁷¹

⁶⁹ Kemal Evcioğlu, **Amerika Birleşik Devletleri’nin Büyük Ortadoğu Projesi**, İzmir:Umay Yayınları, 2005, s.14.

⁷⁰ **a.g.e.**, s.21.

⁷¹ Kongar, **a.g.e.**, s.81.

11 Eylül 2001 tarihine geri döndüğünde düzenlenen bu terörist saldırı ve seçilen hedeflerin küreselleşmenin lideri pozisyonundaki ABD'nin askeri gücünü temsil eden Pentagon ve küresel sermayeyi temsil eden Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kuleleri olduğu görülür.⁷² Bu da bu eylemin bir anlamda küreselleşme sürecine karşı yapılan bir saldırı olarak nitelenmesine olanak verir. Bu eylemi ve sonuçlarını daha iyi anlayabilmek için yakın geçmişimize göz atmakta fayda vardır. Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesinden sonra ABD direniş gösterebilmesi için Afganistan'da kabileler şeklinde varlığını sürdüren ve ortak noktaları sadece İslam olan direnişçileri inançları doğrultusunda birleştirmek için destek vermiştir. İşgalden kaçıp Pakistan'a sığınan binlerce Afgan mülteciye de askeri eğitim vermiş ve örgütlü bir direniş yaratmaya çalışmıştır.⁷³

ABD'nin uyguladığı bu politika, öngörülemeyen bir şekilde günümüzün kökten dinci terör örgütlerinin tohumlarını atmış ve günümüzde küresel bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Bundan en çok zararı gören ise yine ABD olmuştur. Bu saldırılarda binlerce Amerikalı sivil halk ölmüş, milyarlarca dolar zarar edilmiştir.

Belirtilmiş olduğu gibi, BOP'nin çıkış noktası 11 Eylül saldırıdır. Fakat bundan önce ABD'nin Kenya ve Tanzanya'daki büyükelçiliklerinin bombalanma olayları⁷⁴ Amerika'yı küresel terör konusunu bir tehdit olarak nitelendirmesini sağlamışsa da 11 Eylül'ü engellemeye yetmemiştir.

Bu saldırılar batı dünyası ile İslam dünyası ve arasında gerilimin yükselmesine ve özellikle batı kamuoyu tarafından Müslümanların potansiyel tehlike olarak algılanmalarına etki etmiştir. Bu saldırılar hakkında yapılan yorumlarda; 11 Eylül'ü doğuran sebeplerin başında küreselleşme sürecinin ortaya koyduğu olumsuzluklar kadar, Batı Kültürü ile Müslüman dünyasının arasındaki kutuplaşmanın, yıllardır süren İsrail-Filistin çatışması ve bu çatışma da İsrail'in; başta Amerika olmak üzere batılı ülkelerce açıkça desteklenmesinin büyük etkisi olduğu belirtilmektedir. Bu çerçevede BOP'ne döndüğü zaman, bu projenin ABD tarafından İslam dünyasının modernize edilmesine, dolayısıyla küresel terörizmin yok edilmesine yönelik stratejisinin esasını oluşturduğu görülebilir.⁷⁵

⁷² Evcioğlu, s.16.

⁷³ a.g.e., s.17.

⁷⁴ Altuğ Günel, "Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye"; **Ege Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi, İşletme, Uluslar arası İlişkiler ve Siyaset Bilimleri Dergisi**, C. 4, S. 1-2 (Ocak-Temmuz 2004), s.156.

⁷⁵ a.g.m., s.157.

11 Eylül sürecini takip eden dönemde yayılcı politikalarını hayata geçiren ABD, Afganistan ile başlayan ve Irak'ın işgali ile devam eden ve Büyük Ortadoğu Projesi adını verdiği politikayı yaşama geçirmeye çalışırken bu projenin tamamen Müslüman ülkelere dönük olmadığı anlaşılmıştır. Projenin kapsama alanı içerisine alınan 23 ülkenin (Moritanya, Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır, Sudan, Lübnan, Filistin, Ürdün, Suriye, Türkiye, Irak, Kuveyt, Suudi Arabistan, Bahreyn, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Yemen, İran, Pakistan ve Afganistan) hepsi de ABD'nin stratejik enerji kaynaklarının ve ulaştırma hatlarının denetim altında tutulmasına yönelik ulusal çıkarları ile örtüşen ülkeler olduğu görülmektedir.⁷⁶

Türkiye'nin siyasi rejimi, laik ve cumhuriyetçi yapısı ile toplumun yukarıda sayılan ülkeler arasında sayılmasına gösterilen tepkiler neticesinde;

“Türkiye; ABD'nin uzun süreli sadık müttefiki, NATO üyesi, AB adayı ve laiklik temelinde demokratik ülke olma özellikleri göz önüne alınarak, bu projenin kapsama alanından çıkarılmıştır. Böylece “hedef ülke” olmaktan kurtulan Türkiye, bu kez de “demokratik ve ılımlı İslam ülkesi” olduğu savıyla “model ülke” bazına oturtulmuştur.”⁷⁷

Bu proje değerlendirildiğinde bu geniş coğrafyanın, dünya enerji kaynaklarının çok büyük bir bölümüne sahip olduğu görülmektedir. Bu anılan geniş bölgede farklı uluslar, kültürler, diller ve dinler yaşamaktadır. Bu alanlarda ABD ekseninde bir “düzen ve istikrarı” kurmak ve egemen kılmanın, bir bakıma dünya egemenliğini büyük bir dayanağa ve güvenceye kavuşturmak anlamına geleceği kabul edilmektedir. Başta petrol olmak üzere doğalgaz, su gibi temel maddelerin denetim altına alınması, nakil yollarının denetlenmesi demek, aynı zamanda, olası rakip devlet veya devlet gruplarının önünün kesilmesi anlamına gelmektedir.

İkinci hedefin enerji kaynaklarının ele geçirileceği ve daha şimdiden bölge petrolünün %40'ı olan Irak petroleri, Afganistan'daki zengin uranyum kaynakları fiilen olmak üzere el değiştirdiği, bu durumun dünya bor tuzlarının %75 ine sahip bulunan Türkiye Cumhuriyeti 'ni de yakından ilgilendirdiği⁷⁸ belirtilmektedir.

⁷⁶ a.g.m., s.158.

⁷⁷ a.g.m., s.159.

⁷⁸ a.g.m., s.157.

Petrol ihtiyaçlarının büyük bir bölümünü Ortadoğu'dan karşılayan, Avrupa ve Uzakdoğu ülkelerinin ekonomileri için Ortadoğu petroleri, yaşamsal bir önem taşımaktadır. BOP kapsamında ABD, petrol kaynaklarına sahip olan ülkelere ters düşenleri, Türkiye'nin de katkısı ile Irak'ta yaptığı gibi özgürleştirerek (!) bu kaynakların tam kontrolünü sağlamayı planlamaktadır. Bu nedenle de Suudi Arabistan ile İran'daki rejimler ABD'nin öncelikli hedefleridir. Bu ülkelerde rejim değişikliği için politik yıldırma veya askeri önleyici darbe ile birlikte ülke içinde rejim karşıtı hareket yöntemlerinin uygulanma olasılığı yüksektir.⁷⁹

11 Eylül ve sonrasında yaşanan gelişmeler analiz edildiğinde, dünyanın jandarması diye nitelendirilen ABD'nin, George W. Bush yönetimi önderliğinde, Irak'ı işgal etmek için meşru bir sebep arayışı içine girdiği görülmektedir. Tüm dünya kamuoyuna Irak'ın kitle imha silahı üreterek terörizmi desteklediği, tüm dünya için bir tehdit oluşturduğu ve Irak halkının demokrasiden yoksun yönetildiği tezlerini kabul ettirmeye çalışmışlardır. İşgalin neticesinde Irak ordusunun bırakın radyoaktif kitle imha silahı üretmeyi, dünya için bir tehdit oluşturmayı, ülkesini savunacak gücünün bile olmadığı hep birlikte izlendi. Ülkedeki rejime gelince; bugün yaşanan kargaşa, mezhep çatışmaları, patlayan bombalar her gün ölen onlarca masum insan göz önünde bulundurulursa ülke bölünmeye ve bir iç savaşa doğru sürüklenmektedir. İşgalden önce Saddam Hüseyin'in ülkede uyguladığı anti-demokratik rejiminin bugünle karşılaştırıldığında bile çok masum kaldığı söylenebilir.

Küresel terörle mücadelede yoğun propaganda savaşını da yürüten ABD'nin bu alanda da başarılı olamadığı söylenebilir. Propaganda malzemesi olarak sadece Usame Bin Ladin ve Saddam Hüseyin'in bireysel durumları ele alınmıştır. Saddam Hüseyin'in neden bu savaşın malzemesi olduğu anlaşılabilirken, Bin Ladin de sakalı, oturması, yürüyüşünün aksamaması, alaycı bir tavrının olması, acımasız olması gibi kişilik özellikleri üzerine yoğunlaşan bir propagandaya tabi tutulmuştur. Savaşa giderken düşmandan nefret etmenin yararları olabilir, ancak daha önemli olan düşmanını tanımak, planlarını ve taleplerini anlamak ve kabiliyetlerini iyi analiz etmektir.⁸⁰

Küresel terörle mücadelenin en önemli açmazı, bu terörün ne olduğu, nereden kaynaklandığı ve buna bağlı mücadele stratejilerinin neler olması gerektiği konularında

⁷⁹ a.g.m., s.159.

⁸⁰ İhsan Bal, Küresel Terörle Mücadelede ABD Modeli mi, ABD Çıkamaz mı? 'dan Anonymous, "Looking from the Enemy's Eyes", New York: 2003, s. 254, (Çevrimiçi) <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=3> (Erişim Tarihi: 24.07.2007), par.15.

uluslararası bir ortak bakış açısının yakalanmış olmamasıdır. Bu durum önemli ölçütte, gerek ABD'nin ilk defa kendi topraklarında büyük bir saldırıyla şoka uğraması sonucu kızgın ve laf dinlemez bir şekilde etrafa saldırması, kendi politikalarını direk dayatması ve gerekse diğer dünya devletlerinin buna ne tür bir cevap vereceğini bilememesinden kaynaklanmıştır.

Bugün herkes çok iyi anlamıştır ki, ABD'nin gerçek amacı, Irak Halkı'nı korumaktan çok onlara ait olan enerji kaynakları üzerinde hâkimiyet kurmak ve doğal zenginliklerine el koymaktır. Aynı zamanda savaş esnasında yerle bir ettiği tüm Irak'ı uluslararası Amerikan inşaat şirketleri ile yeniden inşa etmektedir. Böylece hem yeraltı hem de yerüstü zenginliklerine el koyma niyetinin açık bir göstergesidir. Bu ise Büyük Ortadoğu Projesi'nin bir ayağı olarak düşünüldüğünde bu projeyi hayata geçirmek istemelerinde ki temel nedenlerin ne olduğu konusunda bir fikir vermektedir.

“ABD'nin terörle mücadele politikasının salt askeri güce dayalı, uzlaşmadan uzak olması ve halk desteğini önemsememesinin sebeplerinden biri de kendisini terör saldırılarının birinci derecede mağduru hissetmesi ve kendi topraklarında ilk defa bu kadar kapsamlı bir terör saldırısıyla karşılaşması, her türlü eleştirel yaklaşıma bir tartışma zenginliği yerine, kendi onuruna saldırılması duygusallığını yaşamasıdır.”⁸¹

Çoğunlukla geri kalmış ülkelerin yer aldığı İslam coğrafyasını, hem ekonomik hem de sosyal yönden çağdaş değerlerle buluşturmak gibi yüksek bir amaca hizmet için ortaya atıldığı öne sürülen bu proje, bu amaca sadık kalındığı sürece, bütün dünya için, insanlık için olumlu sonuçlar doğurabilecek unsurlar içermektedir. Ancak üzerine stratejik enerji kaynaklarının kontrolüne yönelik “sömürgecilik ruhu taşıyan” ulusal çıkarlar ile ideolojik dayatmalar monte edilirse, sona eren “Soğuk Savaş” döneminin ardından, bütün dünyaya daha büyük acılar getirecek “Yeşil Savaş” döneminin başlaması kaçınılmaz olacak ve; 21. yüzyılın savaşlarının medeniyetler arasında bir savaş olacağını, savaşın taraflarının Müslümanlarla Hıristiyanlar olmakla birlikte, bunun dinler savaşı değil, dinlerde kendisini gösteren farklı uygarlık düzeyleri arasında geçeceğini ileri süren Huntington⁸² hep hatırlanacaktır.

Uluslararası terörizm, özgürleştirme, demokrasi söylemleriyle işgal hareketlerinin gerçekleştirildiği ve başta Ortadoğu coğrafyası ve sınırlarının yeniden belirlenmeye

⁸¹ Bal, **a.g.m.**, par. 19.

⁸² **a.g.m.**, par.15.

çalışıldığı ve sıcak savaşın körüklendiği ve yaygınlaştırılmaya çalışıldığı bir dönemden geçilmektedir. Belirsiz bir gelecekte belirsiz bir hesaplaşmaya doğru dünya hızla yol alırken insanlık temel değerlerini, refahını, gelecek nesillerinin yaşama haklarını bir kez daha sömürgeci anlayışlara feda etmekle karşı karşıya bulunmaktadır.⁸³

2.5. Küresel Terörle Mücadele Yöntemleri

İşgaller, devletler arasındaki çatışmalar, iç savaşlar, Kitle İmha Silahlarının yayılması, bölgesel istikrarsızlıklar ve iyi yönetilemeyen devletlerin yarattığı sorunlar, yoksulluk, bulaşıcı hastalıklar, çevrenin bozulması, uluslararası organize suçlar (ahlaksızlık ve rüşvet, yasadışı ticaret, kara para aklama) ve terörizm tüm ülkelerin güvenliğini tehdit etmektedir.

Günümüzde tehditler önceden olduğundan çok daha fazla birbirleriyle bağlantılıdır. Bir ülkeye yönelik tehdit, tüm ülkelerin güvenliğini tehdit eder hale gelmiştir. Diğer taraftan, bu tehditlerin sınır tanımamaları nedeniyle, gelişmiş bir devletle gelişmekte olan bir devletin ya da çok fakir olanın tehditlere açık olma durumları büyük bir farklılık göstermemektedir.

“Büyük halk yığınlarında gerilime neden olan yeni tehlikeler, özellikle uluslararası terör, beklenmedik bir zamanda, dünyanın herhangi bir yerinde ortaya çıkabilmekte ve burada yaşamı kâbusa çevirebilmektedir. Bu korkunç gerçekle, Eylül 2001'de Amerikalılar, Mart 2004'te, Madrid'te, İspanyollar, Eylül 2004'te de, Beslan'da, Ruslar acı bir şekilde tanışmışlardır. Son yıllarda yaşanan boyutu ve şekli ile küresel güvenliğe tehdidi, çok sayıda insanın ölümüne neden olan veya yaşam şansının azalmasına neden olan, uluslararası sistemin temel birimi ulus devleti sarsan olay ya da süreçler şeklinde tanımlayabiliriz.”⁸⁴

Küresel terörün geldiği nokta, 10–15 yıl öncesine göre, sonuçları itibarı ile tahmin edilemeyecek kadar hızlı ve etkilidir. Bunun sebeplerini daha önce açıklamıştık. Bu gelen nokta da küresel terörün gelişimini ve etkilerini durdurabilmek için tüm dünya halklarının, sivil toplum örgütlerinin ve siyasetçilerinin topyekûn bir mücadele ve çaba göstermesi gerekmektedir. Terör örgütleri devletlerin kendilerine benzemesini istemektedir. Çünkü terörle mücadelede devletin güç kaynağı, meşruiyettir.⁸⁵ Devlet ile terör örgütlerini ayıran temel nokta devletin meşru kurallar çerçevesinde güce

⁸³ Akyıldız, **a.g.e.**, par.5.

⁸⁴ Akyıldız, **a.g.e.**, par.4.

⁸⁵ Bal, **a.g.m.**, par.14.

başvurmasıdır. Devlet ne zaman meşruiyetini kaybeder ise o zaman terör örgütleri inisiyatifi ele geçirmişlerdir. Örgütlerin de amacı budur zaten. Devletler terörle değil de, teröristlerle mücadeleye başladığında ve güç kullanımında sınır tanımadığında terör örgütü ile devletler arasındaki farkı uzaktan anlamak gittikçe zorlaşır. Örneğin devlet görevlileri terör eylemlerinden sonra intikam alacaklarını ilan ediyorlarsa orada terör örgütüne benzeşme vardır. Çünkü devlet intikam almaz. Sadece suçun cezasını belli kurallar içinde verir. Devletler suçun bireyselliği ilkesinden hareket ederler. Bu mücadele yöntemleri biraz açılacak olursa;

- Yukarıda da değinildiği gibi, birincil öncelik küresel toplumun da terör ile mücadele de bir bütün olarak hareket edebilme kabiliyetini göstermesi gerekmektedir. Bunun yolu da insan hakları, hukukun üstünlüğü, özgürlük, eşit demokrasi gibi kavramları toplumlar açısından uygulanabilir kılmak ve özellikle bu başlıklarda açık vermemekten geçer. Terör örgütlerinin ana besin kaynağı olan toplumdaki huzursuzluk, ayrımcılık, anti-demokratik yönetim sistemleri⁸⁶ toplumda terörün ayrılıkçı ve anarşist görüşlerinin yeşermesine ve taraftar toplamasına yarar.

- Küresel terör ile mücadele sürecinde uygulanması gereken kuralların başında, devletlerin terör ile mücadele ederken meşruiyet sınırları içerisinde hareket etme zorunluluğudur.⁸⁷ Terör bir halkın canını yakmış olsa da devlet bir terör örgütü gibi hareket edip aynı şekilde karşılık vermemelidir. Terör ile mücadele ederken dahi devlet kurumları bütünlük, hukuk ve kanunlar çerçevesinde hareket etmelidir. Toplumda infial yaratacak derecede eylemler gerçekleştiren teröristlere dahi kanunlar nezdinde hareket edilmeli ve devlet terörü yaratılmamalıdır. Toplum bu gibi eylemlerden sonra devletin askeri anlamda gücünü gösterecek ani, hızlı ve sert politikaların uygulanması beklentisi içine girebilir. Fakat bu politikaların uzun vadede etkili olmadığı ve devlet kurumlarının meşruiyetinin sorgulanması sonucunu yarattığı, bunun da terör örgütlerinin lehine olduğu bilinmelidir.

“Devletler herkesin telaşa düştüğü anda, soğukkanlı, sakin ve bilincini kaybetmemiş olarak hareket etmelidir. En zor zamanlarda dahi güvenliği sağlamada yapacağımız hareketlerden önce; kanun neye izin veriyor, kanun neyi yasaklıyor şeklinde düşünmeli ve yapacağımız uygulamaların yasaların ruhuna ve yazılı metinlerine en yakın ve uygun olanını seçmek olmalıdır. Yasalara uygun ve yasaların içeriğine sadık uygulamalar,

⁸⁶ Akyıldız, **a.g.e.**, par.6.

⁸⁷ Bal, **a.g.m.**, par.18.

güvenlik görevlilerini, yasal kılmanın yanında, meşru kılma da önem arz etmektedir. Bu önem etik ve ahlaki değerlerde bizi yüksek kılmak suretiyle toplumun farklı görüşleri paylaşan gruplarının desteğini sağlamada gereklidir.”⁸⁸

• Ayrıca küresel terörün önüne geçmek için devletler nezdinde de ortak hareket edilmeli, güvenlik kuvvetlerinin ortak hareket etmesi, istihbarat sonuçlarını birlikte değerlendirmeleri ve küresel terörün önüne geçmek için dış politikalarını gözden geçirip kendi çıkarları doğrultusunda bu tip örgütleri desteklemekten, eğitmekten ve göz yummandan vazgeçmeleri gerekir.⁸⁹ Unutulmamalıdır ki, terör artık tüm devletler için tehdit oluşturmaktadır. 11 Eylül tarihi tüm dünya kamuoyuna öğretmiştir ki yıllarca finansal, lojistik destek verdiğiniz terör örgütleri zamanı gelince sizin başınıza dert olabilir.

• Diğer taraftan, terör örgütlerinin terör faaliyetlerini gerçekleştirmek için ihtiyaç duydukları parayı elde etmek, elde ettiği parayı transfer etmek ve bu paraları faaliyetlerinde kullanmak zorunda olması dolayısıyla terörün finansmanı ile mücadele, terörle mücadelenin vazgeçilmez bir unsurunu oluşturmaktadır.⁹⁰

⁸⁸ a.g.m., par.15.

⁸⁹ a.g.m., par.16.

⁹⁰ a.g.m., par.17.

BÖLÜM III

3. KÜRESEL TERÖRÜN TÜRKİYE'YE YANSIMALARI

Türkiye Cumhuriyeti, terörizmden maddi ve manevi en çok zararı gören ülkeler arasında yer almaktadır. Bu bölümde, Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanan terör olaylarının tarihi, gelişimi, faaliyet gösteren örgütleri ve amaçları, ayrıca bu örgütlere destek veren dış güçleri; 11 Eylül 2001 tarihinden bu yana daha çok konuşulan ve tartışılan küresel terör kavramının Türkiye'deki terörizme etkileri ele alınacaktır. Türkiye; coğrafi konumu, zengin doğal kaynaklarıyla jeopolitik konumu açısından dünyanın en kritik geçiş yollarından biri üzerindedir. Bu konumu itibarı ile son otuz yılda, terörizmin tüm boyutlarını yaşamış ve bundan büyük zarar görmüştür. Coğrafi konumu açısından Ortadoğu, Avrupa, Asya ve Akdeniz bölgelerine olan yakınlığı bu bölgelerde yaşanan tüm gelişmelerden etkilenmesini ve bu bölgelerde çıkarları olan tüm tarafların bir nevi hedefi haline gelmesine yol açmıştır.⁹¹

Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik, siyasi olarak üst seviyede olmasını, toplumun bütünleşmesini ve ortak çıkarlar doğrultusunda hareket etmesini istemeyen çevreler, bu ülkenin içinde faaliyet gösteren bölücü örgütlere organizasyon, eğitim ve askeri anlamda destek vermişlerdir.

Türkiye, aynen deprem kuşağı gibi bir tehdit kuşağı üzerinde bulunmaktadır.⁹² Tarihin her döneminde güç merkezleri, birçok ulusu etkileyecek şekilde dönemlerinin genel yapı ve şartlarına uygun tehditler üretmişlerdir. Bu tehditler, devamlı jeopolitiğin değişen unsurları arasında yer alan, ülkelerin etnik ve dini yapısını, sosyal ve ekonomik sorunlarını, bölgesel sorunlarını hedef almaktadır. Bu sorunların istismarı ile de tehdit ve yıkıcı faaliyetler organize edilmekte ülkelerin güvenliklerine ve rejimlerine yönelmektedir. Tehdit dün olduğu gibi, bu gün de vardır, yarın da mutlaka olacaktır. İşte ideolojinin türü ne olursa olsun ülkemizin maruz kalacağı bu tür tehdide "sürekli tehdit"⁹³ denilmektedir. Sonuç olarak Türkiye, jeopolitik ve jeostratejik durumu nedeniyle sürekli bir tehdide maruz bulunmaktadır.

⁹¹ Suat İlhan, **Terör-Neden Türkiye**, İstanbul: ASAM Yayınları, 2002, s. 15.

⁹² **a.g.e.**, s. 21.

⁹³ **a.g.e.**, s. 45.

3.1. Türkiye'nin Jeopolitik Konumu, Jeostratejik Değeri ve Sosyo- Ekonomik Durumu

Dünya var olduğundan beri, toplumlar arasında süregelen çatışmaların ve itilafların temelinde askeri ve siyasal gelişmeler var gibi gözükse de, asıl uğrunda mücadele edilen konunun, refah ve zenginliğe ulaşmak ve daha da güçlenmek için ekonomik kaynakların çoğuna sahip olma, daha fazlasından pay alma savaşı bulunduğu görülmektedir.

Bugün de küresel egemenliği amaçlayan jeopolitik görüşlerin esasını; kaynakların kontrolü, rakip güçlerin çevrelenmesi, dengelenmesi, şekillendirilmesi ve etkisizleştirilmesini hedef alan yaklaşımların oluşturduğu düşünüldüğünde; nihai amacın, hayat sahaları üzerindeki piyasaların kontrol edilerek var olan refah seviyesinin korunması ve/veya daha da geliştirilmesi olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır.⁹⁴

Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'nin güvenliğine yönelen ve uzun zamandan beri süregelen yıkıcı, bölücü faaliyetleri, Türkiye'nin jeopolitik durumunu ortaya koyarak değerlendirmek gerekir. Zira, terörün ve anarşinin baş sebep olan tehdidin özellikleri, nereden ve nasıl yönlendirildiği, genel, bölgesel ve sosyo-ekonomik yapıya etkileri iyi tahlil edilmelidir.

Türkiye'nin jeopolitik, jeostratejik değerini kavrayabilmek için, genel, bölgesel ve sosyo-ekonomik durumları açısından ele alınmasında fayda görülmektedir. Genel durumu açısından bakıldığında Türkiye, üzerinde ve bulunduğu coğrafi bölgede dünya güç merkezleri arasındaki dengeyi etkileyecek şekilde, sürekli ve çok yönlü çıkar ve güç çatışmalarının yaşandığı, kritik bir coğrafi konuma sahiptir.⁹⁵ Bu konumu ile Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının kesiştiği bir düğüm noktası, bir köprü durumundadır. Anadolu adı verilen yarım adanın kara, deniz ve hava sahası, Asya, Avrupa ve Afrika'dan stratejik düzeyde kuvvet intikali için lüzumlu bir bölgedir.⁹⁶ Hassasiyet arz eden coğrafi konumundan kaynaklanan bütün bu avantajları ülkemize, dünya hâkimiyetini amaçlayan güçlerin, mutlak kontrol altında tutmak ve elde etmek istedikleri bir hedef niteliği kazandırmaktadır.

Bu özellik, ülkemiz açısından çevresindeki ülkelerin birbiri ile olan politik, ekonomik ve askeri ilişkilerine doğrudan etkisi sebebi ile taraf ülkelerce her zaman hesaba katılması gereken bir faktördür.⁹⁷

Bölgesel durumu açısından bakıldığında ise Türkiye, İstanbul Boğazı, Marmara Denizi ve Çanakkale Boğazını elinde bulundurması, Ortadoğu, Basra Körfezi ve Ege Denizi dâhil Doğu Akdeniz'i kontrol edebilecek coğrafi konuma sahip bulunması, bölgedeki bütün ülkelerin her türlü ulaşım faaliyetlerini ve güvenliklerini çok yakından ilgilendirmektedir. İstanbul Boğazı, Marmara Denizi ve Çanakkale Boğazı, Karadeniz'i Akdeniz'e ve diğer sıcak denizlere bağlayan 160 deniz mili uzunluğunda tek su yoludur.⁹⁸ Dünya ticareti ve ulaşımında özel bir yeri vardır. Gerek Batı Avrupa, Ortadoğu ve Afrika ülkelerinin, Rusya, Bulgaristan ve Romanya ile, gerekse eski Varşova paktı ülkelerinin tüm dünya ülkeleriyle sosyal, ekonomik ve ticari, bazen de askeri ilişkilerinde önemli rol oynamaktadır. Rusya'nın Ortadoğu ve Afrika

⁹⁴ Ergüder Toptaş, "Küresel, Jeopolitik Yaklaşımlar Avrasya ve Türkiye", **Silahlı Kuvvetler Dergisi**, S. 389 (Temmuz 2006), s.7.

⁹⁵ İlhan, **a.g.e.**, s. 33.

⁹⁶ Toptaş, **a.g.m.**, s.7.

⁹⁷ Sabit Atman, "Küresel Petrol Stratejilerinin Jeopolitik Açısından Dünya ve Türkiye Üzerindeki Etkileri", (Harp Akademileri SATEN Ulusal ve Uluslararası Güvenlik Stratejileri Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2006, s.2.

⁹⁸ Toptaş, **a.g.m.**, s.7.

ülkelerine yönelik askeri faaliyetleri ile deniz ticaretinin yaklaşık yarısı boğazlarımıza bağımlıdır. Ayrıca Rusya'nın Akdeniz'deki askeri varlığının idamesi, Karadeniz'den, ancak ve ancak boğazlarımızı kullanarak yapılacak lojistik destekle mümkündür. Genel veya bölgesel savaşlarda, Rusların Akdeniz bölgesine yönelik harekâtının başarısı ve devamı da boğazlara bağlıdır.⁹⁹

Sosyo-ekonomik durumu açısından bakıldığında ise ülkemiz, yetmiş milyona yakın genç ve dinamik nüfus potansiyeline, zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip nadir ülkelerden biridir. Gelişmekte olan ekonomik ve teknolojik gücü, bağımsızlığını kazanmış Orta Asya'daki Türk devletleri ile entegre olabilecek potansiyele sahip olmasının sağladığı avantaj ile bölgede mevcut politik, askeri ve ekonomik dengeyi bulunduğu tarafa kazandırabilecek milli güce ve coğrafi konuma sahip bir bölge devletidir.

Diğer taraftan dünya güç merkezleri ile arasındaki ekonomik ve ticari ilişkileri sağlayan ulaşım yolları üzerinde bulunması ve bu yolları kontrol eden konumu sebebi ile tüm dünya güç merkezlerinin ekonomik ilişkilerini etkileyebilecek konumdadır.

3.2. Türkiye'de Terörün Tarihsel Gelişimi

Günümüzde, sıcak savaş yerini soğuk savaş denilen, ülkeleri içeriden çökertmeyi hedefleyen anarşi ve terörü gizlice desteklemeye terk etmiştir. Türkiye'de ki terörizmin yakın tarihine göz atıldığında II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1960'lı yıllardan başlayarak günümüze kadar yaşanan süreci incelemek gerekir.

Terör hareketleri, Türkiye'nin 1950'li yıllardan sonra sanayisini ve toplumsal yapısını güçlendirerek, eğitilmiş ve uzmanlaşmış yeni insan gücü ile statik toplumdaki dinamik toplum sürecine geçmek için başlattığı kalkınma ve güçlenme hamlelerini kesintiye uğratmıştır. Kırsal kesimden kentlere olan yoğun göçlerin sonucu şehirlerde yaşayanların oranı, köylerde yaşayanlara nazaran hızlı bir artış göstermiştir. Ancak, bu dönemde ekonominin sunduğu imkânlar, hızla gelişen ihtiyaçların gerisinde kalmış, gecekondulaşma artmış, bunlar da toplumdaki siyasal şiddet potansiyelinin artmasına neden olmuştur.

Oluşan istikrarsız ortam nedeniyle kalkınma hamlelerini gerçekleştiremeyen Türkiye'de, 1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren değişik isimlerle gündeme giren terör olayları, dört dönem halinde incelenebilir.¹⁰⁰

Birinci Dönem; 1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren başlayan ve 12 Eylül 1980 askeri müdahalesine kadar devam eden ve sağ-sol terör örgütlerinin aktif olduğu dönemdir. Daha çok lise ve üniversite gençliği arasında yaşanan çatışmalar sonucunda, çok sayıda gencimiz hayatını kaybetmiştir. Bu dönemi incelendiğinde 1960 sonrası ilki Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinde olmak üzere birçok üniversitede fikir kulüpleri

⁹⁹ İlhan, a.g.e., s. 37.

¹⁰⁰ Kongar, a.g.e., s.86.

kurulmuştur.¹⁰¹ Zamanla sayıları gittikçe artan radikal sol görüşlü bu kulüpler arasında daha sonraları fikir ayrılığı çıkmış ve Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (THKP/C), Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO), ve Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi (TİİKP) gibi yasadışı örgütler ortaya çıkmıştır.¹⁰² 1970’li yılların başında bu yasadışı örgütlere mensup veya yönetici konumundaki kişilerce yapılan saldırılar, Türkiye’de terörizmin başlangıcı olmuştur.

Türkiye’de de, 1960 yılların sonlarında Sovyet Gizli Servisi (KGB)’nin propagandalarının etkisinde kalan bazı kesimler ve gruplar olmuştur. Bu grupların, Marksist, Leninist ideolojiyi benimseyen yasadışı örgütlerin fikirlerine sempati duydukları, silahlı eylemlerine dahi hoşgörü ile baktıkları, teröristlere barınma, saklanma, yiyecek ve içecek gibi ihtiyaçlarını karşıladıkları, yataklık yaptıkları dahi görülmüştür.

Ayrıca, 1961 anayasası ile oluşturulan geniş hürriyetler ortamı yeni ve farklı arayışlara sahne olmuştur. Tarihinde ilk kez batılı anlamda tanımlanabilecek işçi ve burjuva sınıflarıyla yeni paylaşım, bölüşüm tartışmaları gündeme gelmiş, hatta parlamentoya girmiştir. Kitle iletişim araçlarının hızla gelişmesi, insanların ufuklarını genişletmiş, talep ve beklentilerini artırmıştır.

Bu gibi gelişmeler ve yanlış siyasi politikalar, ülkemizi bir gerilim ortamına sürüklemiş ve o dönemde her gün ortalama 25–30 kişinin teröre kurban gittiği bir zaman dilimi yaşanmıştır¹⁰³.

İkinci Dönem; 1970’li yıllarda ön plana çıkan ve uluslararası bir nitelik kazanan Ermeni terörüdür. 1973 yılında Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu’nun öldürülmesiyle başlayan ve 1975 yılından itibaren örgütlü bir şekilde yurtdışındaki vatandaşlarımıza, temsilciliklerimize ve kuruluşlarımıza yönelik ASALA/ARA (Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia) gibi terör örgütlerince başlatılan terör eylemleri sonucunda, 30’un üzerinde diplomat ve vatandaşımız yaşamını yitirmiş, çok sayıda vatandaşımız da yaralanmıştır.

“Osmanlı İmparatorluğu’nun Rusya, İngiltere, Almanya ve Fransa arasında bölünememesi anlamına gelen Doğu sorununun yarattığı bu terör, Türklerin Ermenilere

¹⁰¹ Faruk Örgün, **Küresel Terör**, İstanbul: Okumuş Adam Yayınevi, 2001, s. 51.

¹⁰² Yılmaz Altuğ, **Terörün Anatomisi**, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, s. 105.

¹⁰³ a.g.e.,s.107.

soykırım uyguladığı yanlış iddiasına dayalı olarak günümüzün siyasal gündemine taşınmıştır.”¹⁰⁴

27 Ocak 1973 tarihinde, ABD’ de Los Angeles başkonsolosu Mehmet Baydar ile yardımcısı Bahadır Demir’in bir Ermeni komitacısı tarafından şehit edilmeleri ile başlamış ve diğer dış temsilciliklerimize yönelik saldırılar ile devam etmiştir. 11 yılda, Viyana Büyükelçisi Danış Tunalıgil, Paris Büyükelçisi İsmail Erez, Vatikan Büyükelçisi Taha Carım, Madrid Büyükelçisi Zeki Kunalp, Sidney Başkonsolosu Şarık Arıyak’ ın da aralarında bulunduğu çok sayıda devlet görevlisi şehit edilmiştir.¹⁰⁵

Günümüzde bu terör örgütlerinin etkisizleştirilmeleri ile terörist eylemler durmuştur. Ermeni lobisinin uluslararası platformda aleyhimize yaptığı çalışmalar neticesinde sözde soykırım iddiaları Amerikan Parlamentosu’ndan ve Fransa Meclisi tarafından destek görmekte ve Türkiye’ye bu iddiaları kabul etmesi yönünde baskı yapılmaktadır.

Üçüncü Dönem; etnik ve bölücü terörizmin Türkiye üzerinde etkisini gösterdiği 1980’ li yıllarda başlar. Türkiye’yi bölerek bir Kürt devleti kurmayı amaçlayan örgüt, Marksist-Leninist fikri ilke edinmesine rağmen, daima söylemlerinde etnik Kürt Milliyetçiliğini kullanmıştır.

Bu örgütün Türkiye Cumhuriyeti’ne verdiği zarar maddi manevi çok büyüktür. Günümüzde halen ülke için tehdit oluşturan bu örgüt, son 25 yılda yurt dışından aldığı destek ile birlikte ülkenin kalkınmasını, ekonomik olarak güçlenmesini belirli ölçülerde engellemiştir. Toplumun bütünlüğünü bozma yönünde yaptığı türlü propaganda faaliyetleri ile ülkenin toplumsal yapısında kapanması mümkün olmayan yaralar açmıştır.¹⁰⁶

Dördüncü Dönem; ise 1990’lı yıllardan itibaren yükselen ve dini duyguların istismar edilmesiyle gündeme gelen radikal din esaslı terörizmdir. İslam dinini bir terörizm aracı olarak kullanan bu tip örgütlerin amacı, mevcut anayasal düzeni yıkarak yerine dini esaslara dayalı bir devlet kurmaktır.¹⁰⁷ Türkiye Cumhuriyeti yönetim biçiminin İslamiyet’e uygun olmadığı, İslami esaslara dayalı bir rejim getirilebileceği vurgulanmaktadır.

¹⁰⁴ Kongar, **a.g.e.**, s.86-89.

¹⁰⁵ Emre Kongar, **Tarihimize Yüzleşmek**, 23.b., İstanbul: Remzi Kitabevi, 2006, s. 87-89.

¹⁰⁶ Yılmaz, **a.g.e.**, s. 57.

¹⁰⁷ Kongar, **Küresel...a.g.e.**, s. 92-95.

3.3. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Başlıca Terör Örgütleri

Bu bölümde yukarıda örnekleri verilen, Türkiye’de terör faaliyetlerinde bulunan örgütlerin ayrıntılı olarak amaçları, eylemleri, tarihi süreçleri ve aldığı dış destekler ele alınmaktadır. Bu örgütlerin en önemlileri şunlardır:

3.3.1. PKK

Dünyanın en kanlı terör örgütlerinden birisi olan PKK terör örgütü, 27 Kasım 1978’de, Diyarbakır’ın Lice ilçesi Ziyaret (Fis) köyünde 25 kişinin katılımıyla yapılan ve I. Kongre niteliğindeki toplantıda, Kürdistan İşçi Partisi-Partiya Kerkaren Kürdistan (PKK) adıyla kurulmuştur. Örgüt, 1984 yılına kadar kadro çalışmalarını tamamlamıştır. 15 Ağustos 1984 tarihinde Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla, silahlı eyleme başlayarak stratejik savunma safhasının ilk dönemi olan silahlı propagandaya geçiş yapmıştır.¹⁰⁸

Terör örgütü, 04 Nisan 2002’deki 8 nci Kongresinde adını Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK), 26 Ekim-06 Kasım 2003 tarihleri arasındaki 9’ncü Kongresinde de Kürdistan Halk Kongresi (KONGRA-GEL) olarak değiştirmiştir. PKK terör örgütünün başlangıçtaki amacı; silahlı propaganda yöntemiyle önce Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde Marksist-Leninist bağımsız bir Kürdistan devleti kurmak, müteakiben İran, Irak ve Suriye’de tesis edilecek Kürt devletleri ile birleşerek “Bağımsız-Birleşik Kürdistan” nihai hedefine ulaşmaktır.¹⁰⁹ Ancak, hemen belirtmemiz gerekir ki, temel mücadele sahası Türkiye olarak belirlenmiştir. Bu amacı gerçekleştirmek için ilk silahlı eylemini gerçekleştirdiği 1984 yılından bu yana sayısız eylem gerçekleştirmiş ve asker-sivil ayırt etmeden 30 binden fazla vatandaşımızın canını almış, sayısız vatandaşımızın da yaralanmasına ve sakat kalmasına sebep olmuştur. PKK, belirttiğimiz amacının yanında, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü, birlik ve beraberliğini, anayasa ile belirtilen parlamenter düzenini, temel hak ve özgürlüklerini ortadan kaldırmayı da kendine hedef olarak seçmiştir.

“PKK, ihtiyaç duyduğu örgütlenme modelini ise ideolojisine uygun olarak üçlü bir sistemi gerekli kılmakta idi. Birincisi ideolojik denetim için “parti”, ikincisi şiddet kullanımı için “silahlı örgüt” ve üçüncüsü bunların yaşamasını sağlamak ve geliştirmek

¹⁰⁸ Özel Dosyalar ve Haberler, “PKK Gerçeği”, <http://www.pkkgercegi.net/>, (Erişim Tarihi: 11.08.2007), par.1.

¹⁰⁹ Demirel, **a.g.e.**, s.270.

için “cephe örgütü”dür. Bu sistemin etkili olmasını sağlayan faktörler ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin ekonomik, coğrafi ve kültürel karakteristik özellikleri ile siyasal sınırların ötesinden sağlanacak destek, üslenme ile örgütün hedeflerinin uyumlaştırılması sonucu belirlenmiştir.”¹¹⁰

PKK; 1980 ve 90'larda, Kürt sivillere karşı saldırılar dahil çok geniş çapta şiddet dolu eylemler gerçekleştirerek Türkiye'yi altüst etti. Haziran 1987'de PKK, kendi davasına sempatiyle yaklaşmayan Pınarcık Köyü'nün bütün nüfusunu, yakın köyleri boyun eğmeye zorlamak için katletti. Uzun bir süre birçok Avrupa hükümeti, üyelerini 'özgürlük savaşçısı' olarak nitelendirdikleri gruba sempatiyle yaklaştı. Avrupa'nın, PKK'ya karşı tavrını belirleyen bir unsur da örgütün öfkesini çekmeme isteği idi.

Yıllarca Avrupa hükümetleri ve AB, PKK ile karşı karşıya gelmekten kaçınmıştır. 1998'de Türkiye, Suriye'yi PKK lideri Abdullah Öcalan'ı sınırdışı etmeye ikna ettikten sonra Yunanistan ve İtalya Öcalan'a sığınma sağlamıştır. O dönem Öcalan Kıbrıs-Rum pasaportu ile seyahat etmiştir. Öcalan Almanya'da çıkarılan tutuklama emrine dayanarak İnterpol tarafından kırmızı bültenle aransa da, İtalyan hükümeti buna riayet etmemiştir. AB ancak Mayıs 2002'de, grubun ismini Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK) olarak değiştirip artık resmi olarak varolmamasından bir ay sonra PKK'yı terör örgütü olarak kabul etmiştir. Bundan dolayı, 1990'larda Avrupa'nın ödlekliği sayesinde PKK, Avrupa'da, fon bulmak, propaganda yapmak ve üye toplamak için donanımlı bir altyapı geliştirdi. PKK'nın sözde “Siyasallaşma” adı altında siyasi platformlarda ve özellikle uluslararası kuruluşlar ve devletler nezdinde yürüttüğü faaliyetleri, bazı Avrupa ülkelerinin yasal boşluklarından da istifade ederek, terörist kimliğini unutturmaya ve taraf olarak muhatap alınmaya yönelik gayretler olduğu bir gerçektir.¹¹¹

Kendi ülkelerinde bir terör sorunuyla karşılaşmak zorunda kaldıkları zaman Avrupa devletleri, PKK'ya karşı gerçek adımlar atmıştır. Türkiye'nin AB üyeliği ihtimalinin artması ve PKK'nın bu süreci sabote etmek için şiddet kullanmaya niyetli olduğu gerçeği de bazı Avrupa ülkelerini PKK'ya karşı eyleme geçmeyi ertelememeleri gerektiğine ikna etmiştir. Nisan 2004'te, AB, KADEK' in Mayıs 2003'te aldığı yeni isim olan Kongra- Gel'i terör örgütü olarak tanımlamıştır.¹¹²

¹¹⁰ a.g.e., s.271.

¹¹¹ a.g.e., s.278.

¹¹² a.g.e., s. 287.

5 Eylül 2005'te Almanya İçişleri Bakanlığı, PKK yanlısı Özgür Politika gazetesinin yayımcısı E. Xani Presse ile Verlags'ı kapattı. 19 Eylül'de Alman yetkililer, Mezopotamya Haber Ajansı'nın (MHA) ve Roj Online internet sitesinin yayın kuruluşu Welat Press Verlag'ı kapattılar. Bununla birlikte, 20 Ekim'de Almanya'nın Federal İdari Mahkemesi İçişleri Bakanlığının Özgür Politika'yı kapatma kararını geri çevirdi. PKK terör örgütünün güdümünde faaliyet gösteren ve örgütün propagandasının İran'dan İngiltere'ye kadar müzahir kitlelere ulaştırılmasında büyük kolaylıklar sağlayan başta Medya TV, Mezopotamya TV, C-TV gibi medya kuruluşları ile Özgür Politika Gazetesi gibi 30 civarındaki yayın organı Avrupa merkezlidir.¹¹³

Söz konusu basın-yayın organları, Avrupa'daki iletişim imkânlarından istifade ile kitleleri etkileme ve örgüt paralelinde yönlendirme görevini yapmaktadırlar. Bu bağlamda, örgütün ideolojisi doğrultusunda gerçekleştirilen program ve yayınlarla örgütün eleman temini için de uygun bir fırsat teşkil etmektedirler.

Örgütün, geçmişte olduğu gibi bugün de mensuplarına yönelik eylem ve etkinlik düzenleme talimatları, söz konusu yayın organlarında yapılan programlar/yayınlar vasıtasıyla verilmekte ve örgüt yandaşları yönlendirilmektedir.

Fakat bunların yanında, dünyanın yaşadığı 11 Eylül şokundan sonra teröre destek veren ülkeler dâhil olmak üzere, hükümetlerin terörizm karşısındaki politikalarını tekrar gözden geçirmeye başladığını ve sonuçta birtakım olumlu tutum ve gelişmelerin yaşandığını gözlemleyebiliriz. Ancak, PKK'nın Avrupa'daki mekanizmasının hala güçlü olduğunu biliyoruz. İngiltere gibi bazı Avrupa ülkeleri, PKK'yı ve yeni isimlerini yasaklasa da, örgüt Yunanistan gibi bir kaç ülkede hala özgürdür.¹¹⁴ PKK'nın paravan ve sempatizan örgütleri, bir çok AB ülkesinde gelişmektedir. Yine de, Avrupa'nın teröre daha fazla karşı koymaya yeniden istekli olmasıyla, Avrupa'daki PKK paravan örgütlerine karşı ABD-Avrupa işbirliği verimli olabilir.

Her türlü terör örgütü için en önemli iki belirleyici para ve insan sermayesidir. PKK'nın para ve üye toplayan kollarının kesilmesi, grubun ABD-Türkiye ilişkilerine ve Türkiye'nin Avrupa'ya girişine oluşturduğu tehdidin kaldırılmasına yardımcı olacaktır. Bu bağlamda Washington, Brüksel ve Ankara'nın, Avrupa Terörle Mücadele Grubu -Norveç ve İsviçre'nin yanı sıra tüm 25 AB üyesinden oluşan bir kurum- içindeki çabalarını

¹¹³ İlhan, a.g.e., s. 39.

¹¹⁴ Örgün, a.g.e., s.65-67.

koordine etmeleri yararlı olabilir. Bu tip adımlar, Avrupa'nın terörle mücadele konusunda yaşadığı, bir İnterpol analizcisinin 'siyasi irade eksikliği yüzünden mali ve yasa uygulama alanlarındaki sağlam çok taraflı beceriler elde edememe' olarak tanımladığı büyük sorunları hafifletebilir.¹¹⁵

3.3.2. Hizbullah

Hizb, aynı görüşte olan, düşünceleri ve yaptıkları bir olan grup, küme ve topluluk demektir. Hizbullah kelimesi, "Allah'ın yolu, taraftarları, Allah'ın safında yer alanlar, Allah'ın partisi" gibi anlamları taşımakta olup, Hizb ve Allah kelimelerinin birleşmesinden oluşmaktadır.¹¹⁶ Hizbullah, örgütsel anlamda Allah adına, İslam uğruna gruplaşma olarak da ifade edilebilmektedir. Yakalanan örgüt mensuplarının ifade tutanakları incelendiğinde, kendilerini "Allah'ın askerleri" olarak da tanımladıkları görülmektedir.

1985'de Batman'da İran'ın yardımı ve katkıları ile Kürtçü ve köktendinci bir temeli esas olarak kurulduğu bilinen Hizbullah terör örgütünün amacı, mevcut anayasal düzeni yıkararak yerine dini esaslara dayalı bir devlet kurmaktır. Nitekim, örgüt yönetimince örgüt mensuplarına verilen talimatta; Türkiye Cumhuriyeti yönetim biçiminin İslamiyet'e uygun olmadığı, Türkiye'ye ancak Hizbullah örgütünün İslami esaslara dayalı bir rejim getirebileceği vurgulanmaktadır.¹¹⁷

“Hizbullah terör örgütü, bu amacına ulaşabilmek için, üç safhalı bir stratejiyi öngörmektedir. Bunlar;

- Propaganda (Tebliğ),
- Teşkilatlanma (Cemaat),
- Silahlı savaş (Cihad) metodudur.”¹¹⁸

Propaganda faaliyetlerinde; Hizbullah gruplarının genel olarak gündemdeki dini nitelikli konuları suistimal etmek suretiyle taban kazanma çalışmalarını sürdürdükleri belirlenmiştir. Bu kapsamda, günümüzde İmam Hatip Liseleri, Kur'an kursları ve türban gibi muhafazakâr kesimlerin de hassas oldukları konuları propaganda malzemesi olarak

¹¹⁵ İlhan, **a.g.e.**, s. 37.

¹¹⁶ Demirel, **a.g.e.**, s.68.

¹¹⁷ **a.g.e.**, s.68.

¹¹⁸ Terör ve Güvenlik, “Türkiye’de Terör Örgütleri, Hizbullah”, http://www.terorizm.info/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=64, (Erişim Tarihi: 21.08.2007), par.1.

kullanmak ve muhafazakâr halk kitleleri ile devletin güvenlik güçlerini karşı karşıya getirmeyi ve halkı devletten soğutmak suretiyle kendi propagandalarına uygun bir zemin oluşturmaya gayret gösterdikleri de bilinenler arasındadır. Hatta bu konuda, "ülkedeki son dönemlerdeki uygulamaların, halk kitlelerini örgüte kazandırma açısından örgüt için çok müsait bir propaganda zemini oluşturduğu"¹¹⁹ örgüt mensuplarının ifadeleri arasında yer almaktadır.

Hizbullahi gruplar günümüzde, Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki iller başta olmak üzere Doğu'dan göç alan Batı'daki bazı il ve ilçelerde propaganda faaliyetlerini sürdürmektedirler. Hizbullah İlim Grubu'nun Menzil Grubu'na oranla faaliyet ve propagandalarını daha sistematik ve planlı yürüttüğü gözlenmektedir. Özellikle camilerde düzenlenen Kur'an kurslarındaki öğrencileri hedef alan çalışmaları dikkat çekmektedir.

"Hizbullah terör örgütü temel yapı itibarıyla siyasi ve askeri kanat olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Bu kısımlardan;

- Siyasi kanat; örgüte eleman kazandırma, propaganda çalışmalarını yürütme, maddi destek sağlama, halkla ilişkiler gibi konularda örgütsel faaliyeti yürüten ve organize eden kısımdır.
- Askeri kanat ise; örgütsel faaliyetlerin eyleme yönelik çalışmalarını yürüten silahlı birimdir. Tüm örgütsel çalışmalara engel teşkil edecek unsurlara karşı kullanılan bu unsurlar, özellikle motorlu araçlara düzenlenen sabotaj eylemleri konusunda uzmanlaşmıştır."¹²⁰

Hizbullah'ın, operasyonlar nedeniyle uzun süredir uyguladığı, ancak, deşifre olan yöntem ve tekniklerini günümüzde değiştirdiği, daha gizli ve daha planlı olarak hareket ettiği görülmektedir. Hizbullah terör örgütü mensuplarının Türkiye'deki laik rejimin değiştirilmesi ve İran İslam rejimine benzer rejimin kurulması maksadıyla mensuplarına, şer'i hükümlerle yönetilen devletlerdeki sistemleri tanıtıcı derslerin verildiği tespit edilmiştir. Tüm örgüt mensuplarının gelirlerinden % 10 nispetinde alınan para, köylerde hasat zamanı mahsullerden alınan % 10 oranındaki miktar, fidye ya da cezalandırma amaçlı adam kaçırmaya ve tehdit yoluyla elde edilen gelirler, Kurban Bayramları'nda

¹¹⁹ a.g.m., par.2.

¹²⁰ a.g.m., par.3.

toplanan deriler, zekât adı altında vatandaşlardan toplanan paralar örgütün gelirlerini oluşturmaktadır.¹²¹

Yasadışı PKK terör örgütü 1980'li yılların sonundan itibaren, Güneydoğu'nun muhafazakâr yapısından istifade ederek, kendi tabanını genişletmek gayesi ile din ve dini düşünceyi kendi amaçları doğrultusunda kullanmak istemiş ve bu amaçla Kürdistan Dindarlar Birliği, Kürdistan İmamlar Birliği, Kürdistan İslami Hareketi gibi çeşitli illegal oluşumlara gitmiştir.¹²² Halkın dini duygularını kendi amacı doğrultusunda kullanmak isteyen PKK terör örgütünün, bölgedeki muhafazakâr kesimi kendi tabanına çekme gayreti içerisine girmesi, radikal dini fikirlere sahip olan grupların tepkisine ve yasadışı PKK terör örgütüne cephe almalarına sebep olmuştur.

Hizbullah-PKK çatışması kapsamında, 1991–1995 arasındaki 4 yıllık dönem içerisinde yapılan eylemler sonucu aralarında; PKK militan ve sempatzanı, imam, molla, HADEP-DEP yöneticisi ve üyeleri, çeşitli basın mensupları ile Hizbullah taraftarları ve vatandaşların olduğu 700'e yakın insan öldürülmüştür. Bu cinayetlerin; 500 kadarı yasa dışı Hizbullahi İlim grubu tarafından, 200 kadarı ise yasa dışı PKK terör örgütü tarafından gerçekleştirilmiştir.¹²³

Çatışmanın başladığı ilk dönemlerde, şehir merkezlerinde güvenlik güçlerinin Hizbullahi grupları tam olarak tanıyamamış olması ve örgütle ilk defa karşılaşmasından dolayı bazı cinayet eylemleri aydınlatılamamışsa da, daha sonraki dönemlerde Hizbullahi gruplara yönelik operasyonlar yapılmıştır.

Hizbullah terör örgütünün, önceki yıllara göre eylemlerinde büyük bir düşüş olduğu görülmektedir. Bunda, her geçen yıl örgütü daha iyi tanıyan ve bu konuda uzmanlaşan güvenlik güçleri tarafından, örgüte yönelik etkili operasyonların artırılmasının yanında, vatandaşların büyük çoğunluğunun terör örgütlerine yönelik yürütülen mücadelede güvenlik güçlerinin yanında yer almalarının önemli rolü olduğu bir gerçektir.

Sonuç olarak, yasa dışı Hizbullah örgütü mensupları ve sempatzanlarının sayıca çok fazla olmadıkları, vatandaşlarımızın büyük çoğunluğunun söz konusu terör örgütünün eylem ve faaliyetlerini tasvip etmedikleri, söz konusu yasadışı örgüte yönelik yürütülen

¹²¹ Hikmet Çetinkaya, "İrticanın Kara Yüzü", İstanbul: 2002 Günizi Yayıncılık. (çevrimiçi) <http://www.irtica.net/index.php?option=comcontent&task=view&id=34&Itemid=41>, (Erişim Tarihi: 07.08.2007), s.4.

¹²² Terör ve Güvenlik, **a.g.m.**, 3.

¹²³ **a.g.m.**, 5.

mücadelede güvenlik güçlerinin yanında olduğu, bunun neticesi olarak da yapılan başarılı operasyonlarla örgütün gücünün zayıfladığı, eylem ve faaliyetlerinin geçmiş yıllara göre önemli ölçüde azaldığı görülmektedir.

3.3.3. DHKP/C

“Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP/C) terör örgütü, 30 Mart - 09 Mayıs 1994 tarihleri arasında Suriye'nin başkenti Şam'da kurulmuştur. Sözde parti tüzüğünde, kuruluş tarihi olarak 30 Mart 1994 gösterilmektedir.”¹²⁴ Bu terörist örgüt, Dursun Karataş tarafından yönetildiği ve Marksist-Leninist İdeolojiyi savunmakta olduğu belirtilmiştir. Örgütün misyonu silâhlı mücadele ile Türkiye’de Sosyalist Devlet kurmaktır. ABD, İngiltere ve AB'nin "Terör Örgütleri" listesine girmiştir.

Grup, Marksist-Leninist bir ideolojiye sahiptir ve kendisini ABD ve NATO karşıtı olarak gösterir. Türkiye hükümetinin Batı emperyalizminin kontrolü altında olduğunu savunur ve bu kontrolü şiddete başvurarak yıkmayı hedefler.

Faaliyetlerini legal ve illegal olarak iki ana bölüme ayıran DHKP/C terör örgütü, illegal alandaki faaliyetlerini cephe (DHKC) ve parti (DHKP) olarak yürütmektedir. Cephe faaliyeti adı altında silahlı propaganda faaliyetleri yürüten örgüt bu amaçla 1980 öncesinde “Faşist Teröre Karşı Silahlı Mücadele Birlikleri (FTKSMB), 1980 sonrasında “Silahlı Devrim Birlikleri (SDB), 1994’den sonra ise “Silahlı Propaganda Birlikleri (SPB)” ve buna bağlı olarak “Kır ve Şehir SPB” adı altında bir yapılanmaya gitmiştir. Ayrıca son dönemlerde örgütün silahlı kanadı SPB’leri haricinde ve farklı bir yapıya sahip özellikle şehir merkezlerinde faaliyet göstermek üzere “Milis Örgütlenmesi” adı altında yeni bir yapılanmayı hayata geçirmiştir.¹²⁵

Aktivitelerini büyük ölçüde bağışlardan sağlar. İlk olarak ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından, Ekim 1997’de terörist bir organizasyon olarak nitelendirilmiştir. Başlıca müttefikleri, Uluslararası Dayanışma (İtalya) ve Filistin’in Kurtuluşu İçin Halk Cephesi (FKHC)’dir. Örgüt adını en çok Sabancı Holding yönetim kurulu üyelerinden Özdemir Sabancı suikastı ile gündeme gelmiştir.¹²⁶

¹²⁴ Terör ve Güvenlik, “Türkiye’de Terör Örgütleri, DHKP/C”, http://www.terorizm.info/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=64, (Erişim Tarihi: 21.08.2007), par.1.

¹²⁵ a.g.m., par.3.

¹²⁶ a.g.m., par.4.

İstanbul 4.Levent'te bulunan Sabancı Holding binalarının en üst katında meydana gelen eylemden sonra eylemi planlayan ve gerçekleştiren örgüt üyelerinden biri yakalanıp yargılandıktan sonra cezaevine konmuş fakat burada bir cezaevi çetesi tarafından öldürülmüştür. Bir diğer eylemci ise halen Belçika' da bulunmakta ve ülkemize iadesi için Belçika hükümeti ve karar organları ile görüşmeler sürmektedir.

3.3.4. El - Kaide Türkiye

El Kaide, 1988 yılında Usame Bin Ladin tarafından Sovyet birlikleri ile savaşmak amacıyla kurulmuş, dünyanın değişik bölgelerinde büyük çaplı silahlı saldırı eylemleri geliştiren köktendinci ve silahlı bir örgüttür. Kuruluşu esnasında ABD'den finansal destek, silah yardımı almış ve Sovyetler Birliği ile girdiği mücadele sürecinde destek görmüştür. Allah'ın Kaidesi anlamını taşıyan bu örgüt, İsmi Kur'an da ki bir ayetten almıştır. Bu örgütün sorumluluğunu üstlendiği 11 Eylül 2001 saldırıları dünyanın en büyük silahlı saldırı eylemi olarak tarihe geçmiştir. Liderliğini Usame Bin Ladin'in yaptığı örgüt, dünyanın birçok ülkesine yayılmış çok sayıda hücrelerden oluşmaktadır. Bu hücreler dünyanın birçok ülkesini tehdit ediyor. İstanbul'da 15-20 Kasım 2003'de meydana gelen canlı bomba eylemleriyle El Kaide örgütünün adı Türkiye'de de gündeme gelmiştir.¹²⁷

Türkiye'de herkesten habersiz ve sessizce üreyen hücreler, İstanbul'da yaptıkları bombalı eylemlerle 647 kişinin yaralanmasına, 57 kişinin hayatına neden oldu. Bombalı eylemlerle meydana gelen maddi-manevi zararda patlamaların bambaşka bir boyutu olarak ortaya çıkmıştır. Örgütün amacı ise, dünyadaki tüm Müslümanların katılımı ile silahlı mücadele yöntemini kullanarak Şeri hükümlerle yönetilen bir devlet kurmaktır. Ancak bu eylemleri gerçekleştirmek için çeşitli ülkelerdeki hücrelere katılan teröristler, en çok kendi ülkelerine ve ülke insanına zarar verdiklerini sonra anlamışlardır. Duruşmalarda savunma yapan sanıklardan kimi suçsuz olduğunu, kimi pişmanlık duyduğunu söylerken bazıları ise yaptığıyla övünmüştür.¹²⁸

Yurt dışına okuma amacı ile gidenlerden, kendilerine ideolojik olarak yakın olduklarını belirleyen örgüt üyeleri, kendi taraflarına çekmeyi başardıkları bu kişileri Afganistan'ın Kabil ve Kardahan kentlerinde bulunan örgüt kamplarında, siyasi ve askeri eğitimden geçirdikten sonra görevler vererek, gittikleri ülkelerde örgütlenmelerini ve eğitimleri gereği terörist faaliyet ve eylemlerde bulunmalarını istemişlerdir. Türkiye'den,

¹²⁷ Bahar Kılıçgedik, "El Kaide Dosyası, Türkiye'de El Kaide Gerçeği", (Çevrimiçi) [http:// www gazeteport.com.tr/NEWS/GP009012](http://www.gazeteport.com.tr/NEWS/GP009012), (Erişim Tarihi: 15.08.2007), s.2-4.

¹²⁸ a.g.m., s. 2.

Afganistan'daki örgüt kampına gelenlere verilen eğitim sonucu yaptıkları mülakatla seçtikleri gönüllü gençlerden örgütün Türkiye'deki hücre yapılanmasına katkıda bulunduğu açıktır. İstanbul'da 15–20 Kasım 2003'de meydana gelen ve canlı bombalarla birlikte 57 kişinin ölümü ile sonuçlanan ikiz saldırılara ilişkin İstanbul 10'uncu Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamanın ardından açıklanan 506 sayfalık gerekçeli kararda, El Kaide'nin dünya ve Türkiye yapılanması gözler önüne serilmiştir. Türkiye yapılanmasının da detaylı bir şekilde anlatıldığı gerekçeli kararda, eylemleri gerçekleştirmek için kurulan temizlik şirketinde 2 bin 350 kilo patlayıcı imal edildiği belirtilmiştir. Patlamalardan sonra yetkililer tarafından verilen raporda ise kimyasal karışımın oransız olması nedeniyle etkisinin göreceli olarak daha az olduğu belirtilmiştir.¹²⁹

El-Kaide terör örgütünün Türkiye yapılanması İstanbul 10'uncu Ağır Ceza Mahkemesinin; yargılanan El-Kaide mensuplarından alınan ifadelere ve elde edilen kanıtlar doğrultusunda gerekçeli kararında açıkça yazılmıştır.

Bu karar metnine göre; El Kaide örgütünün yapılanması, 3 bölümde ele alınarak bunların hücreler, mücahitler ve dünyadaki değişik İslam ülkelerinde faaliyet gösteren radikal İslamcı örgütlerden oluşmaktadır. Bu örgütlerin bir kısmının doğrudan El Kaide çatısı altında faaliyet gösterdiği bazılarının ise örgütle doğrudan veya dolaylı bağlantıları bulunmaktadır. Örgütün kumanda merkezi olarak da anılan danışma kurulun, büyük kararları ve faaliyetleri, geniş çaplı tartışmalar akabinde onaylayarak karar vermekte, örgütte ayrıca askeri komite, ticari komite, dini komite, medya komitesi, seyahat bürosu mevcuttur. El kaide terör örgütünün Türkiye'deki yapılanmasında; anayasal düzeni silah zoruyla değiştirerek Türkiye'de dini esaslara bağlı devlet oluşturmayı nihai amaç olarak hedeflediği ve bu nedenle İstanbul'daki ikiz saldırıları gerçekleştirdiği anlatılmıştır. Örgütün istişare şurası üyeleri ve bütün hücre yapılanmasının 1997–2001 yılları arasında Afganistan'ın Kabil ve Kardahan kentlerinde bulunan örgüt kamplarında siyasi ve askeri eğitimden geçtiği öne sürülmüştür. Bu kamplarda verilen askeri eğitim içerisinde bomba eğitimi de bulunması nedeniyle, tüm örgüt mensuplarının bomba eğitim aldığı ifade edilmiştir.¹³⁰

Kararda, saldırıları düzenleyen El Kaide örgütünün Türkiye yapılanmasının anayasal düzeni yıkarak Şeri esaslara dayalı teokratik bir devlet amacı güttüğü belirtilmiştir. “Bu

¹²⁹ a.g.m., s. 3.

¹³⁰ a.g.m., s. 2.

amacı gerçekleştirmek için teşkilatlanma, propaganda ve cihad yönlü bir strateji takip eden, askeri ve siyasi kanat olarak hiyerarşik bir sistem içerisinde, örgütsel bağları ve ülke genelindeki organik bütünlüğü yönünden vahamet taşımakta olup, toplumda etkinlik yaratacak bir niteliği bulunmaktadır. El Kaide örgütü, sofistike teknikler kullanarak batıyı ya da amaçları doğrultusunda küfrü temsil eden her şeye karşı derin bir nefret ile sınır tanımaksızın değişik ülkelerde saldırılar düzenlediği bu doğrultuda ülkemizde de El Kaide örgütünün TCK' un 146 maddesindeki amaç suçu gerçekleştirmek isteyen uluslararası boyutta silahlı çete niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır"¹³¹denilmiştir.

Örgütün maddi kaynaklarının Bin Laden'in kişisel serveti ve ticaret geliri ile cami, okul ve yardım kuruluşlarının bağışları, zekât paraları, Suudi Arabistan gibi Orta Doğu'daki petrol ülkelerindeki zengin bazı iş adamlarından elde edilen gelirler, uyuşturucu ticaretinden özellikle kuryeler vasıtasıyla örgütün önemli bir gelir kaynağı elde edildiği ifade edilmiştir. Almanya- Berlin' de yapılan kara para sempozyumuna ilişkin verilere de yer verilen gerekçeli karar, örgütün uyuşturucu ticaretinden %30–40, hükümet, şahıs ve dini topluluklardan alınan bağış ile hediyelerden %20–30, bilinmeyen diğer finansman kaynakları (legal-illegal) %10–30 gelirin bulduğu ifade edilmiştir. Ayrıca genelde para akımının ticaret organizasyonları aracılığı ile kamufle edildiği, bu nedenle söz konusu faaliyetlere normal bir ticari işlem görüntüsünün verildiği vurgulanmıştır.¹³²

3.4. Türkiye'deki Terörün Uluslararası Destekleri

Terörizm, daha önce de belirtildiği gibi, yeni bir olgu veya kavram değildir. Çok uzun yıllardır süre gelen terörizm, son yıllarda özellikle küreselleşmenin etkileri ile birlikte insanlık için bugüne kadar olduğundan çok daha tehlikeli bir tehdit haline gelmiştir. Türkiye de, bu terörizm dalgasından ve yaygınlaşmasından en büyük payı alan ülkelerden biri olmuştur. Bunun olası nedenleri, sosyal, ekonomik, jeopolitik ve jeostratejik sebepleri açıklanmıştır. Bu bölümde ise; Türkiye'nin özellikle son 30 yılda yaşadığı ve çok zarar gördüğü bölücü, etnik terör dalgasının, askeri açıdan önlemler alınmasına rağmen, bu kadar etkili olmasının, bu kadar uzun sürmesinin, bitirilememesinin altında yatan sebepler ve yurtdışından aldığı açık veya gizli destekler üzerinde durulacaktır.

Terörle mücadele konusunda ülkemizin uluslararası toplumda kabul görmesini istediği birtakım haklı istekleri, uluslararası organizasyonlarda sözü en çok geçen ülkeler tarafından veto edilmekte ya da birtakım bahaneler öne sürülerek geciktirilmektedir.

¹³¹ a.g.m., s. 4.

¹³² a.g.m., s. 3.

“Yurt içinde her türlü askeri müdahale ve direnç ile karşılaşan terör örgütü, Kuzey Irak, Suriye veya İran’daki kamplarına geri çekilmekte ve toparlanma sürecini ve yeni eylem planlarını burada yapmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus ‘bu örgütün faaliyet alanı Türkiye benim topraklarımda eylem yapmıyor’ düşüncesi ile toparlanmasına göz yuman ve gerekli mücadeleyi göstermeyen bu ülkeler aslında teröristlere dolaylı yoldan destek verdiklerinin bilincindedirler. 1974 yılında Kıbrıs Barış Harekâtı’nın hemen sonrasında Rum, Yunan ve Ermeni işbirliği sonucunda Ermeni terörü başladı ve 1984 yılına kadar pek çok masum insanımızı kaybettik. 1984 yılında Ermeni terörü geri çekildi. PKK terörü başlatıldı. Bu terör hareketi ile de 30 bin insanımızı kaybettik.

Devam eden Hizbullah ve PKK ile Marksist terör faaliyetlerine ilave olarak Ermeni terörü yeniden çağa uyarlanmış hukuki ve siyasi bir zeminde kullanılmak üzere Avrupa Parlamentosunun himayesinde karşımıza çıkarılmaktadır. Hatırlanacağı üzere 15 Kasım 2000 tarihinde Avrupa Parlamentosunda 234 oyla kabul edilen karara göre;

‘Avrupa Parlamentosu, Türk hükümetini ve TBMM’ni Türk toplumunun önemli bir kesimini oluşturan Ermeni azınlığa desteği artırmayı ve bu çerçevede modern Türk devletinin kurulmasından önce Ermeni azınlığın maruz kaldığı soykırımı resmen tanımaya davet eder’ demektedir.

Ayrıca AB Katılım Ortaklığı Belgesinde de, bireysel hak ve özgürlükler kapsamında, bu devletin kurucusu ve asli unsuru olan Kürt orijinli vatandaşlarımız için kültürel haklar, anadilde yayım ve eğitim hakları adı altında ülkemiz bölünmek istenmektedir. İçeriden ve dışarıdan desteklenen bu gelişmeler milli birliğimizi ve toprak bütünlüğümüzü bozacak büyük bir tehdit niteliğini almıştır. Çünkü bu oluşumların arkasında olan Avrupa, Ermeni kozu ile Kafkaslara, Ege sorunuyla Balkanlara, Kıbrıs ve Güneydoğu sorunlarıyla Ortadoğu’daki politikalara müdahil olmanın hukuki altyapısını hazırlamaktadır.”¹³³

Bu bağlamda, şunu göz önünde bulundurmamız gerekir ki, Türkiye terörizmden en fazla zarar gören ülkelerden biri konumundadır ve bu nedenle terörle mücadelede en duyarlı ülkelerden biridir. Türkiye, NATO (North Atlantic Treaty Organization) toplantılarında ortak kararlar alınmasına en fazla destek olan ve alınan kararları da NATO ve insani menfaatler istikametinde uygulayan bir ülke konumundadır. Türkiye gerek zarar gören ülke konumundan doğan hassasiyeti, gerek NATO ittifakına verdiği önem ve

¹³³ Halil Şimşek, “Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği, AB ve NATO İlişkilerinin Geleceği ve Türkiye’ye Etkileri” Sempozyumu Açılış Konuşması, İstanbul, 11 Ocak 2001, s. 5-6.

gerekse insani duygularla NATO'nun terörle mücadele konsept ve doktrin geliştirme faaliyetlerine destek sağlamakta ve bu konuda NATO ve diğer ülkelere operatif ve stratejik seviyelerde eğitim vermektedir.

Türkiye'nin yaşadığı terör olayları karşısında, 50 yılı aşkındır üyesi bulunduğu NATO'nun dahi yaklaşımı konusunda ki gerçekler çarpıcıdır:

“Diğer uluslararası kuruluşlarda olduğu gibi NATO’da da terörün ortak bir tanımını yapmak mümkün olmadığı gibi NATO’nun terör örgütleri listesi üzerinde de tam bir mutabakat sağlandığını söylemek mümkün değildir. Türkiye 20 yılı aşkın bir süredir PKK terörüyle mücadele etmektedir. NATO’nun terör konusundaki hassasiyeti de bilinmektedir. Ancak Türkiye ısrarla, 2003 yılında hazırlanan, içinde PKK’nın da bulunduğu NATO’nun terörist listesinin güncelleştirilmesini istemesine rağmen, bu liste güncelleştirilmemiştir. Yeni hazırlanan fakat henüz onaylanmayan listede PKK’nın bulunmadığı görülmektedir. Bu nedenle de Türkiye tarafından onay verilmemektedir. NATO yetkilileri tarafından, BM ve AB terör listelerinde yer almasının yeterli olduğu, bu nedenle NATO terör örgütleri listesinde yer almasının o kadar önemli olmadığı ifade edilmektedir. Ancak bu yaklaşım, NATO’nun terörle mücadeledeki ciddiyeti ve tutumuyla bağdaşmamaktadır. PKK terör örgütünün Avrupa’da büroları vardır. Avrupa’dan televizyon yayını yapmaktadır. Bu Avrupa ülkeleri NATO üyesidir. PKK, NATO üyesi olan Türkiye’ye zarar vermeye devam etmektedir. Bırakın NATO’nun bu örgütle aktif mücadelesini, üyeler Türkiye’ye zarar veren unsurlara dahi engel olmayıp, faaliyetlerinin devamına imkân vermektedir. Türkiye’nin yapmakta olduğu mücadeleye, Irak ekseninde ABD olmak üzere diğer ülkeler de çeşitli bahanelerle engel olmaktadır. Bu gerçekler görmemezlikten gelinmektedir. Türkiye'nin bu beklentisinden, bir tehdit unsuru olan PKK ile mücadelesini NATO'ya yüklemek istediği gibi bir anlam çıkarılmamalıdır. Türkiye'nin güvenliğini bir başka ülkeye veya kuruluşa aktarma düşüncesi ve niyeti yoktur. Kendi güvenliğini sağlayacak güçtedir. Ancak güçlü bağlarla bağlı olduğu ve güvenilir bir müttefiki durumunda bulunduğu NATO'dan, hakkı olduğu desteği beklemesi de yadırganmamalıdır. NATO makamları ve ülkeleri tarafından inkar edilse de, bu yaklaşım bir çifte standarttır.”¹³⁴

Bu çerçevede Türkiye’de faaliyet gösteren terör örgütlerinin politik, finansman, moral olarak uluslararası destek aldıkları ve bu destekler sayesinde faaliyetlerine devam etmekte olduğu, özellikle Türk Silahlı Kuvvetleri’nin yetkilileri tarafından birçok defa dile getirilmiş ve politik olarak bu desteklerin önünün kesilmesi talep edilmiştir.

¹³⁴ Armağan Kuloğlu, Global Strateji Enstitüsü, 27.09.2006 (çevrimiçi) http://www.globalstratejiorg/tur/Icerik_Detay.ASP (Erişim Tarihi: 05.08.2007), par.19.

Bu saptamaları örneklendirmek gerekirse, terör örgütü PKK'nın çeşitli Avrupa devletlerinden aldığı destekleri sıralayabiliriz;¹³⁵

İngiltere; PKK bu ülkede Kürt Dernekleri Federasyonu kontrolündeki 9 dernek, 1 komite ve 2 büro ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu ülkede örgütün çoğu Londra'da olmak üzere 5 bin Kürt asıllı sempatizanı ile 50 kadar teröristi bulunuyor. Zorla para toplama faaliyetlerinin yanı sıra, değişik projelere yerel yönetimlerden sağlanan maddi destek, örgütsel faaliyetlerde kullanılıyor. Bu derneklerde eğitim alan gençlere eğitim veriliyor ve ardından örgütün K.İrak'taki kamplarına gönderiliyor. Kadınlar ise Londra Halkevi'nde ideolojik eğitim verilip örgüte eleman sağlanıyor. İngiltere 2001 yılında PKK'yı terör örgütleri listesine almasına rağmen; PKK'nın uzantısı kuruluşları vasıtası ile gerçekleştirdiği çeşitli sosyal etkinliklere müsamaha ile yaklaşıyor, propaganda ve gösterilere müdahale etmiyor.¹³⁶

İsviçre; bu ülkede örgüt, Kürt Dernekleri Federasyonu kontrolündeki 20 dernek, 5 birlik ve Lozan Kürt Enstitüsü ile faaliyetlerini yürütüyor. Örgütsel faaliyetler için aktivite kazandırmak amacıyla, görünürde kültürel etkinlik adı altında ideolojik eğitim veriliyor.¹³⁷

İtalya'da; Kürt Demokratik Halk Birliği bürosu vasıtasıyla faaliyetlerini yürütüyor. 3 dernek, 2 büro ve 1 komite ile bu ülkede propaganda amaçlı çalışıyor. Bu faaliyetleri bir kısım aşırı sol görüşlü sivil toplum örgütü ve yerel yönetimlerce çeşitli zamanlarda Türkiye aleyhtarı konferans, toplantı, seminer gibi etkinlikler düzenlenerek örgüte maddi destek sağlanıyor.¹³⁸

Yunanistan; PKK merkezi Atina'da bulunan "YDK Balkanlar ve Yunanistan Temsilciliği" ne bağlı büroları, dayanışma komiteleri ve kültür merkezleri adı altında 10 kadar kuruluş ve Yunanca basılan yaygın organları ile faaliyet gösteriyor. Örgüt mensupları Yunanistan'da bulunan kamplarda patlayıcı madde ve orman yangınları konusunda eğitim gördükten sonra Türkiye'ye gönderiliyor. Militanlar Lavrion Mülteci Kampı'nda barınıyor, ideolojik eğitim alıyor. Örgüte lojistik kolaylıklar, propagandaları için sağlanan olanaklar örgütün güçlenmesini sağlıyor. Lavrion Mülteci Kampı'nda bulunan kaçak Kürt orijinli şahısların, Avrupa ülkelerine geçişleri, Atina'da faaliyet

¹³⁵ Demirel, **a.g.e.**, s.294-297'den Saygı Öztürk, Star Gazetesi.

¹³⁶ Demirel, **a.g.e.**, s.294.

¹³⁷ **a.g.e.**, s.295.

¹³⁸ **a.g.e.**, s.295.

gösteren PKK mensuplarının himayesinde İtalya'ya gitmelerine yardımcı olunuyor, örgütün illegal insan kaçakçılığı faaliyetlerinde bulunduğu biliniyor.¹³⁹

Bulgaristan'da faaliyet gösteren örgüt mensuplarının Atina'daki YDK Balkanlar Temsilciliği'ne bağlı olarak; 3 dernek, 1 kültür evi, 1 komite ve 1 merkez aracılığı ile faaliyetlerini yürütüyor. Örgüt evleri ve çeşitli ticari işletmeler vasıtası ile, Avrupa bağlantılı militan geçişlerine kolaylık sağlanıyor. Bulgaristan'daki Türk işadamlarından ve bu ülkeden geçmekte olan tır şoförlerinden tehditle para toplanıyor, organize suç örgütleriyle işbirliği yapılıyor, başta uyuşturucu madde kaçakçılığı olmak üzere illegal faaliyetler yoluyla gelir elde ediliyor ve örgüte destek sağlanıyor¹⁴⁰.

Romanya; bu ilkede aktif olarak faaliyet gösteren 100–150 kadar PKK'lı Kürt Kültür Derneği (KOMAL) gibi sivil örgütler sayesinde eleman temini, propaganda, ideolojik eğitim, siyasi destek sağlamaya yönelik faaliyetler gösteriyor. KOMAL, Romen makamlarınca resmen tanınıyor ve siyasi büro niteliğinde çalışmasına izin veriliyor. PKK bu ülkeyi diğer bölgelerden aktardığı patlayıcı madde sevkiyatında bir ara bölge olarak kullanıyor.¹⁴¹

Rusya Federasyonu; Kafkas ülkeleri, Ukrayna ve Kazakistan- Orta Asya Cumhuriyetleri, PKK tarafından dört bölgeye ayrılmıştır. Faaliyetlerini, 9 dernek, komite ve birlik vasıtasıyla yürütmektedir.¹⁴²

Bölgeden eleman temin etme, yandaş kesimler oluşturma çabaları içinde olan örgüt Rusya'yı Avrupa'dan İran ve Irak'a terörist aktarımlarında bir ara bölge olarak kullanmaktadır. Örgütün lideri Abdullah Öcalan'a kucak açan Rusya'da PKK'nın kampı da mevcuttur. Örgütün Avrupa'dan Ermenistan-İran-İrak'a terörist aktarımları da bu ülke üzerinden yapılıyor. PKK'nın elinde bulunan SA-7 füzelerinin Rus orijinli olması dikkat çekmektedir.¹⁴³

Daha önce de belirtildiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti 1973 yılında Ermeni terörü ile başlayan terörizm ile mücadelesinde, 1974 yılında Kıbrıs Barış Harekatı esnasında Ermeni terörü iyice hızlanmış ve yaklaşık 10 yıl sürmüştür. 1984 yılına geldiğimizde ise bu sefer PKK terörü baş göstermiş ve 1999 yılında örgüt lideri Abdullah Öcalan yakalandığında

¹³⁹ a.g.e., s.295-296.

¹⁴⁰ a.g.e., s.296.

¹⁴¹ a.g.e., s.296-297.

¹⁴² a.g.e., s.297.

¹⁴³ Saygi Öztürk, **Hürriyet Gazetesi**, 19.07.2007, s.7.

farklı bir boyuta geçmişti. Abdullah Öcalan yakalandığında üzerinden Güney Kıbrıs Rum pasaportu çıkması ilginç bir ayrıntı olarak hafızalarımızda yer etmiştir. Türkiye PKK terörü ile mücadelesine devam ederken bu defa kökten dinciler ve Hizbullah terörü baş göstermiştir. 2003 yılında ise bir anda ortaya EL-Kaide çıkmış ve Türkiye üzerinde oynanan oyunlar böylece günümüze kadar süregelmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin terörle mücadelesine sekte vurmak isteyenlerin arasında müttefiklerimizin dahi yer aldığı açıkça bilinmektedir:

“11 Eylül'de ABD'de gerçekleştirilen terörist saldırılardan sonra başta BM olmak üzere NATO, AB, AGİT gibi birçok uluslararası kuruluş, terörle mücadeleye yönelik bir dizi karar almış, terör örgütleri listeleri yayımlamıştır. Ancak bu kararların uygulanmasında ve uluslararası sözleşmelerin, ülkelerin iç hukuklarına yansıtılmasında hâlâ ciddi sıkıntılar mevcuttur. Bu sorun, terörle mücadelede çifte standart uygulayan ülkeleri yakından ilgilendirmekte ve açıkça teröre destek vermek anlamını taşımaktadır. Bugün, açıkça ifade edeyim, müttefik olduğumuz ülkeler arasında PKK terörüne dolaylı ve doğrudan destek veren ülkeler de vardır ve bundan büyük üzüntü duymaktayız. Ben bu hususu birçok konuşmamda açıkça ifade ettim.

Bu ifadeleri kullandığım zaman, içte ve dışta bazı çevreler, 'bu ifadeler terörle mücadeleye yarar sağlamıyor' şeklinde yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Size somut örnek vereceğim. Türkiye'de teröristler çok çeşitli patlayıcılar kullanmaktadırlar. Türkiye'de kullanılan ve 'topuk koparan' olarak isimlendirilen mayınlar, her türlü cinayette kullanılan C-4, A-3, A-4 ve benzeri patlayıcılar, herhalde süper marketlerden alınmıyor. Terör örgütünün sözcülüğünü ve propagandalarını yapan bir yayın organı, müttefik bir ülkenin hudutları içinde faaliyet göstermektedir. Terör örgütünün faaliyetlerinde aktif rol almaktadır. Umarım, bu tür sözlerime politik tepki yerine, 'Hayır, doğru söylemiyorsunuz' diyebilmeleridir. Ancak, söyleyemezler. Bunların yanında ülkelerin siyasi emellerini gerçekleştirmek için terörizmi desteklemelerini de terörizmi artıran nedenler arasında saymak gerekmektedir.”¹⁴⁴

Teröristlerin özel politikaları, stratejileri ve taktikleri olduğu için, terörle mücadelede ayrı bir politika ve bu politikaya uygun strateji ve taktik belirleme zorunluluğu vardır. Bu

¹⁴⁴ Büyükanıt, **a.g.m.**, par.33-34.

çerçevede Türkiye, terörle mücadelesini kısa, orta ve uzun vadeli stratejiler olarak ele almış ve uygulamaya koymuştur.¹⁴⁵

Terör; ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ve psikolojik arka planı olan bir sorundur. Terörle mücadelede şiddetin önlenmesi ve halkın güvenliğinin acilen sağlanması yapılacak birinci işittir. Fakat terörün çok boyutlu yapısından dolayı orta ve uzun vade tedbirlerini hayata geçirmek için birinci aşamanın tamamlanmasını beklemek doğru bir yaklaşım olmayıp, terör örgütlerinin şiddet eylemlerini süratle önlemeye çalışmanın yanında, terörün arka planını oluşturan sorunların çözümü ile ilgili gerekli adımların atılması gerekmektedir. Nitekim ülkede bir yandan şiddetin önlenmesi için, güvenlik güçleri tarafından terör örgütlerine karşı operasyonlar yoğunlaştırılırken, diğer yandan terörizmin bataklığını kurutmak için hızla ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi yatırımlara girişilmiştir.

Terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı güvenlik güçleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen mücadelede izlenen stratejiler şöyle özetlenebilir:¹⁴⁶

- Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığı ile Özel Harekât Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Terörle mücadelede görevli personelin eğitimine önem ve özen gösterilmektedir. Güvenlik güçleri personel, araç, gereç ve teçhizat yönünden sürekli olarak güçlendirilmekte; kurumlar arası ve birim içi işbirliği geliştirilmektedir.

- Terörizmin nedenini oluşturan ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ve psikolojik sorunların süratle çözülebilmesi için projeler hazırlanarak hayata geçirilmiştir. Bölgesel Ekonomik Kalkındırma Projesi, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Köy-Kent projesi bunlara bazı örneklerdir.

- Terörle mücadelede en önemli unsurlardan biri olan halkın desteğinin kazanılabilmesi için, huzur toplantıları, konferans, seminer, sempozyum, paneller düzenlenmiş ve radyo-TV programları hazırlanmıştır. Terörle mücadelede olayın yalnızca bir güvenlik sorunu olmadığından hareketle, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına konferans ve seminerler verilmiş ve terörle mücadelede işbirliği ve işbölümü anlayışı geliştirilmeye çalışılmıştır.

¹⁴⁵ Akyıldız, **a.g.m.**, par. 23.

¹⁴⁶ Akyıldız, **a.g.m.**, par. 24-28.

• Terör örgütlerinin inançları ve ideolojilerinin anlaşılabilmesi için üniversitelerle işbirliği sağlanarak, sayısız sempozyum ve paneller düzenlenmiştir. Elazığ Fırat Üniversitesi ve İl Emniyet Müdürlüğü'nün 2000 ve 2001 yıllarında düzenlemiş olduğu sempozyumlar buna en iyi örnektir. Terör suçları ile zamanında ve etkin bir şekilde mücadele edebilmek amacıyla, 3713 sayılı Terörle mücadele kanunu çıkarılarak yürürlüğe konmuştur.

• Terörle mücadeledeki en önemli unsurlardan biri olan istihbarat hizmetlerinin çağdaş, etkin ve verimli bir yapıya kavuşturulabilmesi için her türlü yatırım yapılmıştır. Nitekim Türkiye, birçok intihar saldırısı eylemine teşebbüs eden eylemciyi bombayı henüz patlatmadan yakalamayı başarmış ender ülkelerden biridir.

• İnsan haklarını ihlal şikâyetleri ve davalarının önüne geçebilmek için 1998 yılında Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığının bünyesinde İnsan Hakları Şube Müdürlüğü kurularak faaliyete geçirilmiş ve personelin eğitime önem verilmiştir.

• Terörle ilgili gerçek ve doğru bilgilerin kamuoyuna aktarılabilmesi amacıyla Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde basın sözcülüğü oluşturulmuştur. Terör örgütlerinin eleman kaynağı olarak kullandığı gençliği bilinçlendirmek amacıyla hazırlanan kitap, kitapçık, broşür ve afişler düzenlenen konferans ve seminerlerde dağıtılmıştır. Bunun yanında uzmanların katıldığı radyo ve televizyon programları yapılmıştır.

“TBMM’de Milli Savunma Bakanlığı Bütçesi görüşmeleri esnasında CHP milletvekili Şükrü Elekdağ ABD’nin Irak’taki PKK sorununun çözümü için Türkiye’den terör örgütü ile siyasi nitelikte görüşmelerde bulunmasını talep edeceği, hatta Ankara’da nabız yoklamış olduğu yolunda duyumlar aldıklarını belirtmiştir.”¹⁴⁷ Türkiye’nin çıkarlarını dikkate almadan yapılan bu dayatmalar ve terör örgütünün bir siyasi, politik oluşum gibi kabul edilmesine yönelik yapılan bu dayatmalar, müttefiklerimiz sayılan ülkelerin dahi ülke üzerindeki oyunları hakkında fikir vermektedir.

Buna rağmen; terör örgütlerince kandırılan insanlarımızı topluma yeniden kazandırabilmek amacıyla, kamuoyunda Pişmanlık Yasası olarak bilinen Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun 7 kez yürürlüğe konulmuş ve son olarak da “Topluma Kazandırma Kanunu” çıkarılmıştır.

¹⁴⁷ Osman Özbek, **Dost Kuşatmasındaki Türkiye**; 5.b., Ankara: Ümit Yayıncılık, 2004, s.53.

“Ülkemiz Uluslararası toplumun terörle mücadeleyi amaçlayan bütün gayretlerini desteklemiş, katkıda bulunmuş ve terörizmin her çeşidini kınamıştır. Terörizm, organize suçlar, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadeleyi öngören ve bu alanda 51 ülke ile 117 ikili ve çok taraflı anlaşmalara taraf olan Türkiye, küreselleşen dünyada aktif bir rol almıştır. 1970’li yıllardan günümüze uluslararası alanda terörizmle mücadelede kapsayıcı araçlar oluşturan 12 Birleşmiş Milletler sözleşmesi ve diğer protokolleri imzalayan ve onaylayan ilk ülkelerden birisi olmuştur.”¹⁴⁸

Türkiye uzun yıllar boyunca terörün her türlüyle mücadele etmiş, binlerce şehit vermiş, milyar dolarlarla ifade edilen parasını kaybetmiş ender ülkelerden biridir. Bu mücadeleler esnasında ülkemizin terörle mücadelede en çok zorlandığı konu terör örgütlerine destek veren ülkelere derdini anlatamaması ya da o ülkelerin Türkiye’yi anlamak istememeleridir. Türkiye, özellikle NATO’ya üye olan ve birçok uluslararası bildiri ve sözleşmeye imza atan bu ülkelerin uyarılması için çaba harcamıştır. Bu ülkeler, Türkiye gibi terörün şiddetine maruz kalmadıklarından dolayı beklenen desteği vermemişlerdir. Ancak, 11 Eylül saldırılarının terörizmin vahşetini ve dehşetini daha net gözler önüne sermesi bu ülkeleri tutum değişikliğine itmiştir.

11 Eylül saldırılarının ardından dünyanın değişik bölgelerinde meydana gelen terör eylemleri, terör tehdidinin artarak devam edeceğinin ifadesidir. Irk, milliyet, din, inanç, kültür ve coğrafi bölge gibi olgularla açıklanıp haklı gösterilemeyecek bu tehdide karşı her şeyden önce farklı siyasi yaklaşımlardan uzak, kararlı bir tutum sergilenmelidir. Zira; siyasi yaklaşımlar, uluslararası alanda ortak hareket etme ve önlemler almayı etkisiz hale getirebilmekte ve suçların cezasız kalmasına yol açabilmektedir.

AB’ne girme yolunda Türkiye’nin son dönemde karşılaştığı reform adı altındaki dayatmalar neticesinde, güvenlik güçlerinin yetkileri son derece kısıtlanmış üst ve araç arama imkânı bile yargıç, savcı kararına bırakılmıştır. Bu dayatmaların da altında yatan amacın Türkiye Cumhuriyeti gibi terör ile iç içe yaşayan ve sürekli çatışma halinde olan bir ülkenin teröre karşı caydırıcı olabilmesini engellemek olduğu anlaşılabilir. Bilindiği üzere, Türkiye yıllarca PKK, DHKP/C ve Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) gibi dış destek alan örgütler ile mücadele etmiştir. Daha sonra ise, PKK’nın karşısına sözde devlet yanlısı olarak sürülen Hizbullah örgütünün esas hedefinin PKK değil, İran ve uluslar arası köktendinci örgütler ile işbirliği içinde laik Türkiye

¹⁴⁸ Akyıldız, **a.g.m.**, par. 30.

Cumhuriyeti'ni yıkmak olduğu görülmüştür. Etnik, bölücü terörün veya köktendinci terör örgütlerinin dış destekleri incelendiğinde; İran, Suriye, Suudi Arabistan, Pakistan, Afganistan, Almanya ve kerhen de olsa stratejik müttefikimiz ABD ve AB ile karşılaşmaktadır.¹⁴⁹

Özellikle 12 Eylül sonrasında ABD kaynaklı uygulamalar “yeşil terörü” desteklemekle yetinmemiş, başta Türkiye olmak üzere Suriye, Irak, İran, Afganistan, Pakistan ve benzeri daha birçok İslam ülkesini hem cephe, hem hedef hem de birer canlı bomba durumuna getirmişlerdir.

“AB ise ülkemizde yaşanan eylemler neticesinde Türkiye'yi riskli ülkeler listesine almıştır. Kıbrıs'ı, Ermenistan'ı ve Güneydoğu bölgemizi dert edip ultimatolar sayesinde uyum paketlerini kabul ettiren AB, kadın ve çocuk hakları, Arapça Kur'an kursları, türban, ilköğretimdeki eğitim süreleri, tarikatların ve cemaatlerin demokrasi karşıtı faaliyetleri ile hiç ilgilenmemiş olması da düşündürücüdür.”¹⁵⁰

PKK terör örgütü, 50 yıllık NATO müttefikimiz olan ABD' nin kontrolündeki Kuzey Irak' tan ülkeye birtakım batı yapımı patlayıcılar, silahlar sokmakta ve bunlarla yeni eylemler planlamaktadır. 2007 Haziran ayında PKK' nın elinde yakalanan Amerikan yapımı silahların gerçekten Amerikan yetkili ağızlarının yaptıkları açıklamalar doğrultusunda “tesadüfen” PKK'nın eline geçmiş olması ihtimali pek inandırıcı değildir.

Bu aşamada ABD'nin ülkemizdeki gerek köktendinci gerekse etnik- bölücü terör konusunda Türkiye'ye karşı hiçbir zaman yakın, içten ve dostça davranmamış olduğu söylenebilir.

Ülkedeki terör unsurları, tüm bu olumsuzluklara rağmen, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ve diğer güvenlik güçlerinin özverili çalışmaları ve toplumun terörle mücadeleye katkısıyla bugün önemli ölçüde etkisiz hale getirilmiştir. Ancak, önümüzdeki dönemde PKK, El-Kaide, DHKP/C ve Hizbullah terör örgütlerinin faaliyetlerinin azalan ölçüde de olsa devam edeceği söylenebilir.

Türkiye'nin 25 – 30 yıllık terörle mücadele tecrübesi gösteriyor ki, terörle mücadelede en etkin yol uluslararası işbirliğinden geçmektedir. Bu konuda uluslararası kuruluşlar

¹⁴⁹ Özbek, a.g.e., s.105.

¹⁵⁰ a.g.e., s.106.

sağduyu ile bir araya gelmeli, göstermelik anlaşmalardan vazgeçmeli, samimi olarak terörle mücadele konusunda ortak adımlar atarak masum insanların daha fazla acı çekmesinin önüne geçmelidir. Türkiye, terörü ve asayiş sorunlarını sadece askeri ve polisiye tedbirlerle çözemez. Hem teröristle, hem de teröre ortam yaratan toplumsal ve iktisadi ortamlarla mücadele etmek, terörün ve çetelerin mali kaynaklarını kurutmak gerekir. Bunlardan ilki askerin, ikincisi ise siyasetin işidir.

“Türkiye, tüm kadrolarıyla bu konuda üzerine düşeni eksiksiz yerine getirse bile, yaşadığımız coğrafyanın değeri nedeni ile sürekli tehditle mücadeleye devam edecektir. Ülkesinde ve bölgesinde güçlü bir Türkiye bu mücadeleyi daha rahat ve kendinden emin verebilir.”¹⁵¹

3.5. Terörle Mücadelede Yeni Güvenlik Algılamaları ve Türkiye’nin Milli Güvenlik Siyaseti

Küresel terörün 11 Eylül’le birlikte ulaştığı nokta neticesinde, güvenlik duygusu ve algılamalarında doğal olarak birtakım değişiklikler olmuştur.¹⁵² Süregelen güvenlik anlayışı, milli güvenlik esasına dayanmakta idi. Buna göre ulusal çıkarların korunmasında güç kullanımı doğal bir yöntem olarak benimsenmiştir. Daha önce değinildiği gibi, bir devletin karşılaşılabileceği tehditler açık ve nettir. Dostluk ve düşmanlıkların belli, tehditlerin açık ve net olması güvenlik ve savunma tedbirleri konusunda daha sağlıklı karar verilmesini sağladı.

Gerçek o ki, devletler arası çatışma olasılığı ciddi ölçüde azalmış bulunmaktadır. Klasik harpler yerini, devlet içi çatışmalara terk etmiş görünüyor. Kısacası; devletler arasındaki dengeler, tehdit ve savunma üzerine kurulu güvenlik anlayışı geçerliliğini yitirmiştir. Bu sonuç; sadece sınırların değişmezliği, anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümlenmesi, silahsızlanma ve silahların kontrolü gibi, iyi niyetli uluslararası ilkelerin benimsenmesi, antlaşma ve sözleşmelerin yapılması ile açıklanamaz; ancak bazı etkenlerin zorlaması ile oluşabilir.

¹⁵¹ Barış Doster; “Karanlık Savaş Tehdidi”, **Cumhuriyet Strateji Dergisi**, S.158 (09 Temmuz 2007), s.8.

¹⁵² Fırat Bayar, “Küreselleşme Sürecinde Güvenlik Kavramı: Öneri ve Teklifler”, **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, S.8 (Eylül 2006), s.87.

Tam anlamı ile olmasa da eski güvenlik anlayışının geçerliliğini yitirdiğini, yeni, önceden kestirilemeyen ve herkesin hedef olabileceği yeni bir tehdit ortamı doğmuştur.¹⁵³ Küreselleşme olgusunun kapsadığı gelişmelerin bu tehdit ortamının oluşmasında etkisi olduğu çok açıktır. Kutuplaşmanın sona ermesiyle uluslararası güvenlik anlayışı ön plana çıkmıştır. Başka bir deyişle, güvenlik anlayışı ulusal güvenlikten bölgesel ve küresel boyutta uluslararası güvenlik anlayışına dönüşmüştür.

“Ulusal güvenlik uluslar arası barış ve istikrara bağımlı duruma gelmiştir. Günümüzün güvenlik sorunları ve endişeleri devletlerarası harp olasılıklarından değil toplumlararası çatışmalardan, hukuk dışı örgütsel etkinliklerden, kitle tahrip silahlarının yayılmasından, çevre ve doğal kaynakların tahrip edilmesinden ve bağımsızca uzlaşmazlıklar gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bunlar ancak uluslar arası işbirliği ve dayanışma ile çözümlenebilir ve giderilebilir niteliktedir.

İçinde bulunduğumuz çağın tehdit ve tehlikeleri sınır tanımamakta, üniforma giymemekte, görülememekte, önceden kestirilememekte, ileri teknoloji ile donanabilmekte; güvenlik hem sınırlar içinden hem de sınırlar ötesinden tehdit ve tehlikelere maruz kalabilmektedir.

Tehdit ve tehlikeler çok yönlü, çeşitli ve asimetriktir. Cephe söz konusu değildir. Askeri güç tek başına güvenliği sağlamak yetersiz, hatta etkisizdir.

Savunmanın da çok yönlü, gediksiz ve geniş kapsamlı ve ileri teknoloji ile donatılmış olması gerekmektedir. Askeri ve sivil her türlü önlemin birlikte düşünülmesi zorunludur.

Güçlü ve zayıf kavramları kuramsal olarak eski anlamlarını yitirmiş bulunmaktadır. Saldırı için güçlü olmak gerekmemektedir. Genellikle zayıf taarruzda, güçlü savunmadadır. Güç, sert veya yumuşak olabilmekte, caydırmaktan çok şekillendirmeye yaramaktadır.

Çatışmalara yol açan anlaşmazlıklar çok köklü ve kapsamlı olduğundan çatışmalar uzun süreli, bitmez tükenmez olmakta ve sonuçsuz kalmaktadır.”¹⁵⁴

¹⁵³ Tamer Akkan, “21'inci Yüzyılda Uluslararası Sistemde Değişen Güvenlik Algısı ve Anlayışı İçerisinde Asimetrik Tehditlerin Yer ve Yapısının Analizi”, (Harp Akademileri SATEN Ulusal ve Uluslararası Güvenlik Stratejileri Yüksek Lisans Programı), İstanbul 2006, s.2.

¹⁵⁴ Şadi Ergüvenç, “Güvenlik Algılamalarına Genel Bir Bakış” Sempozyumu Konuşması, İstanbul, 03.06.2006, (Çevrimiçi) www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum-MART2006/09/sadierguvencc.doc. (Erişim Tarihi: 04.07.2007)

Bugün yaşanan konjonktürde, ülkemizin terörle mücadele konusunda ortaya koyduğu mücadeleyi ve izleyeceği siyasi ve askeri stratejileri belirlemede yol gösterici bir politika niteliğinde olan “Milli Güvenlik Siyaseti Belgesi” oluşturulmuştur. Bu belge; “Milli güvenliğin sağlanması ve milli hedeflere ulaşılması amacı ile Milli Güvenlik Kurulu'nun belirlediği görüşler dâhilinde Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen iç, dış ve savunma hareket tarzlarına ait esasları kapsayan siyaseti ifade eder.”¹⁵⁵ şeklinde tanımlanmaktadır.

Söz konusu belge, Türkiye Cumhuriyeti'nin bekası ve Türk Milleti'nin refahına ilişkin izlenecek milli güvenlik siyasetinin esaslarını içeren bir yol haritası konumundadır. “Gizli” gizlilik derecesi ile hazırlanmaktadır. Milli Güvenlik Kurulu'nun tavsiyeleri üzerine Bakanlar Kurulunca kabul edilir ve yürürlüğe konulur. İçeriği hakkında kamuoyu bilgilendirilmemektedir. Hazırlanış amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin milli hedeflerine ulaşması yolunda takip edilecek iç ve dış güvenlik konuları ile milli güvenlik siyasetinin esaslarını içermektedir.

Bölgesel veya küresel anlamda değişen güvenlik algılamaları göz önünde bulundurulduğunda; günün şartlarına göre hazırlanan bu belgenin üzerinde, değişen güvenlik algılamaları, yeni muhtemel tehdit unsurları karşısında, Milli Güvenlik Stratejisinde gerekli görülen değişiklikler ve güncelleştirmeler Milli Güvenlik Kurulunca Bakanlar Kuruluna onaya sunulmaktadır.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, “Sıkça Sorulan Sorular”, (Çevrimiçi) http://www.mgk.gov.tr/Turkce/sss.html#soru_26. (Erişim Tarihi:12.07.2007), par.30.

¹⁵⁶ a.g.e., par.36.

SONUÇ

Gerek Türkiye’de, gerekse tüm dünyada meydana gelen terör olaylarının tarihi gelişimine bakıldığında, son 20 yılda küreselleşmenin de etkisiyle hızlanma görülmüştür. Bugün gelinen noktada, tehdidin belirlenmesinde uluslararası bir ortak kabul ortaya çıkmalıdır. Terörle mücadelede fikir birliği sağlanmadan ve ortak hareket etme ortamı yaratılmadan, tehditlere karşı ortak bir mücadele yürütmek mümkün değildir. Özellikle son birkaç yıldaki terörist saldırılar göz önüne alındığında, hiçbir ülkenin bu tehditlere karşı tek başına karşı koymasının mümkün olmadığı görülmüştür. Her devlet, bu tarz tehditlere karşı eskisine oranla daha hassas bir tutum içindedir. Ülkelerin kendilerini savunabilmek adına, diğer devletlerin işbirliğine ve yardımına ihtiyaçları vardır. Dünyanın bugünkü ortamında; tüm ilişkilerin iç içe geçtiği ve sınırların ortadan kalktığı “Yeni Dünya Düzeninde” bir ülkenin kendi güvenliği, diğerlerinin güvenliği ile doğrudan bağlantılıdır. Her ülke, “bana dokunmayan yılan bin yaşasın” prensibini bir kenara koymalı ve teröre karşı yürütülen mücadelede yer almalıdır.

Soğuk savaş sonrasında iki kutuplu dünya düzeni çökmüş; fakat yaşanan küresel, sosyal ve ekonomik gelişmeler yeni tip bir iki kutuplu dünya düzeni yaratmıştır. Bunun bir tarafında gelişmiş ve zengin ülkeler, diğer tarafında azgelişmiş veya gelişmekte olan daha yoksul ülkeler bulunmaktadır.

Ülkeler, kendilerine karşı doğrudan eylem yapmayan teröre açık destek vermeseler dahi, bu terörist grupların kendi ülkelerinde bulunan uzantılarına müsamaha gösterdikleri takdirde, küresel anlamda terörizmin önünün kesilmesi veya etkisinin azaltılması mümkün değildir. Terörist örgütlerin kendi ülkelerinde barınmasına, örgütlenmesine kayıtsız kaldıkları sürece teröre karşı oldukları söylemleri anlamsız kalacaktır. Bunun sebebi; doğası gereği terör, bir ülkede zorluk ve karşı koymayla karşılaştığında hemen mevzi değiştirip, gerektiğinde komşu ülke sınırları içinde toparlanmak, yeniden örgütlenmek ve güçlenmek için zaman kazanmakta, yani kaybettiği gücünü tekrar elde etmektedir.

Üzerinde düşünülmesi gereken öneri ise, terör ile mücadelede ortak güvenlik teşkilatının oluşturulması ve ön plana çıkarılmasıdır. Bu örgütlenme, hali hazırda bulunan BM, NATO gibi uluslararası kuruluşlar bünyesinde terörle tam anlamıyla mücadele için gerekli yapının oluşturulması ve yetkilendirilmiş bir örgüt kurulması yoluyla

gerçekleştirilebilir. Bugün bu görevi, “Dünya Jandarması” olarak nitelendirilen ABD üstlenmiştir. Fakat, ABD’nin olayları kendi ekseninde ve sadece kendi çıkarlarını gözeterek çözmeye çalışması, bu yönde projeler üretmesi, çözüm olmaktan uzak, teröre yeni kaynaklar ve imkânlar kazandırmaktadır. Bu tutum ve politikaları ile ABD, küresel terör ve küresel tehditle mücadelede en büyük engellerden biridir. Çünkü, küresel terör ile mücadelede esas olan terör tehdidinin sona erdirilmesi ve küresel barış yolunda ilerleme kaydedilmesidir. Petrol kaynakları, diğer doğal kaynaklar ve fiyat politikalarının küresel terörle mücadelede yeri yoktur.

Bütün bunların yanında, ABD’nin gayretleri olmadan terörle mücadelenin mümkün olmayacağı gerçeğini de göz ardı etmeden, uluslararası toplum, tüm ülkelerin mücadeleye aktif olarak katılmasını sağlamalıdır. Türkiye’nin de, uzun yıllardır maddi ve manevi olarak terörden payını fazlasıyla aldığı bir gerçektir. Türkiye’nin yaşadığı terör nedeniyle milyarlarca dolar ve bunun yanında 30 binden fazla insanını kaybetmesi, terör sayesinde edindiği kötü imaj gibi diğer dolaylı zararları, bu girişimleri desteklemesini ve var gücü ile çalışmasını gerekli kılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında, Türkiye’deki terörün önüne geçememe yönündeki eksiklikler ve buna dönük öneriler de şöyle belirtilebilir;

Terör örgütleri ile mücadele stratejisi oluştururken halk desteğini, politik desteği ve Silahlı Kuvvetlerin kararlılığını sağlamak gerekmektedir. Türkiye’de halkın terör ile mücadelede etkin desteğini görmek mümkündür. Yalnız ülke halkının değil, terör faaliyetlerinin yoğunlaştığı bölge halkının da aynı desteği gösterebilmesi önemlidir. Bu desteğin sağlanabilmesi için de; bir takım ekonomik, sosyal ve psikolojik tedbirlerin uygulanmasında, siyasi otoriteler gerekli refleksleri gösterememişlerdir.

Halk desteğin yanında silahlı kuvvetlerin de gerekli kararlılığı gösterebilmesi gerekmektedir. Türk Silahlı Kuvvetlerine halkın sağladığı destek ve güven konusunda herhangi bir sorun yoktur. Türk Silahlı Kuvvetleri, halkın her zaman en çok güvendiği kurumların başında gelmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin halkın içinden gelmesi, özgüvenli ve başarılı mazisi, yıllardır verilen şehitler; halkın bu mücadele konusundaki hassasiyetini arttırarak devam ettirmektedir.

Mücadelenin diğer ayağı olan siyasi otoritenin üzerine düşen görevlerde ise, birtakım sıkıntıların olduğu gerçektir. Türkiye’nin terörle mücadelede başarılı olabilmesi için, siyasi

otoritenin öncelikle uluslararası kamuoyunu mücadelenin gerekliliği ve haklılığı konusunda ikna etmesi gerekmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerekliliği sıklıkla tekrarlanan, Kuzey Irak' a sınır ötesi harekâtın diplomatik, politik ve ekonomik hazırlılığı siyasi otorite tarafından uygulanamamıştır.

Türk Silahlı Kuvvetleri, her ne kadar terörle mücadele konusunda askeri yöntemleri yıllardır kesintisiz ve ciddiyetle uygulasa da, terör sadece askeri operasyonlar ile bitirilebilecek bir olgu değildir. Bu konuda, siyasi iradeye de en az Silahlı Kuvvetler kadar büyük pay düşmektedir. Dış desteği olmayan terör örgütleri yaşayamaz; PKK da, büyük ölçüde dış desteğe sahiptir. Ancak, dış desteğin önüne geçilebilmesi tamamen politik bir konudur ve siyasilerin işidir.

Siyasi irade; terörün doğmasında, gelişmesinde etkili olabilecek faktörleri en aza indirmek zorundadır. Bölge halkının ekonomik olarak gelişmesi, vatandaşlık bilincinin artırılması, eğitim düzeyinin artırılmasına dönük çalışmalar yapılmalıdır. Bunun yanında, dış kamuoyunun da diplomatik ve psikolojik yöntemlerle etki altına alınması sağlanmalıdır. Bunun için, öncelikle bölgede yaşanan etnik - bölücü terörün gerçek yüzünün ve mücadele konusunda siyasi iradenin kararlılığının iyice anlatılması gerekir. 1999 yılında terör örgütü elebaşının, politik baskılar neticesinde saklandığı Suriye'den sınır dışına çıkarıldığını, bu kaçışın Kenya'da son bularak Türkiye'ye getirildiğini unutmamak gerekir. Fakat bu politik ve askeri başarıdan gerektiği gibi faydalanıldığı söylenemez. Yaratılan siyasi baskılar devam ettirilememiş, örgütün tekrar güçlenmesine, yeniden yapılanmasına ve strateji geliştirmesine olanak sunulmuştur. Aynı terör örgütünün faaliyetlerinin bugün de hız kesmeden devam ettiği bilinmektedir. Türkiye, yıllardır sürdürdüğü terörle mücadelesinde, ittifak ilişkisi içinde bulunduğu ülkelerden yeterince destek görmediğini dikkate alarak, daha fazla ulusal çıkarlarını gözeten bir politika uygulamak zorundadır.

Terörle mücadelenin bir de psikolojik boyutu vardır. "Psikolojik savaş" olarak adlandırılabilir bu harekâta, Türkiye Cumhuriyeti'nde böyle bir savaşı planlayıp yürütebilecek bir kurumun eksikliği hissedilmektedir. Psikolojik savaş ile hedef, hem kamuoyunun desteğini arttırmak hem de karşı tarafın top, tüfek, tank kullanmadan moralini bozmaktır. Bu konuda siyasi otoriteye düşen görev yanında, Türk Silahlı Kuvvetleri ve ülkedeki basın yayın organlarına da büyük görev düşmektedir. Yapılan haberlerde,

televizyon programlarında öncelikle ülkenin çıkarları göz önünde bulundurulmalı ve terörle mücadeleye destek verilmelidir.

Günümüzde Irak'ın içinde bulunduğu karmaşık durum, terör örgütü ile yapılan mücadeleyi olumsuz yönde etkilemektedir. Kuzey Irak'ın içinde bulunduğu karışık siyasi yapı ve kaotik düzen, ABD'nin varlığı, olası operasyon imkânlarını kısıtlamaktadır. Irak'ın kuzeyindeki gelişmeleri ülkenin çok dikkatli izlemesi ve takip etmesi gerekmektedir. Irak'ın üniter devlet yapısının korunması konusunda irade gösterilmesi gerekmektedir. Artık sorun sadece terör örgütünün Kuzey Irak'taki varlığı değildir. Irak'ın üniter yapısının korunması, gelecekte küresel güçlerin bölgedeki jeopolitik ihtiyaçları ve hedefleri doğrultusunda, bölgenin yeniden şekillendirilmeye çalışılmasıyla da ilgilidir. Etnik, bölücü terör kadar günlük olmasa da, gelecekte karşılaşılabilecek en büyük tehdit, Irak'ın Üniter yapısının bozulmasıdır.

KAYNAKÇA

- AKKAN, Tamer. “21'inci Yüzyılda Uluslararası Sistemde Değişen Güvenlik Algısı ve Anlayışı İçerisinde Asimetrik Tehditlerin Yer ve Yapısının Analizi”. (Harp Akademileri SATEN Ulusal ve Uluslararası Güvenlik Stratejileri Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul. 2006.
- AKTAN, C. C. ve ŞEN, H. **Globalleşme, Ekonomik Kriz ve Türkiye**. Ankara: Topsyöy Yayınları. 1999.
- AKYILDIZ, Selim A.. “Dünyadaki Yeni Gelişmeler Perspektifinde Terör ve Terörle Mücadele”. (Çevrimiçi) www.caginpolisi.com.tr/39/11-12-13.htm. (Erişim Tarihi : 04.08.2007).
- ALTUĞ, Yılmaz. **Terörün Anatomisi**. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi. 1995.
- ATMAN, Sabit. “Küresel Petrol Stratejilerinin Jeopolitik Açından Dünya ve Türkiye Üzerindeki Etkileri”. (Harp Akademileri SATEN Ulusal ve Uluslararası Güvenlik Stratejileri Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul. 2006.
- BAL, İhsan. “Küresel Terörle Mücadelede ABD Modeli mi, ABD Çıkmazı Mı?”. (Çevrimiçi) www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=3. (Erişim Tarihi:24.07.2007).
- BALAY, Refik. “Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. C.37. S.2 (2004). (Çevrimiçi) www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/pdfler/2004_2/61-82.pdf. (Erişim Tarihi: 21.08.2007).
- BAŞBUĞ, İlker. “Türkiye, NATO ve AB Perspektifinden Kriz Bölgelerinin İncelenmesi ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri” Sempozyumu Açılış Konuşması. Antalya. 27 Mayıs 2004. (Çevrimiçi) <http://turkdirlik.com/Bilgimece/Siyaset/Umumi/IBasbug0001.htm>. (Erişim Tarihi: 05.08.2007).
- BAYAR, Fırat. “Küreselleşme Sürecinde Güvenlik Kavramı: Öneri ve Teklifler”. **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, S.8 (Eylül 2006), ss.87-98.
- BÜYÜKANIT, Yaşar. “Güvenliğin Yeni Boyutları ve Uluslararası Örgütler” Sempozyumu Açılış Konuşması. Antalya. 31 Mayıs 2007. (Çevrimiçi) www.tsk.mil.tr/bashalk/konusma_mesaj/2007/konusma_sempozyum31052007.htm. (Erişim Tarihi: 31.07.2007).
- ÇETİNKAYA, Hikmet. “İrticanın Kara Yüzü”. İstanbul. Günizi Yayıncılık. 2002. (çevrimiçi) http://www.irtica.net/index.php?option=com_content&task=view&id=34&Itemid=41. (Erişim Tarihi: 07.08.2007).
- DEMİREL, Emin. **Dünyada Terör**. 5.b.. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık. 2006.

- DOSTER, Barış. “Karanlık Savaş Tehdidi.” **Cumhuriyet Strateji Dergisi**. S.158 (09 Temmuz 2007). ss.8-9.
- DRUCKER, Peter. “Globalleşme, Bölgeselleşme ve Yerelleşme”. Çev: Coşkun Can AKTAN. (Çevrimiçi) www.foreigntrade.gov.tr/ead/DTDERGI_tem98/global.htm. (Erişim Tarihi: 11.07.2007).
- ERGÜVENÇ, Şadi. “Güvenlik Algılamalarına Genel Bir Bakış” Sempozyumu Konuşması. İstanbul. 03.06.2006. (Çevrimiçi) www.harpak.tsk.mil.tr/duyurular/sempozyum-MART2006/09sadierguvencc.doc (Erişim Tarihi: 04.07.2007)
- EVCİOĞLU, Kemal. **Amerika Birleşik Devletleri'nin Büyük Ortadoğu Projesi**. İzmir: Umay Yayınları. 2005.
- GÜNAL, Altuğ. “Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye”. **Ege Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi, İşletme, Uluslar arası İlişkiler ve Siyaset Bilimleri Dergisi**. C. 4. S.1-2 (Ocak-Temmuz 2004). ss.156-162.
- HAWKS, Banu Baybars. “Küreselleşen Dünyada Yeni Terör Biçimleri ve Savunma Stratejileri”. (Çevrimiçi) <http://sanattasarim.iku.edu.tr/KENTOMETRE/ezozce/kuresellesenteror.htm>. (Erişim Tarihi: 29.08.2007).
- İLHAN, Suat. **Terör-Neden Türkiye**. İstanbul: ASAM Yayınları. 2002.
- KAYNAK, Mahir. **İstihbarat ve Terör Örgütleri**. 4.b.. İstanbul: Selis Kitaplar. 2007.
- KEYMAN, E. Fuat ve SARIBAY, Ali Yaşar. “Küreselleşme, Siyaset ve Toplumsal Yaşam”. **Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam**. Der. E. Fuat Keyman ve Ali Yaşar Sarıbay. Konya: Vadi Yayınları. 1998.
- KILIÇGEDİK, Bahar. “El Kaide Dosyası, Türkiye'de El Kaide Gerçeği”. (Çevrimiçi) http://www.gazeteport.com.tr/NEWS/GP_009012. (Erişim Tarihi: 15.08.2007).
- KONGAR, Emre. **Küresel Terör ve Türkiye**. 9.b.. İstanbul: Remzi Kitabevi. 2005.
- KONGAR, Emre. **Tarihimize Yüzleşmek**. 23.b.. İstanbul: Remzi Kitabevi. 2006.
- KÖSE, H. Ömer. “Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü”. **Sayıştay Dergisi**. S.49 (Nisan-Haziran 2003). ss.3-46.
- KULOĞLU, Armağan. “NATO'nun Terörle Mücadele Konseptleri”. Global Strateji Enstitüsü. 27.09.2006. (Çevrimiçi) <http://www.globalstrateji.org/tur/IcerikDetay.ASP?Icerik=719>. (Erişim Tarihi: 26.08.2007).
- KÜTAHYA, Barış. “11 Eylül ve...” **Düşün Dergisi**. S.14. ss.3-8.
- LAÇİNER, Sedat. “Uluslararası İlişkiler ve Terörizm”. Ders Notları. (Nisan 2007). (Çevrimiçi) www.terorizm.info/idex.php?option=com_content&tost=view&id=517&itemid=47. (Erişim Tarihi: 06.08.2007).

MAHMUTOĞULLARI, Mesut. “Küreselleşme ve Yeni Sendikal Anlayışlar.” **Özgür Üniversite Forumu** S.15, ss.60-66.

MİLLİ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ. “Sıkça Sorulan Sorular “. (çevrimiçi) http://www.mgk.gov.tr/Turkce/sss.html#soru_26. (Erişim Tarihi: 19.08.2007).

ÖRGEV, Cemil. “Küresel Isınma Dünyamızı Tehdit Ediyor”. Ekoloji Magazin. S.13 (Ocak 2007). (Çevrimiçi) [www.ekolojimagazin.com/?s=magazin &id=231](http://www.ekolojimagazin.com/?s=magazin&id=231). (Erişim Tarihi: 03.07.2007).

ÖRGÜN, Faruk. **Küresel Terör**. İstanbul: Okumuş Adam Yayınevi. 2001.

ÖZBEK, Osman. **Dost Kuşatmasındaki Türkiye**. 5.b.. Ankara: Ümit Yayıncılık. 2004.

ÖZDEMİR, Atasay. “İslam Adına Gerçekleştirildiği İfade Edilen Terör ve Türkiye’ye Yansımaları”. (Harp Akademileri Komutanlığı SATEN Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul. 2006.

ÖZEL DOSYALAR VE HABERLER. “PKK Gerçeği”. <http://www.pkkgercegi.net/>. (Erişim Tarihi: 11.07.2007).

ÖZPENÇE, Özay ve ÖZEN, Ahmet. “Hızlı Şehirleşme, Sanayileşme ve Çevre Sorunları: Sorunların Çözümünde Siyasi Erkin Rolü”. Türk İdare Dergisi. (Çevrimiçi) <http://birimweb.icisleri.gov.tr/tid/dergi/444125138.doc>. (Erişim Tarihi: 21.08.2007).

ÖZTÜRK, Saygı. **Hürriyet Gazetesi**. 19.07.2007.

SADIKLAR, Cafer Tayyar. **2000’li Yıllar Dünya ve Türkiye**. 2.b.. Ankara: TBMM Vakfı Ofset Tesisi. 1998. s.55.

ŞİMŞEK, Halil. “Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği, AB ve NATO İlişkilerinin Geleceği ve Türkiye’ye Etkileri” Sempozyumu Açılış Konuşması. İstanbul. 11 Ocak 2001. (Çevrimiçi) www.tsk.mil.tr (Erişim Tarihi: 18.08.2007).

TERÖR VE GÜVENLİK. “Türkiye’de Terör Örgütleri, DHKP/C”. <http://www.terorizm.info/index.php?option=comcontent&task=view&id=26&Itemid=64>. (Erişim Tarihi: 21.08.2007).

TERÖR VE GÜVENLİK. “Türkiye’de Terör Örgütleri, Hizbullah”. <http://www.terorizm.info/index.php?option=comcontent&task=view&id=26&Itemid=64>. (Erişim Tarihi: 21.08.2007).

TOPTAŞ, Ergüder. “Küresel, Jeopolitik Yaklaşımlar Avrasya ve Türkiye”. **Silahlı Kuvvetler Dergisi**. S.389 (Temmuz 2006), ss.7-10.

ÜLMAN, Haluk. “Dünya Nereye Gidiyor?”, **Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye**. Der.

Sabahattin Şen. İstanbul: Bağlam Yayınları. 1992.

VİKİPEDİ, Özgür Ansiklopedi. “Kyoto Protokolü”. [http://tr.wikipedia.org/wiki/ Kyoto protokol%C3%BC](http://tr.wikipedia.org/wiki/Kyoto_protokol%C3%BC). (Erişim Tarihi: 15.08.2007).

YAMAN, Süleyman. “Küreselleşme”. [http://w3.gazi.edu.tr/web/syaman/ kuresellesme 3.hm](http://w3.gazi.edu.tr/web/syaman/kuresellesme3.hm). (Erişim Tarihi: 02.08.2007).

YUNUSOĞLU, Kürşat. “ Devlet Güvenliği ve İstihbarat”. [shttp://www.kuzeyyildizi etut.net/uploads /1170490095.doc](shttp://www.kuzeyyildizi.etut.net/uploads/1170490095.doc). (Erişim Tarihi:22.08.2007).